VIAȚA SCANDALOASĂ A REGELUI CAROL

Editura Știință

CAPITOLUL 1

1893 - 1913

La ora unu noaptea, întinsă pe spate pe pernele bogat brodate ale patului, prințesa Maria a României, o urmărea pe bătrîna moașă care o ajutase să nască, la insistențele soacrei ei.

Metodic, bătrîna îl spălă pe viitorul moștenitor al tronului și-l îmbrăcă în scutece lungi, grele și foșnitoare.

Prințesa insistase ca draperiile de la geam să fie date la o parte. Afară putea vedea, la lumina lunii de octombrie, zăpada strălucind pe vîrfurile Carpaților, Alpii transilvăneni. Sub piscuri, frumusețea întunecată a pădurilor înconjura micul și frumosul palat Pelișor, mai vechi decît Peleșul, castelul învecinat cu 150 de camere unde se afla reședința regelui în timpul săptămînilor de arșiță ale anului.

De la căsătoria ei, în urmă cu un an, tînăra frumoasă și veselă, abia de optsprezece ani, n-avusese parte de prea multă fericire. Soțul ei, prințul moștenitor Ferdinand era un bărbat timid, nesentimental, aruncat de împrejurări spre responsabilități și activități pentru care avea prea puțin talent și chiar și mai puțină dorință.

La început fusese puternic atras de fata ce-i fusese aleasă ca soție și viitoare regină, însă era total incapabil să-și exprime emoțiile ori să-i arate dragoste ; vivacitatea ei, bucuria față de căsătoria promisă îl îngroziseră, aproape îi făceau rău.

Se refugiase într-o stare de morocănoasă rezervă, într-o ciudată timiditate tăciturnă ce înăbușea creșcînda afecțiune a tinerei lui soții, ceea ce făcuse din cei doi, în realitate, doi străini.

Un servitor fusese trimis la apartamentul lui Ferdinand pentru a-i anunța nașterea unui băiat, iar prințul moștenitor sosi și el, în halat. Cît ținuse travaliul, greu și îndelungat, al soției lui, dormise buștean.

— Nando, băiatul e leit la chip cu tine și cu unchiul, spuse Maria, cerîndu-i cu privirea un semn de aprobare. Să-i spunem Ferdinand sau Carol ?

Ferdinand, moștenitor al tronului ocupat de unchiul lui, Carol I, privi spre copilul pe care i-l prezenta moașa. Chipul îi era aproape complet acoperit de veșmintele voluminoase.

Nu simțea nici o emoție, în afara sentimentului de ușurare la gîndul că astfel vor înceta permanentele întrebări ale unchiului în legătură cu un viitor copil și temerile acestuia că nu cumva să fie fată.

Trebuie să-i spunem Carol, mormăi el. Unchiul va insista.

Simțea nevoia unui cuvînt, a unui gest de afecțiune pentru tînăra ale cărei priviri nu se dezlipeau de chipul lui. Își drese vocea.

Ești ca un soldat care a primit botezul focului, murmură.

Pocnind milităreste din călcîie, se aplecă și atinse cu buzele fruntea soției lui. Buzele îi erau uscate, iar mîngîierea lipsită de căldură.

Apoi, fără a mai arunca nici o privire spre copil, se întoarse în dormitor și dormi bușteanpînă a doua zi dimineață.

Maria rîse slab în urma lui. Remarca era atît de tipică pentru austerul și ciudatul Nando ! Își controla toate vorbele și actele ca și cum ar fi respectat instrucția de la regiment. Orice întîmplare de viață era transformată de el într-o etapă a unei manevre militare. Ar fi trebuit să știe deja că în acest fel, el asemăna o femeie care dă naștere unui copil cu un soldat care-și execută misiunea...

Oboseala începu să-i amorțească simțurile. Lăsîndu-și trupul ușurat de povară să se adîncească în somn, murmură o rugăciune, jumătate pentru ea și jumătate pentru Dumnezeu.

Fie ca băiatul meu să fie mai întîi om și abia în al doilea rînd prinț. Fie să moștenească de la maică-sa dragostea de viață cu tot ce reprezintă ea. Din sîngele meu să aibă maiestatea regească și tot ce-i va trebui să fie Rege și Om. Fie ca viața să nu-i fie amărîtă de micimea și timiditatea bietului Nando — și să nu amărască nici viața femeii pe care o va iubi într-o zi.

Prințesa Maria, nepoata reginei Victoria a Angliei și a lui Alexandru II, Țarul tuturor Rusiilor, adormi.

Dumnezeu și forța eredității ei îi îndepliniseră în chiar clipa aceea dorința : Carol n-avea să fie o personalitate rece și nici lipsită de emoții.

Căci un veac nou îl va arunca, pe el și tot ce reprezenta el, în vîltoarea războiului, a revoluției și a răsturnărilor politice.

Avea să devină o ființă ciudată, uneori patetică, rareori înțeleasă, dar un adevărat bărbat. Avea să devină un rege cu dragoste de viață.

Copilăria lui Carol trecu, fericită și netulburată. Tînăra lui mamă îl ocrotea, preferîndu-l întotdeauna surorii lui Elisabeta, născută la duăsprezece luni după el, și fraților născuți ulterior, Mignon, Nicolae și Ileana.

Mătușa lui, regina Elisabeta, cunoscută mai bine ca fiind excentrica poetă Carmen Sylva, îl iubea cu pasiune, deși cei mari își dădeau seama din vorbele ei că avea simptome de instabilitate mentală. Pentru băiețelul care stătea, însă, ore în șir la picioarele ei, poveștile ce amestecau folclorul balcanic, mitologia clasică și părerile despre viață ale bătrînei constituiau o romantică încîntare.

Bucuriile primei copilării aveau, însă, să ia curînd sfîrșit.

Pe măsură ce treceau anii, regele își arăta tot mai mult neplăcerea pe care i-o provoca practic tot ceea ce făcea tînăra prințesă moștenitoare, mai ales în ce privea creșterea fiului ei. Lucrurile ajunseră la punctul culminant cu ocazia unei călătorii făcute cu soțul ei pe Riviera franceză, în primăvara anului 1897.

Nando fusese grav bolnav. Doctorii îi recomandaseră să-și petreacă covalescența la Nisa. Regele le ținu celor doi o lungă diatribă împotriva vieții într-o republică, printre oameni de rînd, le făcu un regulament lung de comportare și-i lăsă foarte greu să plece.

Activitățile Mariei erau permanent raportate la București de lacheii josnici ai regelui. Ei n-o iubeau pe fata străină ce prin simpla forță a personalității ei își constituia treptat un grup de prieteni, fără poziții importante dar bine crescuți și educați, care vedeau în această femeie crescută în tradiția libertății și democrației engleze o rază de speranță și progres pentru propia lor țară.

Greșeala ei cea mai gravă, în opinia de pedagog pedant a celui care ocupa tronul, era de a fi participat la un bal mascat purtînd o rochie de *crêpe-de-chine* neagră, brodată cu fir de aur și turcoaze. Culmea obrăzniciei, purta chiar pantofii stacojii.

Raportul privind apariția ei la bal avu urmări imediate. Încă înainte de revenirea ei în România, regele hotărîse ca pe

viitor să se ocupe personal de supravegherea creșterii și educației prinților, în general, și a lui Carol, ca prezumtiv moștenitor al tronului, în special.

Pînă atunci, prin insistențele ei prințesa Maria reușise să-și crească fiul cu ajutorul guvernantelor și doicilor engleze. Carol vorbea englezește ca limbă maternă, franțuzește ca limbă secundară și românește ca urmare a lecțiilor.

Servitori români timorați le înlocuiră pe țărăncuțele vesele pe care Maria le angajase pentru treburile mai simple ale creșei regale. Fete bătrîne și pedagogi pedanți din Germania veniră să controleze, cu disciplina rigidă de la Potsdam, activitățile fizice și mentale ale copilului.

Maria nu era, însă, femeia care să se dea bătută în fața a ceea ce părea inevitabil.

Mașinațiile perfide ale celor de la curte pentru a o lipsi de orice fel de poziție sau influență nu avură nici un alt rezultat decît cel de a-i agrava înstrăinarea emoțională față de Ferdinand.

În aparență formau același cuplu unit care fusese primit cu urale pe tot drumul de la castelul Sigmaringen, în ziua nunții. În realitate, abia dacă se mai tolerau reciproc.

O femeie mai simplă ar fi putut alege o cale mai ușoară, trăind bine într-o luxoasă indolență. Maria avea însă un asemenea simț al eredității regale și al propriului destin, încît rezistența pe care o întîmpina din toate părțile nu făcea altceva decît să-i întărească hotărîrea de a fi mai mult decît o consoartă.

Inevitabil, începu să atragă de partea ei elementele cele mai active ale țării, pe liberali. În personalitatea ei, aceștia vedeau o posibilă breșă în zidul solid al reacționarismului guvernului care înconjura și proteja tronul României.

Mulți dintre acești intriganți nu reușiră însă nici măcar să se apropie de prințesă. Căci ea credea cu convingere în dreptul divin al celor cu sînge regesc.

Această credință, precum și o loialitate înnăscută față de cei pe care-i considera rudele ei, o făcură să evite un amestec prematur în mașinațiile politice, amestec, care, dacă ar fi fost dovedit regelui, i-ar fi distrus complet și definitiv influența.

Exista însă un bărbat ale cărui origine și caracter erau puse și mai mult în valoare de reputația lui nepătată.

Prințul Barbu Știrbey era vlăstarul uneia dintre cele mai aristocratice familii din Balcani. Personalitatea lui de om cult

și rezervat o atrăsese pe regină încă de cînd era doar o străină în țara ei de adopțiune.

Îi plăcea firea lui retrasă, care contrasta vădit cu zelul searbăd al aproape tuturor celorlalți, fie ei de la Curte, din guvern ori din opoziție.

Își mai dădea seama și că prin el, în timp, ar putea ajunge să aibă o influență pe care altfel n-o putea atinge decît prin coruperea și mituirea adevăratei clase conducătoare.

Prințul Știrbey, deși dorea să rămînă în planul al doilea al scenei politice, era totuși un om foarte influent prin intermediul familiei sale.

Cumnata lui era soția primului ministru și nu încăpea îndoială că sfaturile sale erau mult mai ascultate decît ar fi fost dispus să admită cumnatul lui, Ion Brătianu.

La reședința sa de la Buftea, nu departe de București, prințul Știrbey se mulțumea să hoinărească printre flori și să-și dedice timpul albinelor, iar mierea de Buftea era renumită în întreaga țară.

Dragostea lui față de tradițiile populare îl determinase să înființeze chiar și o crescătorie de viermi de mătase, pentru a reînvia o îndeletnicire veche de veacuri.

Era un agricultor conștiincios dar nu căuta profitul, preferînd plăcerea de a cultiva cîștigului dintr-o activitate comercial rentabilă.

Societatea bucureșteană, care consuma ca hrană zilnică în principal bîrfele despre legături amoroase, nutrea o bănuitoare neîncredere față de frumoasa străină care ataca atît de eficient redutele monopolului româno-german asupra țării.

Prietenia dintre pretențiosul prinț și sentimentala Maria era deci una din cele mai apetisante bucate la banchetele bîrfei și insinuărilor.

Chiar în acel timp, pădurea bine îngrijită, care înconjura practic moșia Știrbey, răsuna de zgomotul topoarelor și ferăstraielor ce doborau copaci după copaci, croind lungi alei ce făceau să se întrerupă linia orizontului, de veacuri calmă și înfrunzită.

Motivul era ușor de ghicit pentru stîlpii cafenelelor bucureștene. Maria adora călăria. Nimic nu-i plăcea mai mult decît să fugă din căldura toropitoare a verii bucureștene către răcoroasa Buftea, pentru a face lungi plimbări călare, împreună cu prințul, în ultimele ore ale după-amiezei. Plimbările lor durau pînă cînd apusul se transforma în întunerec.

Servitorii care îngrijeau, la lumina lămpilor de petrol de la grajduri, caii asudați din care ieșeau aburi, puteau vedea cît de tare fusese galopul lor. Însă nici un cal, nici măcar pursîngele favorit al Mariei, Grui Sîngeru, n-ar fi putut rezista la galop atît de mult timp cît lipsise ea de la conac.

Românii din toate categoriile, oameni ai pămîntului, desprinși de atitudinea țărănească față de viață și dragoste doar de o generație ori două, nu ezitau în a sugera că legătura dintre Barbu și Maria urma un curs absolut obișnuit.

Nu era nimic neobișnuit pentru ei în ideea că o femeie de sînge regesc și un bărbat a cărui întreagă viață era consacrată păstrării demnității vechii lui familii ar putea alege cîmpul și pădurea ca locuri pentru a-și trăi iubirea vinovată.

Înțelegerea dintre cele două aristrocratice ființe era atît de deplină, încît ambii trebuie să-și fi dat seama de indiscreţiile la care s-ar fi expus dacă legătura lor ar fi continuat așa. Evident însă, lor nu le păsa ; dar nici cei ce erau direct afectaţi nu-și dădură pe față vreo nemulțumire.

Prințesa Știrbey, o femeie frumoasă altfel, nutrea un adevărat devotament față de fetele ei și arăta, în fața lumii, o reală admirație pentru Maria.

La Buftea era o cameră în care Maria putea rămîne cît dorea. Copii regelui erau primiți cu bucurie și, la rîndul lor, le plăcea acolo.

Manierele rigide, masculine, de la Curte ar fi intimidat orice femeie, chiar binecuvîntată cu exuberantul caracter al Mariei. La Buftea, formalismul rece era îmblînzit, devenind un cod civilizat de comportare manierată, menit să facă viața tuturor ușoară și plăcută. Acolo relaxarea era alta, cu totul alta decît la Curte.

Carol, hipersensibil la toate emoțiile mamei, își dăduse evident seama de fericirea ei care radia imediat ce ajungeau la Buftea. Reacționa și el, înveselindu-se peste măsură. Fetele Știrbey, mai băiețoase, și distracțiile obișnuite ale conacului de țară făceau ca viața la Buftea să fie de tot hazul. Doisprezece ani, nici o bănuială neagră nu i-a întunecat bucuria.

Din mai multe motive, avea să afle abia mai tîrziu despre scandalul bîrfit de toată lumea. Mama lui Carol vorbea englezește ; limba folosită în mod normal de familia regală, la Curte și chiar de către politicieni era franceza. O caracteristică a celor care aveau datoria de a călăuzi și conduce România era și aceea că își considerau limba maternă ca fiind vulgară.

Ca urmare, bîrfele servitorilor, șoaptele paraziților de la Curte, fertilă sursă de vești pentru un copil care trage cu urechea, n-aveau prea multă valoare pentru Carol.

Cunoștințele lui de română erau cele ale unui elev, învățate de la profesori pedanți, avînd prea puțin de-a face cu vorbirea populară a oamenilor mărunți pe care-i vedea în mod obișnuit.

Poate rînjetul disprețuitor al vreunui pedagog german la auzul unei remarci admirative a băiatului la adresa prințului Știrbey să-i fi dat vreo bănuială. Adolescența timpurie, cînd devenea tot mai conștient de forțele emoționale ce modelau viața femeilor și bărbaților, avea să fie și începutul cugetărilor lui introspective.

Adorația aproape religioasă pe care o nutrea față de mama lui făcu restul. Prințul Știrbey se transformă într-o clipă din erou în ticălos. Carol era gelos pe el.

Temperamentul violent, care avea să-l împingă la sute de acte necugetate îi copleși sufletul, pînă cînd se sufocă de mînie și lacrimi. Dădu buzna în budoarul mamei.

— Îți cer să nu te mai vezi cu prințul Știrbey, izbucni el.

Maria îl privi la început cu surprindere, apoi îngrozită.

Deși știa foarte bine că era bîrfită, se întreba oare ce dușman atît de necruțător avea încît să fie în stare să murdărească astfel sufletul unui copil.

Apoi, cînd copilul i se aruncă în brațe suspinînd, respiră ușurată. Instinctul îi spunea că băiatul avea doar o izbucnire spontană de dragoste geloasă față de ea și că nu putea fi vorba de vreun curtean vicios care se folosea de copil. Îl liniști cu vorbe vagi prin care respingea, în mod nedefinit, acuzațiile.

Adevărata acuzație rămase nelămurită. Nici unul din ei nu știa cît de adînc căzuse între ei sămînța discordiei.

Unica legătură sigură a lui Carol era aproape ruptă. Era îngrozitor de singur.

Pe tatăl său îl vedea foarte rar și oricum făcea totul pentru a-l evita, căci îi displăcea profund modul în care Ferdinand se purta cu Maria, iar pe de altă parte disprețuia din copilărie rolul său de marionetă.

Dar cel mai mult îi ura Carol pe oamenii care dictau modul de comportare nu numai al părinților, ci și al lui. Își concentrase ura asupra familiei Brătianu, cea mai influentă sau, după cum se spunea, unica familie influentă din țară.

Atitudinea acestora față de poporul român era mai rea decît a unor feudali, căci nu avea nimic din idealismul patriotic ce poate folosi chiar mijloace neplăcute într-un scop nobil. O dată, în timp ce Ion Brătianu pleca de la o audiență la Ferdinand, un curtean mai vorbăreț spuse, fără a-și da seama că era ascultat de tînărul prinț: „Pentru familia Brătianu, România nu e o țară, este o profesie!"

Carol n-avea să uite aceste cuvinte.

Se cutremură la ideea că însăși existența lui se datora mașinațiilor unui Brătianu. Se gîndi că autoinstaurații stăpîni ai României plimbaseră coroana țării prin întreaga Europă, ca pe o curiozitate. O vînduseră, în cele din urmă, nu pentru bani, ci în schimbul promisiunii unei regalități lipsite de coloană vertebrală, a unei fațade împopoțonate în spatele căreia ei să și poată spori bogăția și puterea.

Carol își petrecu anii de formare într-o profundă și dezolantă nefericire. Lipsit de o companie feminină, după ce refuzase categoric să se mai întîlnească cu fetele Știrbey la Buftea, era înconjurat doar de băieți, aleși cu grijă pe baza unui criteriu al lipsei de inteligență și sensibilitate.

Tînjea totul în el, gîndindu-se, visînd, bănuind. Năzuia să și poată pune din nou mama pe piedestalul unde o adorase pînă atunci. Dorința avea să-i rămînă neîmplinită.

În ianuarie 1913, prințesa Maria dădu naștere lui Mircea, o făptură cu ochi negri care îi semăna, dar într-un mod ciudat. Carol, pe atunci aproape de douăzeci de ani, adora copilul. Acestuia îi fu dat însă să moară lent, de febră tifoidă, în înnecatele zile ale războiului.

Aceasta provocă o profundă criză emoțională în viața lui Carol, o rană psihică de pe urma căreia n-avea să-și mai revină niciodată.

Din aluziile colegilor de școală, Carol află pentru prima dată ceea ce vorbea tot Bucureștiul imediat ce se răspîndise vestea că prințesa de 38 de ani aștepta un nou copil. Căci calomniile în legătură cu paternitatea micuțului Mircea circulau de multă vreme.

Carol se obișnuise să-și ascundă emoțiile. Nu dădu nici un semn că auzise remarcile făcute cu glas tare și gros de ofițerul pe jumătate beat care vorbea cu un cunoscut aflat în partea opusă a bibliotecii, în timpul unei recepții semi-oficiale. Tot restul timpului rămase însă pe gînduri, tăcut, fără să se atingă de vinul din pahar.

Cînd petrecerea se sparse, după miezul nopții, trecu, singur, pe coridoarele palatului ce duceau la apartamentele copiilor. O bătrînă doică englezoaică tresări de teamă cînd deschise ușa camerei ei pentru a trece în dormitorul lui Mircea. Protestele îi amuțiră însă cînd Carol își duse degetul la buze, arătînd spre leagănul copilului.

Femeia bombăni și se întinse la loc. Știa cît de mult își iubea frățiorul acest tînăr trist și interiorizat.

Carol luă lampa ce ardea alături de leagăn și o aduse spre chipul lui Mircea. Copilul dormea pe spate, cu fața liniștită și nemișcată. Timp de zece minute, Carol rămase lîngă el, privind atent fiecare trăsătură, străduindu-se să recunoască vreo asemănare cu chipul prințului de vîrstă mijlocie pe care-l cunoscuse bine la Buftea, dar în același timp temîndu-se să nu găsească vreo caracteristică semnificativă.

Nu descoperi nimic

Era însă la fel de adevărat că nu găsea nimic pe chipul copilului nici din trăsăturile tatălui său.

Mircea avea un chip angelic și frumos, însă diferit de el și de ceilalți frați și surori, în ciuda asemănării cu mama lor a tuturor copiilor Mariei.

Carol îngenunche lîngă leagăn pentru a-l privi mai îndeaproape. Nu era o natură înclinată spre religie, dar se rugă în noaptea aceea ca Dumnezeu să dea timpul înapoi și să distrugă orice posibilitate de dubiu în ce privea concepcrea copilului care dormea atît de liniștit. Să schimbe El faptele trecutului, astfel încît oribilele insinuări împotriva Mariei să fie respinse fără putință de îndoială.

Micuțul Mircea tresări cînd Carol îl sărută pe frunte. Copilul mișcă mîna, căutînd să prindă ceva, într-o instinctivă dorință de securitate. Carol puse un deget în mînuța delicată. Copilul îl apucă și-l ținu așa, aproape o oră.

În tot acest timp doica stătuse treză, întrebîndu-se care era motivul acestei vizite. Cînd văzu tristețea ce-i răvășea chipul lui Carol, inima i se muie de mila băiatului — căci așa-l considera, deși era un bărbat în toată puterea cuvîntului.

El trecu pe lîngă ea fără s-o vadă, lăsînd ușa deschisă în urma lui, fără a mai ține cont de moment și de loc.

A doua seară află însă care era motivul vizitei nocturne a lui Carol. Întregul personal al palatului era în culmea curiozității. O altă doică îi aduse englezoaicei vestea, în versiunea cea mai răspîndită.

— Înălțimea sa a rămas în cameră toată dimineața, povesti ea cu vioiciune. A refuzat să meargă la masa de prînz deși erau invitați să participe mai mulți generali și i se rezervase un loc special. Pe la trei a chemat un secretar și i-a cerut să-l informeze dacă prințul Știrbey era în palat. I se răspunse că prințul lucra în apartamentul pe care prințesa Maria i-l pusese la dispoziție. Prințul Carol și-a pus uniforma de colonel al regimentului de vînători de munte, a trecut pe coridor și a dat buzna, fără nici o formalitate în camera lui. Sigur momeni nu știe ce s-a petrecut înăuntru, dar după cîteva minute glasurile s-au ridicat iar valetul Corneliu, care făcea de serviciu pe coridor, a spus că l-a auzit clar pe prinț strigînd cu vocea lui ascuțită, pe care o are cînd e foarte supărat : „Îți cer să n-o mai întîlnești niciodată pe mama".

Și glasul prințului Știrbey răsuna puternic și furios. Corneliu spune că el s-a apărat cu putere și că i-a spus Înălțimii sale că n-are dreptul să se amestece în treburile lui personale. Pe Corneliu aproape că l-au prins cu urechea la gaura cheii cînd ușa s-a deschis brusc și a ieșit Înălțimea sa. El e tot timpul palid, dar de data asta era alb ca varul. Corneliu a apucat să tragă cu ochiul în cameră.

Prințul Știrbey stătea în picioare lîngă birou și-și netezea obrazul cu mîna. Corneliu spune — și servitoarea își coborî glasul pînă la șoaptă — că se vedea bine că prințul Carol îi trăsese bătrînului o palmă peste față !

— Ridicol ! exclamă bătrîna doică. Nici unul din cei doi domni n-ar fi în stare să se coboare pînă într-atît încît să se încaiere ca doi lachei. Am să vorbesc eu cu Corneliu, să-i spun că dacă mai umblă cu astfel de minciuni o să se trezească dat afară ori mutat la vreun regiment pe graniță. Iar dumneata, fată dragă, mai bine ține-ți gura, dacă nu vrei să te întorci la bordeiul în care te-ai născut.

Nimic însă nu mai putea opri bîrfa. În următoarele douăzeci și patru de ore, era felul cel mai gustat la toate mesele cafenelelor bucureștene.

Gestienii și adepții lor discutau însă serios, elaborînd tot felul de planuri pentru a înăbuși în fașă semnele de independență regală pe care le arăta Carol, bucurîndu-se în același timp de pericolul în care se afla puterea „Mamei Maria".

„Oricum, Germania va intra în curînd în război împotriva Angliei" îi spuse soției într-o seară o rudă de departe a primului ministru. „Asta va face să scadă puterea prințesei străine.

Cît despre Carol, ori luptă ca aliat al Kaiserului, ori lasă locul liber. În orice caz, o să învețe el să nu mai facă necazuri oamenilor".

CAPITOLUL 2

1913 - 1916

Prințesa Maria află cu necaz despre furtunoasa scenă dintre fiul ei și prințul Știrbey. Preferă însă să nu cunoască amănuntele și nu-i cerū niciunuia din ei propria versiune asupra incidentului.

Carol era prea dezamăgit și nefericit să-i mai spună ceva.

Prințul Știrbey, dintr-un sentiment al buneicuviințe, avu grijă să evite alunecarea conversației pe astfel de terenuri neplăcute, a doua zi cînd se întîlni cu prințesa la obișnuitul lor *tête-à-tête*.

Tipic pentru ea, prințesa hotărî că activitatea concretă era cel mai bun leac pentru boala emoțională a fiului ei. Cunoștea foarte bine firea afectuoasă și sentimentul aproape neurotic al băiatului. Iar bunul ei simț o făcea să condamne insistențele soțului ei și ale regelui pentru a crea în jurul lui Carol un adevărat cordon sanitar al virtuții care să-l izoleze complet de prezența feminină.

Era evident că lui Carol nu i s-ar fi permis nici măcar o aventură ușoară și, acceptînd acest fapt inevitabil, Maria începu să se ocupe de posibilitățile aranjării unei căsătorii care să fie acceptabilă din punct de vedere politic pentru Curtea românească.

Factorii personali n-o preocupau cîtuși de puțin.

În ciuda propriei ei experienţe amare privind căsătoria din convenienţă politică, ea compensa aceste dezavantaje cu eventualitatea că, o dată căsătorit, Carol se va elibera de sub supravegherea unchiului şi a tatălui său suficient de mult pentru a-şi trăi viaţa aşa cum dorea el.

În cazul cel mai rău, dacă mariajul lui s-ar fi dovedit doar o formalitate goală, putea oricînd să-şi ia o amantă. Dar exista şi şansa ca foamea lui de dragoste să se transforme într-o idealizare chiar a femeii cu care se va căsători.

Carol arăta bine, era inteligent, avea simţul umorului atunci cînd nu-l cuprindeau negurile tristeţii, era chiar loial într-o anumită măsură, tipul de bărbat căruia îi plăcea să adore femeile.

În primul rînd, Maria se gîndi la Anglia. Nutrea o dragoste nostalgică faţă de ţara ei, şi aceasta nu se datora numai sentimentelor de familie şi origine. În camera decorată cu purpuriu şi auriu a palatului, unde-şi petrecea ore în şir citind ziare şi rapoarte diplomatice, nu o dată se gîndea în secret că ar fi putut deveni regina Angliei.

Cînd ajunsese la vîrsta măritişului, avusese mulţi pretendenţi de sînge regesc. La şaisprezece ani, reporterii din întreaga lume o considerau cea mai frumoasă prinţesă din Europa. La vremea aceea, prinţul de Wales — viitorul rege Edward VII — făcuse unele propuneri privind posibilitatea unei căsătorii între Maria şi fiul său George. El îşi reînnoise propunerile după moartea ducelui de Clarence.

Nu se alesese nimic din aceste propuneri, mai întîi fiindcă rudenia lor era prea apropiată şi dădea naştere unor îndoieli privind oportunitatea acestei căsătorii, iar apoi fiindcă relaţiile dintre George şi „Missy", căci aşa o alinta prinţul, erau atît de strînse încît ei se considerau practic frate şi soră.

Acum, după o generaţie, o uniune între cele două ţări era la fel de puţin probabilă.

Fetele pe care le putea alege în Anglia nu corespundeau, după părerea Mariei, întrucît, după cum îşi putea da seama, n-ar fi adus nici un avantaj politic viitorului rege al României. O legătură mult mai valoroasă s-ar fi putut realiza cu marea şi prietenoasa putere aflată chiar la frontierele României — Rusia imperială.

Momentul ales de Maria pentru negocierile ei matrimoniale nu era, însă, prea promiţător. Situaţia politică din Balcani era delicată. În iunie 1913, România declarase război Bulgariei. Ceea ce începuse ca un conflict de operetă deveni repede o tra-

gedie, odată cu declanșarea unei epidemii de holeră în rîndul trupelor, datorată în bună parte groaznicei ineficiențe și corupției existente la nivelul de comandă, de ambele părți.

România cîștigase un teritoriu și o victorie tehnică, dar nici războiul și nici rezultatul acestuia nu fuseseră pe placul Rusiei. Guvernul țarist era deosebit de sensibil față de acest stînjenitor conflict balcanic, apărut chiar în momentul în care își dădea prea bine seama de iminența unui război de mari proporții care găsea Rusia complet nepregătită.

Ca urmare, propunerile guvernului român de discutare a unei căsătorii între moștenitorul prezumtiv al tronului României și o membră a familiei țarului n-au fost primite cu prea mare entuziasm de ministerul de externe de la Moscova.

Țarul însă, dornic să-i facă o plăcere nepoatei lui, insistă ca ideea să fie examinată. Familia regală rusă urma să-și petreacă obișnuita vacanță de vară în Crimeea, loc foarte bun pentru a se organiza o întîlnire. După cîteva zile de croazieră pe Marea Neagră, iahtul regal rusesc *Standard* ancoră la Constanța, stațiunea marină la modă a României, aflată la sud de gurile Dunării. Acolo, în compania unui anturaj destul de modest pe care Maria abia putuse să-l obțină de la guvern, prințul Carol fu prezentat prezumtivului său socru.

Țarul Nicolae îl plăcu — și nu făcu nici un secret din acest lucru, întrucît faptul este consemnat de Rasputin care, evident, făcea parte din suita ce efectuase croaziera. Călugărul îl sfătui imediat țarinei că el se împotrivea acestei căsătorii. De multă vreme, el își folosea întreaga energie pentru acreditarea ideii că fetele frumoase n-ar trebui să se căsătorească niciodată, ci să-și dedice viața unei perverse misiuni religioase pe care doar el o cunoștea.

Aflînd că tatăl lor le-ar putea obliga în orice clipă să se mărite, ele interveniră pe lîngă Rasputin să le ajute să evite ceea ce considerau un sfîrșit dezastruos al planurilor lor.

Călugărul făcu astfel încît să-l cunoască pe Carol și, cu instinctiva lui intuiție în aprecierea caracterului omenesc, își dădu repede seama că prințul năzuia mai mult spre dragoste decît spre o căsătorie din conveniențe politice. Află chiar și mai multe din discuția scurtă pe care o avu cu Carol.

Ideea țarului era să se perfecteze o logodnă cu fiica lui cea mare, marea ducesă Olga. Lui Carol i se arătaseră fotografii ale acesteia, dintre care două o înfățișau și pe sora ei, Tatiana.

Prințul recunoscu față de Rasputin că Tatiana i se părea cea mai frumoasă dintre cele două surori. Rasputin nu subestimă fermitatea prințișorului din Balcani și le avertiză pe cele două surori că se aflau în pericol iminent de a fi măritate.

— Prințul Carol are fără îndoială o fire foarte iubitoare. Linia gurii are o anumită nuanță lascivă, iar în ochi îi lucește ceva care arată preferința lui față de frumusețea femeii. le spuse el. Sînt ferm convins că-și dorește atît de mult să guste din bucuriile căsătoriei încît va insista pentru însurătoare mai mult decît mama sau tatăl vostru. Mi-e teamă, însă, că însăși frivolitatea voastră îl va încuraja și că vă va abate de la adevărata voastră menire.

Prințesele negară cu hotărîre, din tot sufletul, o asemenea eventualitate, și-i cerură sfatul cum să facă să evite măritișul.

— Făceți-vă cît mai urîte, le sfătui el. Lăsați soarele și vîntul să vă ardă fețele. Îmbrăcați-vă fără gust și purtați-vă ca și cum n-ați fi bine educate.

Vara anului 1914 era fierbinte. Sub un pretext sau altul, cele două fete evitară să-l întîlnească pe Carol timp de trei zile. În acest timp, se expuseră la soare, stricîndu-și tenul și arătînd ca niște țărănci din Ucraina.

Întîlnirea avu loc la o cină la bordul iahtului *Standard*. Brațele Olgăi erau înfășurate în bandaje, căci arsurile îi făcuseră răni. Chipul Tatianei era atît de roșu și umflat, încît abia putea deschide ochii.

Carol își dădu silința să-i facă curte tinerei prințese, dar încă înainte de sfîrșitul mesei căzù într-o tristă mutenie. După cît se vedea, fetele n-aveau nici un fel de conversație, manierele lor la masă erau îngrozitoare, iar chicotelile prostești despre vreun secret al lor deranjaseră pe toată lumea. Numai Rasputin se simțea mulțumit și în largul lui.

Prințesa Maria știa suficient de multe despre influența lui Rasputin pentru a-și da seama că el era cel care pune bețe în roate planurilor ei. Își concentră eforturile pentru a-l îmblînzi pe țar, și aproape că-l convinse că, în eventualitatea că prințul n-ar fi atras de Olga, existau serioase avantaje și într-o căsătorie cu Tatiana.

Tratativele fură însă brusc întrerupte. Spre sfîrșitul nopții de 28 iunie, un curier aduse vestea că arhiducele Franz Ferdinand și soția lui fuseseră asasinați pe o stradă din Saraievo. Ministerul rus de externe anexase acestei știri un scurt raport în care afirma că războiul dintre Austria și Serbia era inevi-

tabil, cu toate consecințele în ce privește aliații fiecăruia dintre beligeranți.

Țarul se afla la mare distanță de capitală. Se dădură ordine ca iahtul să fie imediat pregătit de plecare. Se improviză o ceremonie de rămas bun, iar Maria își dădu seama că protestele ei privind căsătoria lui Carol eșuaseră.

Olga și Tatiana rîseră și chicotiră pe marginea întîmplării norocoase care le ajutase să scape dintr-o situație ce devenea zi de zi tot mai dificilă. Ele nu știau însă că, cel puțin pentru una dintre ele, căsătoria ar fi însemnat să scape de ororile revoluției.

Carol ar fi fost mulțumit să rămînă toată vara la Constanța. Cerul de vară al României era cu mult mai senin și albastru decît întunecatul și amenințătorul orizont politic. Se resemnase, cu fatalism, și în ce privea planurile matrimoniale ale mamei lui.

Tendința de autoînvinovățire care îi era specifică îl făcea deja să se gîndească la un fel de blestem care-l apăsa, făcîndu-l un fel de rege Midas pe dos, a cărui atingere transforma totul în zgură.

Existau însă multe atracții cu care să-și aline necazul de a și fi văzut spulberate iluziile în legătură cu Tatiana. Constanța era plină de români bogați care-și cheltuiau acolo profiturile realizate în recentul război. Evadarea de sub influențele directe ale Curții și toleranța mamei față de activitățile lui îi dădură posibilitatea să participe, cînd și cînd, la cîte o partidă de tenis. Îi plăcea foarte mult acest joc pe care-l juca destul de bine, știindu-l din copilăria petrecută împreună cu surorile Știrbey. Își mai putea satisface, de asemenea, pasiunea lui pentru cursele cu mașina.

Cursul rapid înspre prăpastia războiului o sili însă pe prințesa Maria să insiste pentru întoarcerea la Curte, care se mutase la reședința de vară de la Sinaia.

Carol se arătă zgomotos nemulțumit față de graba mamei, ceea ce o surprinse, dar o și păcăli. Căci evitase să-i spună că auzise despre iminenta sosire în vacanță la Constanța a unei fete numită Maria-Angela Polizu-Micșunești. Înțelept, avusese grijă să nu povestească nimănui despre prietenia tăcută care se născuse între ei.

Maria-Angela era o aristocrată, dar familia ei nu avea importanță politică. Cîteva întîlniri întîmplătoare la concerte și la o paradă militară le sădise în minte amîndurora că Soarta

îi apropia unul de celălalt. Era o idilă copilărească, fără declarații de dragoste sau gesturi tandre. Însăși tăcerea lor le exprimase gîndurile și sentimentele.

Carol se mîndrea că această prietenie rămăsese un secret al lui. Desigur, faptul rămăsese necunoscut mamei, dar privirile nevăzute care-i urmăreau fiecare mișcare raportaseră totul în secret regelui.

Maria-Angela descoperi brusc că nu mai era invitată la activitățile Curții regale. Familiei ei i se recomandară avantajele unei vacanțe la țară, mai departe, cel puțin cît timp căldura mai era atît de sufocantă. Alegerea orașului Constanța era o coincidență întîmplătoare — dar în ochii fetei și ai prințului, aceasta era o nouă dovadă a înțelepciunii destinului.

De data aceasta însă, destinul avea să fie învins. Înainte ca Maria-Angela să ajungă la Constanța, Carol era deja în drum spre Sinaia. Cu toate acestea, la Sinaia nimeni nu-l băga în seamă, în timp ce regele, prințul moștenitor și Consiliul de Coroană se reuneau pentru a discuta despre politica României cu privire la războiul care izbucnea cu întreaga lui furie pretutindeni în Europa.

Era 13 august. Regele Carol, Hohenzollern pînă în măduva oaselor, credea din tot sufletul într-o victorie rapidă și decisivă a Puterilor Centrale. Se duse la ședință hotărît ca, la terminarea discuțiilor, România să fi decis disponibilitatea de a participa activ cu forțe armate la acest iminent triumf teutonic.

Ferdinand, care n-avusese niciodată o idee clară pe nici un subiect dacă nu i-o dădea altcineva dinainte, fu de acord să sprijine propunerea regelui. Era totuși îngrijorat. Prințesa Maria, care tocmai venise de la Constanța, îl însoțise pînă la ușa biroului regelui.

— Nu uita, îi spuse, că mai întîi ești român și abia în al doilea rînd un Hohenzollern. Și mai ține seama că Anglia a declarat război Germaniei, iar Anglia cîștigă întotdeauna ultima bătălie.

Nu-i răspunsese, dar vorbele ei îi răsunară în urechi tot timpul celor trei lungi ore ale ședinței consiliului. Regele descoperi că nu-și putea atinge scopul. Toți consilierii săi erau împotriva lui, cu excepția lui Petre Carp, unul dintre oamenii de stat din vechea generație, a cărui dragoste față de Germania nu era depășită decît de ura lui față de Rusia. Trioul format din rege, Ferdinand și Petre Carp nu reuși să stîrnească nici un fel de patriotism demagogic.

Politica avea să fie cea de neutralitate, sugerîndu-se, de asemenea, că dacă regele n-o acceptă, avea la îndemînă oricînd soluția abdicării în semn de protest.

Carol era la maică-sa cînd Ferdinand reveni în apartamentul lor. Prințesa Maria răsuci pe față și pe dos bruma de informații pe care i le dădu despre ședință taciturnul ei soț.

Sugestia privind abdicarea regelui îi dădu de gîndit. Dacă soțul ei prefera soluția cea mai ușoară, l-ar fi urmat fără îndoială pe unchiul său în exil. În acest caz, ar fi trebuit oare să-și sfătuiască fiul să-și proclame dragostea și credința față de România și să preia imediat tronul? Dacă da, să rămînă și ea împreună cu el? Pe de altă parte, partida Brătianu, care abia aștepta să profite de pe urma neutralității, ar putea face din plecarea regelui un pretext pentru a scăpa de întreaga familie regală. Ar aștepta pînă la sfîrșitul războiului, apoi ar plimba din nou coroana României prin toată Europa, pe la familiile regale ale țărilor victorioase. Problema căii de urmat pentru Maria nu era deloc ușoară.

Cei trei plecară de la castelul Peleș, unde avusese loc ședința, către reședința lor de la Pelișor. Ferdinand trecu repede în biroul lui, care-i era refugiul preferat din fața problemelor vieții, căci acolo citea ziarele germane și visa în voie la puterea Prusiei. Maria îl luă pe fiul ei la o plimbare prin grădină.

Acolo, pentru prima și poate singura dată în viață, își descărcă sufletul față de el. Îi vorbi despre visul ei ca el să se dovedească un adevărat descendent al Reginei Victoria, să ducă la măreție o țară potențial bogată, dar pînă atunci prost gospodărită.

— Cunosc poporul român, îi spuse ea. M-am străduit mult pentru asta. Numele de «Mama Maria» pe care mi l-au dat oamenii nu vine dintr-o adulare ipocrită a politicienilor față de regalitate, ci dintr-un devotament. Iar eu pot să-ți spun că majoritatea lor sînt în favoarea unei participări active la război, dar de partea Rusiei, a Angliei și Franței.

Maria avea dreptate. Elementele străine și cu sînge amestecat din cercurile politice și comerciale, care sufocau România, nu reflectau adevăratele caracteristici ale poporului.

Franța și Anglia erau națiuni pe care poporul le invidia și le admira. Prin tradiție și legături de sînge, Rusia era o țară prietenă.

Insistențele mamei îl puseră pe gînduri pe Carol. Enormitatea viitorului imediat dărîmase bariera ce apăruse între ei după necazul cu prințul Știrbey. În acea după-amiază fierbinte de vară se născu între ei o nouă legătură de afecțiune și admirație.

Maria îl lăsă pe Carol să hoinărească prin pădurile și poienile domeniului. Știa că, indiferent ce va aduce ziua de mîine, fiul ei va fi, pentru moment, de partea ei și nu a tatălui lui.

Două luni mai tîrziu, în împrejurări ce n-au fost niciodată clar elucidate, regele Carol I muri în somn. Trăise suficient de mult pentru a-i vedea pe invincibilii lui germani și aliații lor austrieci învinși la Marna și făcuți bucăți la Lemberg. Poate că n-ar fi greșit să se spună că murise de inimă rea. Faptul că țara pe care o condusese beneficia încă de pace nu conta decît prea puțin pentru el în comparație cu distrugerea unei legendare puteri.

Lui Carol, noul său statut de prinț moștenitor al tronului îi adusese mai multe privilegii decît responsabilități. Avea o mai mare libertate și putea umbla noaptea prin București așa cum îi plăcea. Petrecu multe seri bînd și distrîndu-se în partea mai deocheată a acestui oraș considerat unul dintre cele mai vesele de la est de Paris, dar noua libertate nu i se urcă la cap. Unii din tovarășii lui de petreceri se plîngeau că era cam morocănos, prea tare interesat de război și de revoluțiile sociale pe care avea să le aducă.

Alții considerau că tînărul și frumosul prinț putea fi conducătorul unei acțiuni pe care sperau s-o poată întreprinde atunci cînd va sosi timpul pentru schimbarea regimului. Erau intelectuali de vîrstă medie, studenți la universitate, oameni educați la Paris, exilați care se îmbogățiseră în Statele Unite și reveniseră din patriotism cînd începuse războiul din Europa.

Fără a întreprinde nimic concret în această direcție, Carol se trezi peste noapte nucleul unui „partid al prințului" ai cărui membri se angajau să-l susțină în tot ceea ce ar fi făcut.

Faptul că poliția secretă nu reuși să descopere nici un plan ostil familiei Brătianu ori altor sectoare ale guvernului era o dovadă a puternicei personalități a prințului — o putere de care el însuși părea să nu-și dea seama.

Refuză să se implice în orice fel de intrigă subversivă.

Evident însă, gruparea tînără dar potențial foarte influentă care se formase în jurul lui Carol suscită repede ostilitatea autocraților grupați în jurul regelui. Ei dădură de înțeles, fără

a avea deloc dreptate, că prințul era un adept al socialismului, dispus să-și alăture numele oricărei mișcări ce avea drept scop schimbarea ordinii existente.

Pentru a fi cinstiți cu Ferdinand, trebuie să recunoaștem că el îi admonestă pe politicienii care veneau cu acest gen de plîngeri împotriva fiului său. Nici nu-l mustră pe acesta pentru că se afla la originea unor astfel de zvonuri. El categorisea aceste informații doar ca pe noi exemple ale ciudățeniei copiilor pe care îi dăduse soția lui.

Regele nu se întîlnea regulat cu Carol. Palatul din București era folosit exclusiv pentru tratarea problemelor de stat. Se afla la cîțiva kilometri de centrul Capitalei, pe culmea unui deal în mijlocul unui parc împădurit. După urcarea pe tron a lui Ferdinand, regina Maria sugerase că ar fi fost mai sănătos și mai plăcut pentru copii dacă reședința lor personală rămînea la palatul Cotroceni, unde locuiau de cîțiva ani. În marele salon auriu de la Cotroceni a fost luată hotărîrea ca România să declare război Puterilor Centrale.

Aceasta se petrecu în ziua de naștere a regelui ; rareori a primit cineva un cadou mai neplăcut decît adevăratul ultimatum pe care i-l adresară regelui miniștrii săi. Trei zile mai tîrziu, declarația fu remisă de către ministrul român la Viena Ministerului de Externe austriac.

Carol nu aflase nimic despre ultimatum dinainte și nici nu-i cunoștea detaliile. Îl observase pe prințul Știrbey aflat din nou în consultări personale cu mama lui în zilele ce precedaseră declarația de război și evitase deliberat să-i întîlnească. Fu luat deci prin surprindere într-o seară cînd văzu steaguri aliate și românești arborate în București, iar mulțimea ieșind pe străzi în larmă și cîntece.

Se grăbi să ajungă la Cotroceni unde găsi un haos deplin. Temîndu-se de un atac aerian, familia regală urma să se despartă. Tatăl lui, care îmbătrînise în numai cîteva ore, încerca să arboreze un aer cît de cît marțial care să se potrivească cu uniforma lui de general.

— Băiete, începi serviciul militar, spuse el. Vii cu mine la Scroviște-Periș unde se află acum cartierul general al Înaltului Comandament. Bineînțeles, de acum înainte vei apărea în public numai în uniformă militară.

Carol nu răspunse. Își dădu seama, cu vădită neplăcere, că tatăl său, în ciuda îngrozitorului soc suferit cînd se văzuse dușmanul idolului său, Kaiserul, radia de entuziasm. Era ocazia.

pentru Ferdinand, să aplice toate teoriile războiului de tip 1870 pe care le cunoștea.

Dezamăgit, Carol se duse să-și caute mama pentru a-și lua rămas bun. O găsi ocupată cu supravegherea celor ce împachetau piesele cele mai valoroase de mobilier și cu alegerea veșmintelor pe care trebuia să le ia pentru ea și pentru copiii mai mici.

Pleci ? întrebă.

Bineînțeles, răspunse ea. Aici nu e loc sigur. Am să fiu ocupată cu vizitarea spitalelor și trebuie să-mi știu copiii în siguranță cît timp lipsesc. Pe urmă, trebuie să am și ei un adăpost pentru zilele ce vor urma.

Adăpost care va fi unde ? întrebă el calm.

Maria începu să caute ceva în sertarul unui birou.

Am să stau la Buftea, răspunse ea.

Acolo e chiar atîta loc, pentru toată lumea ? întrebă el după o pauză.

Maică-sa continua să-și ferească privirea de a lui.

Prințesa și fetele au fost atît de amabile să se mute în casa de lîngă intrarea pe moșie, explică ea. Așa că vom avea toată clădirea numai pentru noi.

Iar prințul Știrbey intră în serviciul militar, nu-i așa ?

Maria se întoarse spre el, supărată.

Prințul m-a ajutat de cîtăva vreme în elaborarea planurilor cu spitalele, îl repezi ea. Mi-a fost de neprețuit ajutor. Tatăl tău și guvernul au fost de acord că posibilitățile sale organizatorice ar fi cel mai bine folosite dacă el ar continua această muncă... alături de mine.

Carol se îndreptă spre ușă.

— Evident va fi ajutat în mod corespunzător de colonelul Ballif, spuse el sarcastic.

Nu remarcase că maică-sa făcuse un pas spre el cu brațele întinse, pentru a-l împiedica să plece. Cînd închise ușa, regretă deja gluma proastă pe care o făcuse despre Ballif. Era prima dată cînd dădea glas, chiar și față de sine, bănuielii că maică-sa fusese indiscretă în ce privea noua ei legătură.

Aparent, prezența permanentă a colonelului alături de regina Maria în ultimii doi ani era perfect motivată. Însuși regele făcuse cunoscut că, avînd în vedere posibilitatea intrării în război, Curtea urma să fie organizată pe principii militare și, ca urmare, regina urma să aibă un aghiotant.

Ceea ce nu știa, însă, nici măcar ministrul de război, era că însăși Maria îl alesese pe colonelul Ballif, a cărui avansare

la gradul de general se făcuse cu meteorică rapiditate, după începerea războiului. În unele momente, regele își dădea seama că activitățile mai puțin convenționale ale soției lui arătau mai bine dacă el însuși se prefăcea că se află la originea lor.

Ballif era un ofițer de cavalerie foarte competent și de încredere, a cărui prestanță o impresionase pe regină în cursul ceremoniilor de schimbare a gărzii la palat. Față de străini se arăta ferm și auster, ceea ce poate era o metodă la fel de bună ca oricare alta pentru a-și disimula prostia. Dar devotamentul său nemărginit față de regină justifica pe deplin faptul că-l alesese ca paznic, supraveghetor și, în anii ce aveau să urmeze, omul ei la toate. La vremea când izbucni războiul, el deveni umbra reginei.

La început, Carol n-avea față de el decît resentimentul dat de prezența colonelului, care făcea adesea imposibilă o discuție între patru ochi cu maică-sa. Doar după ce îl numise cu atîta sarcasm față de ea, își dădu și el seama că existau și alte motive pentru care nu-l plăcea. Și, așa cum se întîmplă întotdeauna cînd sămînța răului se înrădăcinează în minte, bănuielile lui crescînde aveau să fie alimentate permanent de calomniile și vorbele în doi peri pe care le surprindea la camarazii lui de arme.

Pe maică-sa o vedea destul de rar. Ea purta mereu un veșmînt greoi, inspirat din costumul tradițional al țărăncii românce. Alb imaculat, acesta era completat de o bonetă cu însemnele Crucii Roșii. Adesea mergea la cartierul general călare, dînd, așa cum sugerase un cinic atașat militar britanic, impresia „unei moderne Florence Nightingale îmbrăcată în costumul unei Ioane d'Arc orientale". În ciuda ostentației ei, regina muncea foarte mult.

Spitalele ei erau organizate cu mult mai bine decît orice alte unități ale proastei mașinării militare românești. Carol îi invidia atît eficiența, cît mai ales satisfacția pe care i-o dădea această muncă.

Spre deosebire de ea, el n-avea nimic de făcut decît să inspecteze, în cursul parăzilor, trupele de soldați care erau încă instruiți după regulile din timp de pace, fiind supuși, din ordinul tatălui său, la normele prusace de disciplină militară.

Pe front, armata avansă prin Transilvania în prima lună fără a întîlni o rezistență serioasă. Apoi germanii scoaseră cîteva divizii de pe frontul francez și începu drumul chinuitor și inevitabil spre dezastru. Carol, care își făcuse o plăcere din a trage din cazarmă la București în fiecare seară, află la un

Consiliu de război despre cucerirea Constanței. Vestea îi readuse în minte speranțele pe care le nutrise acolo cu numai trei luni înainte, cînd mersese să se întîlnească cu țarul și familia acestuia.

Părea să fie sfîrșitul unui capitol din viața lui.

Cu inteligența ascuțită a celui ce urmărește lucrurile din afară, își dădea seama că majoritatea schemelor tactice lansate în consiliile de război erau nu numai inutile ci iluzorii. Se gîndea mult mai mult decît cei mai în vîrstă la întunecatele vremuri ce aveau să vină.

CAPITOLUL 3

1916 - 1918

Lui Carol, conflictul armat îi aduse un sentiment de ușurare.

Nu era lipsit de curaj și nu se temea de rigorile serviciului militar. Pe cît de frecvent putea, vizita trupele aflate pe linia frontului. Asta îl îndepărta de cartierul general și de strategii sicofanți care-l înconjurau pe tatăl său, încurajîndu-i optimismul cu pronosticuri fanteziste despre ceea ce avea să se întîmple cînd Țarul va trimite întăririle promise.

Timp de cîteva săptămîni, Carol n-o revăzu pe maică-sa.

Pînă cînd, în mijlocul lunii octombrie, în timp ce se afla pe frontul de nord, primi un mesaj urgent de la ea să revină la Buftea. Micuțul Mircea era pe moarte.

Ceața deasă îl făcu să întîrzie în ultima etapă a călătoriei. Ajunse după miezul nopții și se duse direct în camera în care zăcea copilul.

Întreaga familie se adunase în jurul patului bolnavului, inclusiv regele. Singura lumină era cea a unei candele sfințite, pusă pe măsuța de lîngă pat, deasupra a doi trandafiri.

Carol, profund afectat și tocmai de aceea incapabil să spună o vorbă de alinare ori simpatie față de maică-sa, rămase retras în umbră. Lîngă el, drept și tăcut, aproape ascuns de draperiile grele, stătea un bărbat în uniformă. Carol crezu o clipă că era prințul Știrbey. Apoi văzu că figura era a unui om mult mai tînăr.

Își aminti de bîrfele pe care le auzise la un club al ofițerilor în urmă cu vreo zece zile, în timp ce luminile se stinseseră din cauza unui raid aerian. Un tînăr căpitan tocmai sosise din Capitală și-și delecta prietenii cu ultimele bîrfe.

— Georgică a avut noroc, spunea el. Mi-a fost coleg la Academia Militară, am fost trimiși la același regiment în 1914 și chiar mă miram de ce n-am mai auzit de el. Credeam că a fost ucis, căci știți că nu se poate avea încredere în listele de morți care se publică. Dar e cum nu se poate mai viu ! Pare-se că Mama Maria l-a plăcut, drept pentru care numele căpitanului Georgescu a apărut brusc pe lista aghiotanților Curții regale, pe lîngă Maiestatea Sa regina. Ce noroc au unii ! Un spate drept, o pereche de mustăți, și gata postul și avansarea asigurată !

Carol reușise să se strecoare afară înainte de reaprinderea luminilor. Nu voia nici să-l pună într-o situație proastă pe vorbărețul tînăr și nici să apere o femeie față de care începea să nutrească un dispreț amestecat cu furie

Acum, în camera în care zăcea bolnav micul Mircea, își analiza sentimentele față de omul care stătea lîngă el. Amantul maică-sii ! Ar fi trebuit, pur și simplu, să simtă nevoia de a-l ucide. Și totuși, Carol descoperi, spre surprinderea dar și spre marea lui liniște interioară, că nu nutrea nici un fel de ostilitate față de căpitanul Georgescu.

Micul Mircea se bătu cu toată forța lui plăpîndă împotriva virulentei febre tifoide. Zăcu la pat aproape o săptămînă. Carol îl vizita cu regularitate, însă evita restul familiei.

Mircea muri în brațele maică-sii într-o noapte, la aproape o săptămînă după ce Carol ajunsese la Buftea. Înmormîntarea avu loc la vechea biserică de la Cotroceni, dar prințul întîrzie special și rămase în spate. Ceremonia fu simplă dar bine organizată. Prințul Știrbey se ocupase de toate.

Carol își reluă cu prima ocazie îndatoririle militare.

Maică-sa insistă să vorbească cu el înainte de plecare. Carol nu a dezvăluit niciodată ce i-a spus, iar ea avea să se refere ulterior la „tragica discuție avută cu el", fără a da însă nici un fel de detalii. A doua zi după plecarea lui Carol, Maria și copiii fură evacuați la Iași, un tîrg mic și adormit, acum înțesat de trupe rusești.

Mai erau acolo nenumărați refugiați din zonele ocupate ale țării și chiar din Capitală, care căzuse în mîinile inamicului la numai cîteva ore după ce guvernul și Curtea se refugiaseră.

Carol se retrase cu regimentul său în Moldova, trecînd dintr-un oraș în altul, pe măsură ce inamicul înainta. Cele trei săptămîni în care văzuse cu ochii lui ce însemna războiul făcuseră din el un bărbat. Cînd rămășițele împrăștiate ale armatei române se regrupaseră, reveni și el la cartierul general al armatei, alături de tatăl său.

Regina veni și ea la dejun și insistă să afle adevărul cu privire la situația pe plan militar. Carol rămase în urmă fumînd țigări după țigări. Asculta cu un chip lipsit de expresie cum Știrbey, Ballif și „Georgică" discutau zvonul că Germania și Rusia ajunseseră la un acord secret privind viitoarea împărțire a României. Într-un tîrziu, își ceru scuze și plecă.

Era cumplit de deziluzionat și marcat de o tendință masochistă spre un extrem pesimism. Era convins că va cădea și el pradă morții, asemenea miilor de români care-și dădeau zilnic viața pentru o țară ce nu le oferise nimic în schimb. În această stare de solitară introspecție, Carol descoperi plăcerea cu care își imagina pentru el o moarte eroică.

Îi fu nesperat de ușor să ajungă pe linia frontului. Existau oameni influenți în Consiliul de Război care nu considerau drept dezastru eventualitatea ca moștenitorul tronului să fie scos din scenă printr-o acțiune inamică.

Totuși, acțiunea sinucigașă care i-ar fi rezolvat și problema de viață n-avea să aibă loc.

Pe la sfîrșitul anului se discuta mult despre evacuarea familiei regale în Rusia. Locul ales era Kerșon, un orășel urît la est de Odessa, considerat că nu risca să fie ocupat. Carol fu adus la Iași unde luă cunoștință de la maică-sa de aceste planuri.

Ajunse în același timp cu vestea că Rasputin fusese ucis și că se petrecuseră mari schimbări de guvern la Petersburg. Se mai zvonea că țarina rămăsese neafectată de aceste schimbări și că era cea mai puternică personalitate din țară.

Criza de la Curtea Rusiei, după revelațiile privind diabolismul lui Rasputin, arăta că oricare ar fi situația militară nu era momentul potrivit pentru apariția în scenă a exilaților regali din România.

În schimb, Ion Brătianu, șeful noului guvern de coaliție, care respinsese cu succes planul propus de regina Maria de a întreprinde ea însăși o misiune diplomatică particulară pe lîngă țar, anunță că se va duce chiar el pentru a obține promisiuni ferme privind un ajutor militar. Din motive cunoscute doar de el, îl invită și pe Carol să-l însoțească.

Regina Maria își dădea seama foarte bine că ostilitatea dintre ea și fiul ei putea fi folosită drept mijloc pentru atingerea unor scopuri politice. După cum intenționase și Brătianu, refuzul propunerii ei de a interveni personal pe lîngă ruda ei, Țarul, fu considerat un avertisment clar ce i se dăduse să nu se mai amestece în probleme militare și politice.

Mai știa, de asemenea, că invitarea lui Carol în Rusia nu se datora ajutorului pe care l-ar fi putut da, ci era un mod de a arăta lumii faptul că guvernul sprijinea pe oricine ar fi putut contrabalansa influența Mamei Maria. În acest scop, familia Brătianu era dispusă să accepte cele mai ciudate alianțe.

Spre uimirea lui, Carol fu primit cu entuziasm la Petersburg de către țar, care-i spuse că nu uitase deloc planurile atît de brusc întrerupte privind căsătoria lui cu fiica sa mai mare.

Răspunsul lui Carol abia dacă respecta normele de politețe. După ce simțise la ei un dispreț cinic față de gratuitatea efortului militar românesc, el observase pur și simplu situația în care se aflau cei mai puternici aliați ai României.

Ura poporului față de țar era atît de mare încît putea fi resimțită pînă și în aerul orașului. Oameni de nimic ajunseseră în guvern; cei care erau suficient de cinstiți pentru a vorbi sincer erau deportați în Siberia.

Carol îi ceru lui Ion Brătianu permisiunea de a se întoarce acasă. Era gestul pe care-l ura cel mai mult, căci fusese inclus în delegație ca tînăr diplomat, astfel încît Ion Brătianu îi era șef iar statutul său regal nu conta deloc. I se dădu aprobarea să plece.

La Iași, Carol își găsi mama entuziasmată de vestea că însurătoarea lui era din nou adusă în discuție.

— O să fie ceva plăcut pentru popor, spuse ea. Trebuie neapărat să mă duc în Rusia să aranjez lucrurile.

Carol se plimba de-a lungul camerei.

— Nu există nimic plăcut în vreme de război și numai Dumnezeu știe cît de mult și-a dat seama de asta poporul român în ultimele săptămîni, spuse el rar. Nu cred că un cortegiu drăguț și zgomotul clopotelor de nuntă l-ar mai păcăli. Oamenii sînt mult prea obișnuiți cu ambulanțele și cu zgomotul clopotelor ce anunță atacul aerian.

Trase din țigară și strivi mucul pe podea.

— În orice caz, sînt două motive serioase care cred că ar trebui să te mai gîndești înainte să pleci în Rusia. Primul este că Brătianu nu va aproba căsătoria. Al doilea este că, deși m-am resemnat cu ideea de a deveni un prinț exilat de către dușmanii declarați ai țării mele, n-am în nici un fel intenția de a mă căsători cu o prințesă exilată pe propriul ei popor.

— Vorbești fără să te gîndești, răspunse regina. Țarul e Tătucul poporului. Mai degrabă l-ar renega pe Dumnezeu decît să-l respingă pe el.

Carol dădu din umeri.

— Mai vedem noi, spuse el. Am convingerea că, în curînd, poporul va face și una și alta.

Mama și fiul se întîlniră destul de rar în tot restul războiului. Carol își descoperea propria bărbăție în plină linie a frontului. Noua lui încăpățînare și vehemență îi dădu posibilitatea să plece din nou de la cartierul general pentru a lua efectiv parte la luptă. Maică-sa, la început împotriva voinței ei apoi cu mîndrie, recunoscu că era la fel de încăpățînat ca și ea. Fiecare respecta la celălalt capacitatea de a acționa cu eficiență.

Cînd Carol își găsea tovarășii de luptă murind încet în spitalele de campanie unde pachetele cu provizii din Rusia, Anglia sau Franța putrezeau nefolosite din cauza corupției și birocrației, îi cerea maică-si să facă cercetări.

În inevitabilul ei costum alb, ea cădea asupra locului ca un uragan. Rănițiii erau îngrijiți, alimentele livrate. Imediat soseau și ajutoarele.

Cînd vreun chirurg francez ori englez îi trimitea Mariei cîte un mesaj disperat că nu mai putea trata tifosul fără medicamente și nici bolnavii fără paturi și echipamente, ea îi cerea lui Carol să facă rost de ceea ce era necesar. El găsea ceea ce se cerea, organiza transportul și făcea presiuni ca trupele și civilii să aprovizioneze spitalele. Niciodată n-o lăsa fără ajutor.

Vechea dragoste murise, dar un nou respect umplea golul din sufletul mamei și al fiului. Nu era departe momentul în

care acest respect din partea reginei avea să crească atît de mult încît să admită superioritatea voinţei fiului ei : ceea ce n-avea să mai recunoască niciodată în viaţă la vreun bărbat sau vreo femeie.

Înainte însă de sosirea acestui moment, se petrecu între ei o serioasă ruptură emoţională.

In toamna anului 1917, Carol se îmbolnăvi de gălbinare. In convalescenţă fu trimis la Iaşi. Acolo era liber, cu conştiinţa împăcată, să uite ororile frontului şi să se distreze. Din întîmplare, cunoscu o încîntătoare tînără de familie bună, fiica unui general.

Zizi Lambrino devenise cîntăreaţă, profitînd de slăbirea pe timp de război a convenienţelor, dar şi datorită necesităţii de a cîştiga bani într-un oraş în care preţul unei simple bucăţi de piine era fantastic pentru un civil. Lucra într-unul din puţinele localuri respectabile ale oraşului.

Zizi ştia bine că tînărul slăbit cu chipul palid şi purtînd la braţ banderola de ofiţer invalid era prinţul moştenitor Dar n-o impresiona. Sute de ofiţeri îi calculaseră greşit preţul şi-i respinsese pe toţi.

În stridentul oraş al acelei vremi de război, Zizi era un fenomen : o cîntăreaţă perfect cuminte şi virtuoasă.

Tot la Iaşi se formase un cerc de tineri a căror libertate de spirit era născută din deziluzia faţă de prezent şi lipsa de speranţă în viitor. De familie bună, inteligenţi şi grijulii de a rămîne la distanţă de decadenţa care-i marca pe părinţii lor, nu se îmbătau criţă aşa cum făceau refugiaţii bogaţi şi nici nu dădeau petreceri oribile precum mulţi din conducătorii militari. Distracţiile lor erau din cele mai atractive, chiar dacă uneori patetice.

Zizi era una din cele mai cunoscute membre ale acestui cerc de tineri. Faptul că îndrăznise să devină cîntăreaţă şi dansatoare plătită pentru a-i distra pe soldaţi era invidiat de fetele mai puţin talentate şi mai timide. Frumuseţea ei sumbră, spiritul şi mai ales remarcabilul ei talent la jocul de cărţi îi încîntau pe bărbaţi.

Cînd îl duse pe Carol acasă la prietenii ei ori în camerele închiriate de aceştia — căci Iaşiul era atît de întesat încît prea puţini oameni aveau case ale lor — ei îl acceptară imediat ca pe unul dintre ei. Prezentat de Zizi, devenise *persona grata* fără nici o întrebare ori semn de stînjeneală, într-un cerc de oameni despre care nici nu-şi închipuia că ar fi putut exista.

Pentru prințul singuratic, obișnuit să fie tratat doar cu deferența datorată rangului său, eventual cu un dispreț abia mascat de familiile puternice ale politicii Bucureștiului, viața deveni o adevărată bucurie. Nu dură prea mult pînă se îndrăgosti, iar în mediul lipsit de constrîngeri în care se mișca acum, nu făcu nici un efort de a-și ascunde dragostea față de noii săi prieteni. Abia mai tîrziu îi spuse și lui Zizi. Ea acceptă faptul fără nici un fel de surpriză.

- Știu că mă iubești, îi spuse ea cu neobișnuită blîndețe. Toată lumea îmi tot spune de zile întregi că am pus mîna pe prințul moștenitor! Bineînțeles, nu le-am zis că și eu mă simt atrasă de tine cu mult mai mult decît crezusem.

— Am să mă căsătoresc cu tine, spuse brusc Carol.

Zizi îi luă brațul, zîmbind.

— Hai să ne plimbăm, propuse ea. Vreau să plecăm undeva departe de ei, unde să putem vorbi. Trebuie să fim rezonabili în această problemă. Eu sînt din popor. Tu ești prinț moștenitor. Căsătoria e imposibilă.

Se plimbară tăcuți, pînă spre marginea orașului. De o parte și de alta a drumului se înșirau podgorii neîngrijite și necules. Zizi tremura de frig iar Carol o cuprinse cu brațul.

Spune-mi că mă iubești, o rugă.

- Ar trebui să știi deja că atunci cînd iubesc pe cineva nu contează cine este, spuse liniștită Zizi. Dragostea este ceva ce nimeni nu poate comanda... ori opri.

O strînse mai mult și o trase spre el.

— Trebuie să fii soția mea, spuse. Vreau să fii a mea, numai a mea!

O sărută lung și rămaseră înlănțuiți multă vreme, în căldura dragostei lor. Într-un tîrziu, Zizi șopti:

- Și eu vreau să fiu a ta... dar e război și cine știe ce șansă avem să mai trăim. Doar dragostea contează, o dragoste ca a noastră.

Se întoarseră spre oraș. Carol o conduse la cafeneaua unde trebuia să-și înceapă programul. Deja întîrziase. Însă ea merse mai departe, trecînd de cafenea.

— In seara asta nu mă mai duc acolo, spuse. Și, probabil, niciodată.

El dădu din cap și merse mai departe cu ea. Zizi avea o cameră în locuința unui văr mai depărtat. Era o casă mare, cu multe camere spațioase. În fiecare fuseseră puse paturi. Copii, sugari, bărbați și femei de toate vîrstele erau îngrămădiți acolo, într-o adevărată colonie de rude. Nimeni nu dădu

atenție celor doi tineri care veniseră pe scări, în vîrful picioarelor. Oricum nu i-ar fi recunoscut, căci camuflajul era respectat și asigurat de patrule care trăgeau în fiecare lumină pe care o vedeau din stradă.

Carol nu făcu nici un secret din dragostea sa. Era tot timpul cu Zizi. O duse la prînz și la cină la cantina spitalului. O prezentă ofițerilor de rang superior și o invită la recepțiile date în sprijinul Crucii Roșii de familiile aristocratice și bogate. În cîteva zile, întreaga Românie află că prințul moștenitor se îndrăgostise de o frumoasă din popor.

Repede sosiră la Iași și emisarii trimiși de rege și de regină, care erau plecați în alte localități. Ei îi transmiseră un mesaj de la Ferdinand prin care acesta își exprima profunda nemulțumire. Carol plecă din cameră înainte ca aceștia să-și fi terminat de bîlbîit amenințările pe care fuseseră puși să le rostească.

Reprezentanții reginei aleseră o cale mai subtilă. Scotocirâ peste tot pentru a descoperi vreun scandal în legătură cu viața personală a lui Zizi. Fură însă nevoiți să raporteze Mariei că virtutea fetei era binecunoscută în cercul ei de prieteni, ba chiar era un subiect de glumă faptul că nimeni nu reușise să-i seducă cumințenia.

Lupta se ascuți. Regele ordonă medicilor să-l examineze pe Carol și să-l declare din nou apt pentru serviciul militar. Ceea ce nu fu greu, căci în decembrie el își revenise deja de pe urma atacului de gălbinare.

Continua deteriorare a situației militare îi aduse din nou pe șefii armatei la Iași, pentru un ultim consiliu. Se făcură aranjamente pentru trimiterea în Rusia a Curții și a guvernului, în cazul că s-ar fi produs nenorocirea finală.

Carol nu subestima răutatea dușmanilor săi. El o conduse pe Zizi cu mașina într-un sat depărtat, la graniță, de unde, dacă era nevoie, putea scăpa de pericol și avea și posibilitatea să stea, pentru moment, în siguranță și secret.

Era o mișcare înțeleaptă. Regele, deși incapabil să ia vreo hotărîre în problemele militare, se strădui din greu să elaboreze planuri pentru a o răpi pe Zizi și a o trimite la închisoare. Se temea îngrozitor ca fiul său să nu strice descendența regală care, din vremurile întunecate ale micilor regate europene, printr-o lungă succesiune de căsătorii lipsite de dragoste, fusese menținută pînă atunci pură.

Regina Maria, care își dădea cum nu se poate mai bine seama de forța dragostei lui Carol, știa însă că astfel de acți-

uni brutale n-ar fi făcut altceva decît să-l învrăjbească și mai tare pe îndrăgostit și să-i sporească puterea de rezistență. Hotărî să-l învingă prin viclenie.

Aranjă să fie copleșit cu sarcini militare. Carol fu trimis de colo colo cu diferite misiuni de curierat ce puteau fi foarte bine îndeplinite de un curier ori un subofițer obișnuit. Cei care erau de partea lui Carol în romanticul său impas, și aceștia erau tot mai mulți, spuneau, nu fără justificare, că adesea aceste misiuni îl aduceau pe prințul moștenitor în zone unde se murea mult. Dacă listele de victime nu ajunseră să cuprindă și un nume regal, în cel puțin o duzină de cazuri, aceasta nu se datoră în nici un caz Comandamentului.

Carol făcu față tuturor eforturilor ce vizau să-i slăbească voința. Pleca în misine cu bunăvoință și conștiincios, îndeplinindu-și ordinele pînă la ultimul detaliu. Doar că, uneori, drumul înapoi nu era întotdeauna cel care i se ordonase.

Conducîndu-și cu viteză *Rolls Royce*-ul, el reușea să scape de urmăritori și să petreacă cîteva ore de desfătare cu Zizi, în ascunzătoarea acesteia.

Maria nu avea dovezi că el proceda astfel, dar numai dacă se punea în locul fiului ei își dădea seama că era imposibil ca el să nu-și întîlnească cu regularitate iubita. Într-o discuție furtunoasă cu soțul ei, insistă pentru a se pune capăt misiunilor militare, iar Carol să fie menținut la Iași sub supraveghere.

Pînă la urmă se făcu cum dorise ea, iar Carol deveni șoferul ei, ducînd-o împreună cu Ballif să viziteze cantinele, spitalele și centrele de refugiați. Acționa ca un automat. Stătea absent la volan, iar în vizite mergea țeapăn în urma Mariei și a lui Ballif.

Temperamentele la fel de încăpățînate ale mamei și fiului se îndreptau către o inevitabilă ciocnire, căci erau de o forță comparabilă. Ambii o știau, iar dacă situația deosebit de gravă n-ar fi făcut din fiecare zi o îngrozitoare irealitate, unul din doi ar fi trebuit să cedeze. Amîndoi însă erau încăpățînați pînă la absurditate.

Revoluția bolșevică și armistițiul ruso-german care-i urmă, haosul deplin din Ucraina și izbucnirile de revoltă din zonele României unde erau staționate trupe rusești aduceau tot mai aproape inevitabilul sfîrșit fatal al vieții și al dragostei.

În ianuarie 1918, guvernul Brătianu abandonă lupta, după ce Germania trimise un ultimatum, insistînd pentru începerea tratativelor de pace. Regele și generalii săi insistaseră însă cu încăpățînare pentru o melodramatică respingere a propunerii,

Un militar conservator încăpățînat, generalul Averescu, formă un guvern care promise să dovedească că situația nu era nici tragică și nici fără speranță. În trei săptămîni, generalul fu nevoit să accepte inevitabilul. Fu convocat Consiliul de Coroană pentru a accepta propunerea inamicului.

Ca de obicei în cazul unor crize ce nu erau declanșate de ei. Maria și Carol uitară de ceea ce-i despărțea și se apropiară reciproc. Regina încă mai avea implicită încredere în posibilitatea de a cîștiga a Aliaților și era gata să facă orice pentru ca România să rămînă în război.

În dimineața în care urma să aibă loc întrunirea Consiliului, îl rugă pe Carol să vină în camera ei la micul dejun. Timp de o oră îi explică cum stăteau lucrurile.

Regele intră și, remarcînd că discuția lor încetase brusc, întrebă bănuitor despre ce se vorbea. Discuta numai cu regina. Cel puțin în mintea lui, îl dezmoștenise de mult pe Carol.

— Carol trebuie să participe la Consiliu, răspunse Maria. Vrea să știe care e situația și i-am explicat.

— Nu era nevoie. Datoria lui e să mă sprijine pe mine, răspunse regele cu răceală. Și nu-i nevoie să te amesteci în probleme ce privesc numai Statul.

Vorbele lui stîrniră furia reginei. Își pierdu cumpătul și-i aruncă în față un val de adevăruri crude care-l lăsară la început fără grai pe rege, care apoi începu să protesteze. Carol îl înfurie și mai tare repetînd cu un calm perfect ceea ce maică-sa spusese cu un glas aproape isteric.

Cearta avu cel puțin un rezultat fericit. Regele intenționase să confirme fără obiecții termenii în care era acceptată propunerea de pace. Ca rezultat al eforturilor Mariei de a-i spori respectul de sine, el își rugă miniștrii să se mai gîndească și să se întrunească din nou a doua zi.

La cea de-a doua ședință, Carol nu se așeză la masă și umblă în lung și-n lat prin sală, fumînd și uitîndu-se pe fereastră. Nimeni nu se obosi să-i vorbească.

Cînd luă însă cuvîntul, toți fură surprinși de hotărîrea cu care sprijini cererea regelui pentru o mai îndelungată deliberare. Era singura sursă de curaj, singurul sprijin pentru rege. Încă o dată,supărătorul tînăr complica șansele planurilor urzite de politicieni. A doua zi, avură din nou ocazia să-i cunoască părerile. Ferdinand refuzase să se mai întîlnească cu soția lui între timp. Dar Maria îl găsi pe Carol la micul dejun și-i rugă să mai facă un ultim gest de sfidare.

— În plină conferință, îi spuse, cînd vezi că tatăl tău este pe punctul de a ceda, ridică-te și protestează în numele meu și al tuturor românceior împotriva acestei păci îngrozitoare.

Carol ascultă, dar nu promise că va acționa așa cum îi ceruse. La ședință, regele murmură, cu o voce abia auzită, că întrucît nu putea organiza un guvern unit care să apere în continuare țara, era gata să accepte propunerile inamicului. Cedarea regelui era deja un lucru stabilit, iar membrii Consiliului începură să-și strîngă hîrtiile pregătindu-se de plecare.

Carol se ridică și cu un glas ascuțit, ca întotdeauna cînd era emoționat, repetă cuvintele mamei lui. Nimeni nu-i dădu nici o atenție.

Ieși din sală aproape fugind. Cînd ajunse la apartamentul reginei, plîngea. I se aruncă în brațe. Ea îi ținu capul la piept, mîngîindu-i părul, cum nu mai făcuse de doisprezece ani. Avea să fie ultima oară cînd cei doi își exprimau într-o formă vizibilă dragostea ce și-o nutreau.

În cursul zilei, regele se plînse vehement de atitudinea melodramatică a fiului său. Regina zîmbi cu blîndețe.

— Băiatul a fost bine intenționat, spuse. Carol nu ezită niciodată atunci cînd știe că are dreptate, și are motive foarte întemeiate pentru a face ceea ce a făcut.

— Tocmai de asta mă plîng și eu, murmură regele.

Dezintegrarea practic a țării, ca urmare a încetării ostilităților, slăbi și obstacolele ce-l împiedicau pe Carol să se întîlnească cu Zizi.

Toată primăvara și vara anului 1918 fură împreună, deși Carol păstra cu grijă discreția asupra întîlnirilor lor. Dragostea lui pentru ea sporea cu fiecare moment ce-l petreceau împreună. Cinic și deziluzionat de soarta regalității, își pierdu și ultimele rezerve, dacă le mai avea, privind căsătoria cu o femeie din popor.

Carol se întîlni și cu ofițeri ai armatei ruse care se hotărîseră să treacă de partea bolșevicilor ; începu să le înțeleagă motivele. Modul crud în care fusese tratat țarul și familia lui nu făcu totuși să-i dispară pe de-a-ntregul părerea că însăși atitudinea lor făcuse posibilă o asemenea bestialitate.

Carol mai văzuse pierzîndu-se în numai o oră dreptul divin al regalității, odată cu abdicarea regelui Constantin al Greciei, în toamna anterioară. Știa că urma la rînd regele Ferdinand al Bulgariei și bănuia că s-ar putea să nu mai existe un tron al României și pentru el.

Nu vedea deci nici un impediment în a-și duce viața personală așa cum dorea, independent de datoriile care-i fuseseră impuse încă din fragedă copilărie. În august 1918, își făcu planurile împotriva voinței devotatei dar temătoarei Zizi, care acceptă cu uimire nestrămutata lui hotărîre.

Carol se hotărî să se însoare cu ea printr-o ceremonie religioasă completă, astfel încît să nu existe îndoieli asupra legalității legăturii lor. Nu se punea însă problema organizării unei astfel de ceremonii în România. Nici un preot n-ar fi riscat să slujească decît în secret, ceea ce era ultimul lucru pe care-l dorea Carol.

Cu ajutorul cîtorva tineri ofițeri din trupele rusești demobilizate și al propriului său regiment, trecu împreună cu Zizi frontiera și ajunseră la Odessa. Posibilitățile de comunicare oficială între Rusia și România erau inexistente. Mesajele personale făceau zile întregi de la o țară la alta. Carol reuși să aranjeze ceremonia de nuntă fără ca nici o informație despre aceasta să ajungă în România.

Nu era un om religios, ceea ce era de așteptat în condițiile credințelor diferite din familia lui. Regele Ferdinand era catolic practicant, deși această biserică îl pedepsise retrăgîndu-i consolarea divină, ca urmare a faptului că acceptase la urcarea pe tron, educarea în credința ortodoxă a copiilor lui. Regina Maria era protestantă. Ca rezultat, viața spirituală a lui Carol era un amestec la fel de ciudat ca și restul educației lui. Totuși ținea mai presus de orice să obțină deplina binecuvîntare a bisericii la căsătoria lui cu Zizi, un element care știa că va însemna foarte mult pentru poporul român. Ceremonia avu loc în catedrala Adormirea Maicii Domnului din Odessa, slujba fiind făcută de cei mai înalți prelați ce se puteau găsi în sudul Ucrainei. Imediat după căsătorie, perechea plecă spre casă, călătorind triumfal, fără a se mai ascunde.

Carol nu-și putuse închipui furia pe care-o provocase căsătoria lui. Cînd ajunse la Iași, prietenii îi spuseră că viața lui se afla în pericol. Partida Brătianu încerca să-l convingă pe rege să-l execute pe fiul său ca trădător.

Curtea revenise la București. Regina Maria menționa astfel în jurnalul ei căsătoria lui Carol : „Un necaz aproape de nedescris, o cumplită tragedie de familie care ne-a lovit ca un trăznet, o lovitură pentru care nu eram absolut deloc pregătiți. Am avut multe bătălii de dat, dar aceasta a fost cea mai cumplită, căci trebuia să luptăm împotriva unuia dintre ai noștri, pentru a-l salva de propria lui voință".

Carol nu voia deloc să fie salvat. Și nu emoția unui proaspăt mire îl influența să-i scrie tatălui său și să-l informeze că renunța la drepturile lui la tron. Făcu acest lucru simțind că nu mai era nici un sens în misiunea regală, cu sau fără femeia iubită alături.

Primind scurtul mesaj, Ferdinand fu atît de furios încît luă măsuri mai hotărîte pentru a face față situației decît luase vreodată împotriva dușmanilor săi politici ori străini.

Îi telegrafie unui colonel din statul său major ce se afla încă la Iași :

„Ordon să fie imediat adus sub escortă la București prințul moștenitor. Înainte de a folosi forța trebuie să fiți convins că nu există nici o speranță ca acesta să fie adus pe calea rațiunii. Dacă prințul este irevocabil hotărît, îi veți atrage atenția, în propriul său interes, asupra serioaselor urmări pe care le-ar avea o ruptură finală de familia și de țara sa".

Zizi își convinse soțul să plece la Bicaz, la unul din castelele regale din zonă, unde Curtea se retrăsese pentru a avea mai multă liniște, și să vorbească cu părinții lui. Aceștia însă refuzaseră să-l primească. Carol le răspunse chemînd-o pe Zizi și solicitîndu-i din nou o întrevedere oficială tatălui său. La aceasta, régele răspunse printr-un ordin de arest.

În calitate de comandant șef al armatei și superior al lui Carol ca ofițer, regele convocă, într-un mod foarte puțin constituțional, o Curte Marțială care se întruni în absența acuzatului. Apoi dădu un verdict de comportare trădătoare, sancționată cu o sentință de șaptezeci și cinci de zile carceră la regim de pîine și apă, la închisoarea militară Bistrița. Din fericire, ofițerii săi avură bunul simț de a ignora acest ordin, iar Carol rămase în libertate.

Cînd regina Maria, cu adevărat îngrijorată și indignată, se întîlni în sfîrșit cu fiul ei, izbucni în lacrimi. Carol rămase neclintit și se întoarse cît putu de repede în casa din apropierea Bucureștiului pe care o închiriase Zizi. Căci în toată această conjunctură, Carol nu avea un ban al lui.

Un interes deosebit față de evoluția acestui scandal îl avea fostul prim ministru Ion Brătianu. Acesta îl vizită pe Carol, purtînd o falsă și artificială ramură de măslin a înțelegerii și prieteniei. Scopul său era însă cel de a descoperi dacă intenția de a renunța la tron a lui Carol avea drept cauză lipsa dorinței de a domni ori insistențele lui ca soția să-i fie acceptată ca parteneră la tron.

După ce se întîlni cu Carol, el răspîndi vestea că acesta era dispus să-și anuleze căsătoria. Evident, nimeni nu crezu că versiunea lui Brătianu era cea adevărată. Era însă general acceptat că cea mai bună cale pentru a evita viitoarele necazuri era să se găsească o fisură în legalitatea căsătoriei, să fie anunțată cu pompă și patriotism poporului, apoi să i se lase lui Carol următoarea mișcare.

Consilierii îl sfătuiră pe rege și regină să renunțe la condamnarea melodramatică a fiului lor, iar pentru edificarea opiniei publice, să arate măcar, într-o oarecare măsură, o anumită seninătate familială.

Lui Carol îi fură reacordate veniturile financiare. Fu invitat să ia parte la celebrarea victoriei aliate, iar la 18 noiembrie defilă pe străzile Bucureștiului în fruntea regimentului său. Totuși, fu ținut la o considerabilă distanță față de familia regală.

Regele, regina și prințul Nicolae mergeau în fruntea procesiunii, călare ; urmau copiii mai mici, în trăsuri. Detașamentul lui Carol era la un kilometru mai în spate.

Miniștrii prezenți remarcară cu rele presimțiri că uralele cu care fu întîmpinat Carol erau furtunoase, mult mai puternice decît cele adresate regelui.

Carol nu participă la slujba religioasă de la Mitropolie, și nici la banchetul de stat ce avu loc în aceeași seară. Se duse drept acasă la Zizi.

— Mîine au să dea ordin avocaților să dovedească ilegalitatea căsătoriei, îi spuse în aceeași noapte, răsucindu-se fără somn în pat.

— Și dacă reușesc ? șopti Zizi.

— N-au cum, e imposibil, insistă Carol. Sîntem căsătoriți în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, și nimic din ce-ar face Dumnezeu și oamenii nu poate schimba acest fapt.

— În orice caz, ne avem unul pe altul, murmură Zizi. Oh, dragul meu, cît te iubesc !

Farsa juridică fu jucată cu toată pompa. Curtea Supremă a României ascultă timp de cîteva zile argumente conform cărora nici un membru al familiei regale nu se putea căsători fără aprobarea regelui și a guvernului. Interminabilele monologuri ale avocaților mascară toată această tristă afacere cu aparența unei superficiale legalități. În favoarea lui Carol se pronunță doar o obiecție de formă, tot de dragul aparențelor. Concluzia dinainte stabilită fu confirmată printr-un verdict solemn al Curții Supreme.

Căsătoria prințului moștenitor cu Zizi Lambrino era „neconstituțională și ilegală", fiind formal declarată „nulă și neavenită".

Răspunsul lui Carol fu dublu. Public, el își repetă hotărîrea de a renunța la tron. În particular, îi declară lui Zizi:

Orice-ar spune tribunalul, eu n-am să încetez să mă consider soțul tău.

Zizi, însărcinată, îl crezu. Iubirea ei era mai presus de orice mai presus chiar decît teama de viitor.

CAPITOLUL 4

1919

Din punct de vedere politic, situația ajunsese într-un punct mort. Carol continua să trăiască cu Zizi.

Guvernul, care citea rapoartele poliției secrete din toate orașele țării, era nevoit să recunoască faptul că prințul moștenitor era din ce în ce mai popular. O acceptare oficială a propunerii lui de abdicare, raporta poliția, ar fi generat tulburări ale ordinii publice. Presa îndulcise „hotărîrea lui irevocabilă" de a abdica, transformînd-o în „propunere".

Carol, la rîndul său, avea prieteni buni în cercurile poliției, iar imposibilitatea Curții de a-i contracara mișcarea îi fu imediat adusă la cunoștință. De fapt, nici nu-i păsa. Devotamentul lui față de Zizi era atît de mare încît o oră petrecută cu ea îi alunga orice teamă față de un viitor în care el n-ar fi fost decît un simplu cetățean în exil, lipsit de mijloace materiale. Niciodată nu se îndepărta de brațele ei ocrotitoare, astfel încît îndoielile lui erau rare și de scurtă durată.

Își subestima însă adversarii. În timp ce regele bombănea despre închiderea în mănăstiri unde dorințele lui lascive puteau fi corijate prin disciplina unor dure exerciții religioase, regina avea planuri și mai ambițioase.

Înțelegea cum nu se poate mai bine firea dornică de aventuri a fiului ei. Își dădea seama, în mod corect, de importanța pe care o avea pentru el latura fizică a dragostei. Prețuia frumusețea la fel de mult pe cît detesta urîțenia. Din copilărie avusese un bun gust cu totul remarcabil. Opulența vulgară a multora din casele parveniților politici români îl dezgusta de copil, la fel de tare pe cît îl încîntau comorile artistice din palatul tatălui său.

Inevitabil, gîndea regina, femeile frumoase aveau să-i atragă și să-i acapareze fiul. În ciuda dorinței lui de a o iubi doar pe Zizi, avea să se uite, vrînd-nevrînd, și la alte frumuseți cu plăcere, ba chiar cu dorință. Un simplu apropo fu de ajuns pentru guvern. Funcționarii de la Curte, profund îngrijorați de sănătatea țării aflată abia în convalescență după maladia aproape mortală a războiului, organizară în grabă o adevărată mașinărie a seducției. Ei aranjară complet și pe o vastă arie momeala care avea să-l abată pe prințul moștenitor de la jurămîntul său de fidelitate matrimonială.

Prostituate, dotate cu generoase sume de bani de către guvern, fură scoase din bordeluri și trimise să se îmbrace în cele mai luxoase magazine ale Bucureștiului. Amanta unui ofițer de stat major, binecunoscută în vreo șase regimente, a fost atrasă de aluzia că va cîștiga un amant încă și mai renumit dacă-și va pune în valoare nurii unde și cînd i se va spune. Soții și fiice din familiile de vază ale societății românești, a căror laxitate morală era bine cunoscută, fură puse la curent că se pregătea o idilă dintre cele mai excitante.

Italience, franțuzoaice, ba chiar și o ducesă rusoaică, toate veniră la București pentru a intra în competiție. Chiar și Londra se lipsi în favoarea Bucureștiului, de una dintre cele mai notabile specimene ale primei generații de copile teribile.

Cîtăva vreme, Carol rezistă lingușirilor acestor mercenare. La început fu flatat de numărul mare al invitațiilor pe care le primea. Îi plăcea că era invitat și cu soția, în ciuda teoriei oficiale conform căreia ea nu-i mai era, legal, decît amantă. Îi trebui mai mult să-și dea seama de afronturile pe care le primea Zizi. Începuse să bea mult la petrecerile care se țineau lanț, astfel încît sensibilitatea îi era amorțită.

Zizi nu se simțea bine. Suferea de migrene dimineața, iar greața o dobora în timpul nopții. Pe măsură ce înainta în cursul sarcinii, participa cu soțul ei doar la cele mai intime și mai neprotocolare vizite.

In ciuda zelului său în a susține că Zizi îi era încă soție, lui Carol nu-i plăcea deloc ideea venirii pe lume a unui copil. Își dădea foarte bine seama că, chiar în eventualitatea dovedirii conceperii copilului înaintea anulării căsătoriei, legitimitatea acestuia urma să facă obiectul unor prelungite dispute juridice. Mai mult, începea să resimtă primele semne ale geloziei paterne. Și-o dorea pe Zizi numai pentru el.

Chiar dacă aceste gînduri erau cauza fundamentală a neliniștii lui ce sporea, un motiv încă și mai puternic era acela că frumusețea lui Zizi se trecea. Sarcina le transformă pe unele femei, dîndu-le o aură de frumusețe aproape supranaturală. Zizi nu făcea parte dintre acestea. Grețurile, dimensiunile fătului și slăbiciunea o urîțeau, și nici un fel de sentimentalitate în legătură cu misiunea ei de femeie nu putea minimaliza acest fapt.

O îngrozea gîndul nașterii, nutrind panica ilogică a femeii convinse că va muri în chinurile facerii. Această teamă o transformă pe tînăra veselă și plină de viață într-o femeie plîngăreață, plină de presentimente, cerșindu-și confortul, rugîndu-se pentru un dram de simpatie. Sănătatea ei era atît de precară în acel moment încît, în culmea disperării, căci îl iubea cu patimă pe Carol, fu nevoită să-l anunțe că legăturile lor fizice trebuiau întrerupte.

Carol era de o virilitate extremă, cerînd mult și la modul egoist pe plan sexual. Avură loc scene furtunoase, cu vorbe grele, al căror obișnuit sfîrșit era acela că el pleca de acasă.

Era copt pentru a-și înșela nevasta, dar trebuie spus că de fapt nu el hotărî cu premeditare s-o înșele, ci fu mai degrabă smuls de lîngă ea. De fiecare dată cînd se întîmpla așa ceva i se făcea rușine, și revenea căindu-se, de obicei blînd și amabil.

Ea ghici instinctiv motivul acestor bruște schimbări de temperament. Plîngea amar, cu lacrimile șiroindu-i pe fața descompusă și trupul deformat zgîlțîit de frisoane, în timp ce mîinile lui încercau s-o mîngîie și s-o liniștească.

Niciodată nu-l acuză fățiș de infidelitate; niciodată el nu i-o mărturisi. Însăși tăcerea lor însemna acceptarea faptului că celălalt știa. Lovitura era dureroasă pentru amîndoi.

Carol începu să doarmă noaptea prin alte locuri, uneori la palatul Cotroceni, alteori în casele amantelor lui. Nopțile deveniră sfîrșituri de săptămînă iar în toamnă, lungi vacanțe petrecute la țară. Căsătoria lui cu Zizi pur și simplu se ofili și muri.

Zizi născu copilul la 20 ianuarie 1920. Carol nu se interesase de soarta ei de mai bine de o lună. Îi trimisese un cadou de Crăciun însoțind o felicitare formală. Nu-i mulțumise pentru fotografia înrămată primită de la ea, care o înfățișa pe fata veselă din Iașiul anilor de război. Era tot ceea ce putea și ce dorea să-i dea — ceva să-i aducă aminte de fericirea trecută și să-i arate cît de mult o întrista mizeria de acum.

Prieteni comuni îi spuseră lui Carol că era tatăl unui băiat zdravăn. Îi trimisese flori și un mesaj : „Spune-i Mircea".

Zizi păstră biletul toată viața. Martoră a întregii agonii prin care trecuse sufletul lui Carol, ea știa că alesese acest nume în memoria micului lui frate.

Nu uitase și n-avea să uite noaptea în care stătuse la capul copilului muribund, ținîndu-i degetele slăbuțe în mîna lui și rugîndu-se ca bănuielile asupra paternității copilului să se dovedească neîntemeiate.

Cu toate că sarcina lui Zizi era demult cunoscută la Curte, nașterea propriu-zisă accentuă sentimentul că trebuie făcut de urgență ceva pentru distrugerea acestei „legături", după cum era denumită. Fapt era că, în ciuda succesului juridic obținut în tribunalele românești, victoria nu era decît aparentă.

De la 1914 încoace, tronurile se tot răsturnau, iar presa lumii abia aștepta să mai scrie despre vreo cădere regală. În orice caz, o idilă regală era tot ce-și dorea o lume zdruncinată de război.

O discretă trecere cu vederea a faptelor istorice le dădu posibilitatea ziariștilor să descrie România ca pe un „mic dar curajos aliat" care se luptase împotriva unei formidabile forțe în Balcani în folosul surorilor ei mai mari din vest. Carol era un prinț luptător, căruia experiența războiului îi dăduse o atitudine democratică, astfel încît se revoltase împotriva demodatului protocol al regalității și căutase dragostea în locul puterii. Nici o comedie muzicală despre țara lui Papură-Vodă nu putea rivaliza cu povestea romantică dar reală a Românei. Nici un Făt Frumos nu era atît de chipeș, de galant, de surd la sfaturile emfatice, cum era prințul Carol. Iar Cenușăreasa era personificată prin frumoasa Zizi.

Toate actele acestei romantice drame deveniră succese de presă. Întîlnirea întîmplătoare, fuga la Odessa ; tatăl supărat și mama cu inima zdrobită ; impunerea cu cruzime a legii, ispititoarele la rău, primul plîns al copilului. Tacîmul era complet.

Ziariștii din Fleet Street și Times Square regretau doar că bunicul Ferdinand nu-i aruncase pe mamă și pe nepot în strada înzăpezită a Bucureștiului în dimineața de ianuarie cînd se născuse copilul.

Regina Maria, avidă cititoare a ziarelor mondene, știa totul despre aura romantică creată în jurul legăturii fiului ei. Ca femeie, aproape se bucura. Ca regină, își dădea însă seama că era un dezastru pentru ambițiile ce le nutrea vizavi de fiul ei. Hotărîrea ei de a da pe față falsitatea acestei imagini era corectă, dar îi trebui mult timp pentru a-și convinge soțul și guvernul de eficiența acesteia.

In loc să-l ascundă pe prinț în mici orășele de garnizoană, mănăstiri sau închisori, în loc să se cantoneze în pompoasa demnitate a unei minore monarhii balcanice, ea susținu ideea ca prințul să fie scos în prim plan.

— Trimite-l în jurul lumii, îi spuse ea lui Ferdinand. Cere guvernului să-i aloce o sumă corespunzătoare. O să facă bine Românici, căci toate aceste noi republici și democrații populare iubesc la nebunie prinții moștenitori. Zîmbi și adăugă: Au să mai vadă și o latură a fiului nostru pe care presa n-a înfățișat-o. Mi-e teamă că, din punct de vedere sentimental, Carol nu e deloc cavalerul neprihănit pe care și-l închipuie străinii.

Regele o privi bănuitor :

— Nu reușesc să văd cum recompensarea lui cu o vacanță de lux îl va pedepsi pentru răul pe care l-a făcut numelui nostru. În plus, adăugă, dacă va lipsi din București nu-i vom putea controla activitatea. Probabil o va lua cu el pe femeia aceea.

Regina Maria dădu din cap :

— Eu vin dintr-o țară cu multe colonii. În Anglia există tradiția ca bărbații cu inimile zdrobite ori cei înșelați în dragoste să fie trimiși în colonii, să uite. Crede-mă, a mers în toate cazurile.

Regele nu era convins. Dar fracțiunea Brătianu, a cărei deviză era să facă totul prin înșelăciune și credea implicit că acțiunile cele mai eficiente erau cele ce păreau a fi cu totul altceva, prinse din zbor ideea reginei.

Lui Carol i se spuse, după cum se stabilise, că urma să fie ambasador itinerat al țării sale. În mod regretabil, sarcina de a-i comunica acest lucru îi reveni regelui, care făcu totul ca ea să apară ca o pedeapsă.

Carol, revoltat și furios, ascultă discursul care semăna foarte mult cu o mustrare adusă unui școlar neascultător. Regele îl chemase în timpul destinat audiențelor de dimineață, astfel încît discuția devenise formală și oficială.

În aceeași după-amiază, Carol ceru să i se pregătească un cal, spunîndu-le servitorilor că pleacă la un galop. Refuză să fie însoțit de un aghiotant. Era îmbrăcat în uniformă și avea un revolver în coburii șeii.

După două ore, calul apăru în grajd. Carol era prăbușit pe șea. Tunica îi era stropită cu sînge, iar una din cizmele negre stacojie. Servitorul, speriat, ceru ajutor, iar Carol fu coborît cu grijă din șea. Îl duseră în camera alăturată, îl întinseră pe un strat de paie, apoi chemară doctorul. Regina Maria sosi tocmai pe cînd acesta își termina consultul.

— Din fericire, doar o rană superficială, Maiestate, îi spuse medicul. De fapt, două răni ușoare. Nu este nici un pericol pentru sănătatea sau viața Înălțimii sale. Dar desigur, va trebui să stea o vreme la pat.

Omul ezită, cu un aer stînjenit :

— Poate Maiestatea sa dorește să aștept pînă va vorbi cu prințul.

Regina se repezi înăuntru.

Discuția fu scurtă, mai degrabă un monolog. Carol murmură că avusese un accident pe cînd își scotea arma să tragă în niște porumbei sălbatici.

— Cu revolverul ? întrebă regina. Două accidente cu două focuri la rînd ?

Carol închise ochii și nu mai vru să spună nimic.

Profund îngrijorată, căci nu observase niciodată la fiul ei vreo tendință spre sinucidere, regina porunci ca prințul să fie transportat la palat unde-l putea îngriji ea însăși. Apoi îi ceru doctorului să se plimbe cu ea pe afară, unde nu puteau fi auziți de oamenii de la grajd.

— Cred că te cunosc, doctore, de la spitalul de campanie din Tecuci, începu.

— Da, Maiestate, răspunse acesta cu mîndrie. M-ați felicitat pentru o amputare de picior pe care tocmai o efectuam. Maiestatea voastră ați fost un adevărat imbold pentru noi toți în zilele acelea cumplite.

Regina respiră ușurată văzînd că-și descoperise un aliat.

— De dragul acelor vremuri, continuă ea, mă bazez pe absoluta dumitale discreție în ce privește incidentul de azi. Îți voi reaminti de legămîntul hipocratic și te rog ca mamă, nu-ți poruncesc ca regină, să consideri ceea ce s-a întîmplat drept un accident.

— Asta a și fost, după cum spune Maiestatea voastră, un accident, răspunse doctorul.

Din fericire poate, rănile, deși produse premeditat, erau ușoare. Un glonț abia zgîriase partea cărnoasă a călcîiului; al doilea rănise și luxase umărul stîng, lîngă gît.

Carol pierduse mult sînge la a doua rană, căci petlița de metal de pe guler deviase ușor glonțul, astfel încît acesta pătrunsese mai adînc decît prevăzuse el.

Nici acest gest de protest și nici rănile nu schimbară însă hotărîrea regelui ca el să plece în călătoria în jurul globului.

Amînă doar plecarea cu cîteva săptămîni, timp în care chiar prințului începu să-i surîdă ideea. Din ce în ce mai mult, cădea pradă unor accese, cînd de entuziasm, cînd de disperare.

Dorea din tot sufletul să scape de certuri și intrigi.

Îi mai rămăsese, totuși, o urmă de conștiință. O întrebă de-a dreptul pe maică-sa ce aveau de gînd să facă cu Zizi și cu copilul.

— În ziua cînd vei fi de acord, printr-un comunicat în Buletinul Curții, cu itinerariul propus, i se va da un cec de 10.000 de lire sterline.

— Care-i șmecheria ? întrebă Carol cinic.

— Șmecheria, după cum îi spui, este doar că va trebui să accepte să locuiască la Paris tot restul vieții.

— Știi că n-o să vrea, remarcă el cu un zîmbet copilăresc de nostalgică admirație care-i sfîșie inima Mariei. Ar trebui să știi deja că Zizi este foarte mîndră.

— Cred că va accepta banii, răspunse maică-sa. N-ai fost prea generos cu ea în ultima vreme. Din punctul ei de vedere poate că nu contează. Dar are un copil. Poate că nu-i adevărat că fiecare femeie are un preț, dar nici o mamă nu-și va lăsa copilul să sufere dacă va putea.

— Dacă-mi aduci un raport corect că Zizi acceptă varianta asta, poți să dai să redacteze comunicatul, răspunse Carol.

Pe Zizi o convinseră destul de greu. Abia după vreo săptămînă o mătușă de-a ei veni la Curte și-i spuse discret lui Carol că soția lui accepta cu recunoștință generosul aranjament.

— Propun să-i conduc eu la Paris, pe ea și pe Mircea, imediat ce se poate aranja această călătorie, adăugă ea.

Se anunță și călătoria lui Carol în jurul lumii. Pentru pregătiri îi lăsară doar o lună de zile. În timp ce funcționarii Curții rezolvau poblemele diplomatice, Carol se duse să-și ia rămas bun de la regimentul său de vînători de munte, staționat la Bistrița, în nordul țării. Se dusese destul de des la această garnizoană, după ce-și stricase legătura cu Zizi, de obicei pentru a scăpa de vreo pretențioasă afacere a Curții, ori pentru a evita cîte o ceartă cu maică-sa. Îl plăcea viața militară, și mai ales îi plăcea la Bistrița. Regimentul de acolo trecuse la viața din timp de pace. Avea să rămînă acolo timp de cîțiva ani, iar majoritatea ofițerilor căsătoriți își cumpăraseră case în oraș. Departe de convențiile și intrigile Bucureștiului, micuța colonie militară de la poalele Carpaților oferea posibilități de vînătoare, o companie plăcută, într-o viață ușoară, neîngrădită de nimic.

Cel mai bun prieten al lui Carol, un camarad de arme, căpitanul Tempeanu, fusese promovat în timpul războiului doar datorită meritelor sale. După armistițiu, se angajase în noua armată română reconstituită. Era un om liniștit, plăcut, preocupat de cariera lui, dar amabil si lipsit de afectare, ceea ce-l atrăsese imediat pe Carol.

Se căsătorise cu o frumoasă roșcată, vioaie și inteligentă. I se dusese vestea pentru ospitalitatea ei și pentru priceperea în a găti felurile de mîncare tradiționale românești.

După cum era firesc, căpitanul Tempeanu îl invită acasă pe comandantul său. Carol se duse, prima dată fiindcă era de datoria lui. După aceea, își îndesi vizitele, atras de liniștea încîntătoare a casei și de prietenia și simpatia gazdei.

Cum se apropia data începerii unei călătorii de luni de zile, simți nevoia să mai meargă o dată pentru a-și lua rămas bun Familia Tempeanu îl primi cu bucurie.

Elenuța găti o masă minunată și vorbi mult, cu vioiciune, despre minunile pe care avea să le vadă Carol. Apoi, cei trei jucară cărți pînă dimineața.

Elenuța își impresiona toți oaspeții cu talentul pe care-l avea la cărți. Lucru rar la femei, era o jucătoare ce nu trăda, nici prin tremurul mîinii, nici prin vreo schimbare pe chip, dacă îi mergea bine sau nu la joc. Era renumită printre ofițeri ca jucătoare de poker, și din același motiv detestată de soțiile lor. Se spunea, nu fără oarecare motiv, că generoasa ospitali-

tate a casei, imposibil de susținut prin solda și modestele venituri ale căpitanului Tempeanu, se datora cîștigurilor ei la cărți. Nu o dată, musafirii își plăteau regește mesele printr-o extracție fără dureri, la poker, a banilor din buzunarele lor.

Pe de altă parte, destui erau locotenenți săraci care plecau îmbogățiți ca urmare a unui aparent ghinion al gazdei. Elenuța era o femeie inteligentă și calculată, hotărîtă să-și ajute soțul să urce repede pe treptele succesului.

Urmărind jocul cu ochii ei mari, verzi-cenușii, cu chipul neted asemenea porțelanului fin, niciodată nu avea aerul jucătorului fără scrupule, pentru care nu conta decît cîștigul. După cum nu-i punea niciodată într-o poziție jenantă pe cei pe care se hotărîse să-i favorizeze printr-o aparentă stîngăcie.

Alte soții de ofițer din garnizoană îl priveau de sus ori îl curtau pe Carol, după cum considerau că avea sau nu viitor. Elenuța Tempeanu îl considera pur și simplu un bărbat care-i plăcea.

La sfîrșitul partidei de cărți din seara zilei cînd venise să-și ia rămas bun, la un pahar de vodcă, Carol se plecă spre ea

— O să-mi lipsiți amîndoi. Să știți că m-am simțit aici ca acasă, cuvînt pe care nu l-aș putea folosi nici măcar pentru locurile unde stau de obicei.

Era aproape o expresie formală de recunoștință, dar ciudată tocmai fiindcă provenea din suflet. În timp ce soții murmurau drept răspuns obișnuitele platitudini, Carol o privi pe Elenuța și continuă calm :

— Spune-mi, te rog, de ce trebuie ca un prinț să fie mereu blestemat să primească doar laude sau insulte ?

Ea îl privi gînditoare.

Poate fiindcă poziția lui provoacă inevitabil gelozie și ură, răspunse pe îndelete. Faptul că primește laude sau slugărnicie este același lucru. Cred că știi proverbul românesc : „Cine te laudă, ori te înșeală ori te va înșela".

Carol se ridică să plece.

— Cel puțin în casa asta nu m-a înșelat nimeni, spuse el.

La ușă, îi strînse mîna camaradului său de arme și se aplecă să-i sărute mîna gazdei. Pielea era catifelată și caldă, și-i simți degetele tremurînd în mîna lui. Își ținu buzele mult timp lipite de mîna ei, pînă cînd simți o crispare, ca un avertisment că trebuia să se oprească.

Se îndreptă şi amîndoi zîmbiră convenţional. Adînc în ochii lor lucea, însă, un foc ascuns. Amîndoi erau conştienţi de emoţia ce se năştea şi de fluidul magnetic ce trecuse prin ei.

Nici unul din ei n-avea să uite acel moment de înţelegere intimă, profundă. Ştiau că schimbaseră un mesaj, că-şi vor reaminti totdeauna senzaţia care-i electrizase pe amîndoi, făcîndu-le inimile să bată mai tare şi pulsul să li se accelereze de cîte ori se gîndeau la ea.

Carol se îndrăgostise de o femeie măritată.

Iar ea ştia, cu intuiţia feminină ce-i era proprie, că viitorul ei, bun sau rău, avea să fie inextricabil legat de al lui.

CAPITOLUL 5

1920

Prinţul moştenitor plecă în călătoria sa în jurul lumii.

Plecării i se făcu mult mai puţină publicitate în comparaţie cu noianul de bîrfe ce aveau să fie publicate după părăsirea ţării.

Înainte de plecare, Carol îi trimise Elenuţei o mică dar foarte scumpă bijuterie, însoţită de un bilet ce nu lăsa nici o îndoială asupra simţămintelor lui faţă de ea.

Elenuţa păstră scrisoarea, dar bijuteriile îi plăceau şi, cum nu mai avea altele la fel de valoroase, nu putu rezista să nu poarte o broşă. Evident, soţul ei o întrebă de unde o avea, iar ea nu făcu nici un secret din identitatea celui ce i-o dăruise. Cunoscînd bine excesele de romantism ale regelui său prieten, căpitanul Tempeanu era oarecum îngrijorat. Şi nu fără motiv.

Standardele morale ale societății românești de după război erau mai mult decît lejere și aceasta, în mod cu totul ciudat, nu numai în ceea ce-i privea pe bărbați. Oricît de mare ar fi fost gelozia strînsă în sufletul unui soț de infidelitățile nevestei lui, acesta n-ar fi avut parte decît de un zîmbet de simpatie din partea prietenilor și cunoștințelor. Soția care cădea în greșeală nu risca practic nici un fel de ostracism social, dacă amantul pe care-l alegea nu era prea sărac ori vreun barbar. Temperamentul românesc era un amestec între occident și orient.

Pe de o parte românii priveau cu resemnare tipic orientală emoțiile omenești și acțiunile necugetate pe care le generează acestea. Pe de altă parte, marea lor dorință de a fi occidentali și „moderni" făcea imposibilă orice atitudine retrogradă față de libertatea femeii, fie ea căsătorită sau celibatară.

Părerea generală era aceea că un soț încornorat n-avea altă compensație decît aceea de a găsi nevasta altcuiva pentru a-i alina supărările conjugale.

Ca urmare, deși căpitanul era convins că atracția lui Carol față de soția lui se va transforma, cînd va sosi momentul, dintr-un simplu flirt într-o „legătură", nu prea știa ce să facă într-o asemenea situație.

În orice caz, Carol era superiorul lui militar și viitorul lui rege. Ca militar de carieră, orice fel de protest ori cea mai mică încercare de a-și apăra onoarea ar fi dus la dezastru.

Căpitanul Tempeanu încerca să creadă asigurările Elenei că pînă atunci nu se petrecuse nici un incident amoros. El se mai liniști la gîndul că timp de aproape un an Carol avea să lipsească din țară. Îl cunoștea suficient de bine pentru a fi convins că acesta nu era omul care să rămînă credincios unei amintiri.

Păstră secretul în ce privea cadoul primit de soția lui. Însă, dacă-și închipuia că astfel nu se va afla nimic, subestima în mod cu totul ciudat eficiența serviciilor de spionaj ale Curții și Armatei.

Deși Carol cumpărase el însuși broșa într-un mic magazin bucureștean, deși cadoul fusese trimis printr-un curier pe care-l considera deplin credincios, informația privind cadoul și numele persoanei căreia îi era destinat se afla pe biroul regelui Ferdinand după numai cîteva ore.

Numele Elenuței Tempeanu era legat, la poliție, de un dosar avînd foarte multe pagini, chiar dacă în majoritate acestea conțineau doar bîrfe neîntemeiate.

Acest nume se afla și în dosarele ultrasecrete aflate printre documentele personale ale regelui. Aici se aflau numeroase detalii, deși de mai mulți ani nu se adăugase nimic la dosar.

Serviciile de securitate ale armatei primiră ordin să investigheze îndeaproape viața familiei Tempeanu [illegible] de pe acest ordin îi puse brusc pe toți agenții la lucru. Dar materialul existent la dosarul familiei Tempeanu era de rutină, neavînd nimic interesant. Doritori să îndeplinească ordinul, polițiștii se deplasară la Bistrița și începură să facă cercetări despre Elenuța.

Pe cînd Carol ajungea la Bombay, beneficiind de somptuoasa primire oficială organizată de autoritățile engleze și bucurîndu-se în desfătările particulare pe care i le ofereau cîțiva rajahi și prinți indieni de mai mică importanță, dosarul era gata pregătit.

Se raporta că domnul căpitan Tempeanu era de cinci ani prieten personal cu prințul moștenitor și că, după căsătorie, doamna Tempeanu se bucurase și ea de o parte din această prietenie.

Se dădeau amănunte despre petrecerile de la casa Tempeanu din ultimele șase luni, cu listele invitaților, fie că acestea conțineau sau nu numele lui Carol. Era descrisă în amănunt broșa pe care o purta de obicei Elenuța.

În mod normal, toate acestea ar fi fost îndosariate și clasate laolaltă cu alte dosare privind femeile care se bucuraseră, timp de o oră, o noapte sau o săptămînă, de favorurile prințului. S-ar fi închis fără detalii mai multe decît dosarul ce-o privea pe Zizi Lambrino.

Dar, cu mult înainte ca Elenuța să se înscrie în scurtul dar notoriul șir al amantelor regale ce au schimbat cursul istoriei, cu mult înainte ca o legătură intimă să fi apărut între ea și Carol, regele ordonă ca orice activitate a ei să fie supravegheată într-un mod cu totul special.

Aceasta însemna deschiderea oricărei scrisori care intra sau ieșea din casa Tempeanu, precum și plasarea unui agent în rîndul servitorilor.

Motivul era ciudat, cunoscut doar de o mînă dintre cei mai credincioși funcționari, a căror loialitate față de tron depășea [illegible]ră putință de îndoială credința față de stat.

Dosarele oficiale despre viața și originea Elenuței Tempeanu aveau o vechime de aproape o sută de ani. În acestea se menționa că bunicul ei era un evreu numit Wolff, membru al comunității evreiești-ortodoxe care se refugiase la Iași de teama

pogromurilor comise de ruși în Polonia. Acolo i se născuse un fiu care lucra la o farmacie și care-și deschisese, cînd veni vremea, propria lui prăvălie.

La puțin timp după ce împlinise 21 de ani, se duse la Viena pentru afaceri. Acolo cunoscu o localnică și se însură cu ea, deși era catolică. Poate că tînărul mire îi zugrăvise un tablou ispititor al prosperității farmaciei lui din Iași. Aceasta era, în realitate, doar o prăvălie modestă, situată într-una din cele mai sărace părți ale ghetoului evreiesc. Căsătoria nu-i făcu deloc viața mai ușoară.

Mireasa era o femeie credincioasă, deși făcuse păcatul aproape de neiertat de a se fi căsătorit cu un om de altă credință, ba chiar de o altă credință decît cea creștină. Cît despre soțul ei, acesta comisese aproape o sinucidere comercială aducînd în casă o creștină. Clientela, și așa puțină, îl părăsi, iar el fu nevoit să-și schimbe brusc viața.

Deși nu-și renegă niciodată credința, luă numele de Lupescu. Era un nume obișnuit printre ei, atunci cînd se ivea nevoia de a se identifica cu oamenii din țara care-i adăpostea.

Ostracizați atît de evrei cît și de creștini pentru odioasa lor căsătorie, tinerii își deschiseră un alt negoț în afara cartierului evreiesc, reușind întrucîtva să-și cîștige existența.

În mod ciudat — lucru neexplicat nici de dosarele obișnuite ale poliției — Lupescu reușise să eludeze durele legi anti-evreiești adoptate în a doua jumătate a secolului trecut, care le interziceau evreilor să posede ori să lucreze în farmacii. Prăvăliei lui i se permisese să funcționeze, deși nu existau dovezi că ar fi mituit pe cineva de la primăria locală pentru a-și obține actele și nici că și-ar fi luat un nume românesc. Funcționarul mituit ar fi făcut posibilă eliberarea autorizației pur și simplu prin necompletarea rubricii privind religia solicitantului.

Ori fusese extraordinar de norocos în a evita repercusiunile urii universale împotriva căsătoriei lui, ori avea prieteni puternici, cu mult mai sus situați decît autocrații mărunți ai Iașilor.

La puțină vreme după ce se deschisese noua prăvălie, se născu primul și singurul copil al cuplului — Elenuța. Era în anul 1897, cînd izbucnise războiul dintre Grecia și Turcia. Poate de teama ca ostilitățile să nu se extindă în Balcani, sau poate în scopul mai direct de a lua viața de la capăt într-un loc mai puțin dușmănos, Lupescu se mută la Sulina.

Era un mic port mohorît, din zona mlăștinoasă a litoralului unde Dunărea, după meandrele desenate în cîmpie, se revărsa în Marea Neagră. La nevoie, de acolo se putea fugi ușor în Rusia, unde Lupescu avea rude ; acesta, după părerea serviciului român de informații, era adevăratul motiv al bruștei și dificilei lui mutări din Iași.

Aici se oprea orice informare despre doamna Lupescu. Murise, revenise la familia ei, ori fusese trimisă la rudele soțului, totul rămînea învăluit în mister. Se pare că rămăsese sub acoperișul soțului ei doar pentru a o îngriji pe Elenuța în copilărie, după care o trimisese la o școală mănăstirească.

Educația copilului în religia catolică era de așteptat. Însă faptul că un farmacist sărac putea aranja ca fiica lui să fie admisă într-un pension considerat a fi cel mai bun din București, de fapt din întreaga peninsulă Balcanică, era inexplicabil.

Cu toate acestea, după cum dovedeau clar documentele poliției bucureștene, Elenuța Lupescu fusese primită ca elevă a acestei renumite instituții. Acesta însemna că originea ei, din punct de vedere al religiei, era considerată fără cusur, căci pensionul era condus după cele mai stricte reguli ale catolicismului.

Însemna că, pe plan monden, ea se putea compara cu copiii celor mai vechi și mai aristocratice familii din România.

Aceste criterii erau formulate de funcționarii germani ai acestui institut și nu reprezentau concepția ușuratică și mai deschisă privind originea nobilă, proprie familiilor românești care dețineau puterea politică.

Regele Carol I, preocupat permanent să creeze o aură de distincție în jurul școlii, urmărea personal progresele acestui institut. Dorea ca, la vremea cînd Ferdinand va ajunge la tron, acesta să poată crea, cu sprijinul pensionului o clasă feminină care să constituie matriarhatul societății românești. Acesta trebuia să urmeze modelul prusac în ce privește respectarea strictă a convențiilor, să fie [illegible] conform religiei catolice, și exclusiv căci pentru aceste femei n-ar fi contat decît nașterea și [illegible]ația.

Temperamentul ușuratic al românilor, încurajat de influența corupătoare a oligarhiei Brătianu, minimalizase aceste aspecte. Totuși, în timpul unei generații, institutul reușise să devină un adevărat centru de atracție pentru cei bogați și puternici.

Era, de fapt, singurul privilegiu pe care un aristocrat român nu-i putea cumpăra cu bani ori influență. Nu exist

nici un motiv să se pună la îndoială că Elenuța Lupescu fusese acceptată la acest pension altfel decît în mod cinstit.

Aici se opreau datele scrise despre copil și părinții săi. Din ziua cînd intrase la pension pînă cînd ieșise de acolo, o fată de optsprezece ani, frumoasă și inteligentă, nu mai era nimic care să merite a fi consemnat în dosar. În vîltoarea războiului căsătoria ei cu un locotenent de vînători de munte în 1915, la douăzeci și doi de ani, nu fusese menționată decît printr-o notiță adăugată în grabă.

Din punctul unde se oprea dosarul se iscase un val de zvonuri ce explicau toate ciudățeniile și paradoxurile acestei interesante povești.

Nici un polițist din România nu punea la îndoială că era absolut necesar să existe un dosar în cazul acestei neveste a unui obscur căpitan dintr-o îndepărtată garnizoană de provincie.

Tatăl ei evreu se însurase cu o catolică, în ciuda legilor și obiceiurilor ce făceau o asemenea uniune imposibilă în teorie și puțin probabilă în practică. Anonimatul mamei și dispariția ei dădeau de asemenea naștere celor mai picante supoziții

Faptul că un farmacist sărac se putuse muta cu prăvălia dintr-un oraș în altul sugera o complicitate a autorităților. iar cel mai mare mister dintre toate era primirea fetei într-o școală unde era nevoie de bani, de origine nobilă, de un trecut impecabil și de aprobarea regală.

Deși dosarele despre Elenuța erau evident secrete, sute de perechi de ochi se uitaseră la ele, prin toate birourile guvernului, ale poliției și ale armatei. Înțelepți, funcționarii respectivi avuseseră grijă ca superiorii să nu afle despre indiscrețiile lor.

După cum simpatizau ori urau pe cineva personal, un nume ori altul se insinuau în discuțiile șoptite, în zîmbetele cu subînțeles și în glumele în doi peri. Cu nevestele, cu tovarășii de băutură, cu colegii, ei discutau toate variantele ce se puteau afla în spatele ciudatei istorii a farmacistului evreu și a fiicei sale. Era firesc ca picantele teorii discutate și acceptate ca posibile să se răspîndească, din București și Iași, într-un uriaș zvon scandalos ce-și găsi expresia în mii și mii de memorii.

Prima și cea mai răspîndită sugestie era aceea că doamna Lupescu era fiica uneia dintre marile familii nobile ale Românei. Ea se îndrăgostise de Wolff—Lupescu și, întrucît pedepsele familiale n-o făcuseră să-și schimbe hotărîrea, se aranjase căsătoria lor. Fericitului mire i se dăduse un ajutor în

bani și posibilitatea de a-și obține cetățenia română cu condiția să-și țină gura. Motivul acestui gest de considerație din partea familiei era numai acela că fata era deja însărcinată. Una din principalele clauze ale contractului era ca tatăl evreu să nu stea în calea educației copilului, care le rămînea pe deantregul socrilor.

În mai multe privințe, era o variantă acceptabilă. Exemple similare se puteau găsi în sute de familii ale burgheziei române. Mulți bărbați și numeroase femei acuzați că sînt de origine evreiască scăpaseră de valul de persecuții ce pătase istoria țării numai fiindcă puteau dovedi unele legături cu elementul românesc. Existau însă și multe puncte neexplicabile.

O familie într-adevăr nobilă ori cu o putere politică, chiar comparabilă cu cea a ramurii mărunte a dinastiei Brătianu, ar fi găsit cum ne se poate mai ușor un soț cu mult mai acceptabil pentru fata lor însărcinată decît un evreu obscur.

Dacă fata ar fi fost atît de proastă încît să refuze mirele ales pentru ea ori să insiste ca seducătorul ei să fie recunoscut de familie, evreului i s-ar fi impus emigrarea. Sau, mai probabil, ar fi dispărut pur și simplu, iar poliției i s-ar fi recomandat să nu insiste prea mult în căutarea lui.

Chiar în varianta că s-ar fi trecut cu vederea și peste aceste amănunte ale unei simple povești de dragoste, rămînea de explicat problema trecerii peste rigiditatea și inflexibilitatea lui Carol I și a lui Ferdinand. Primul n-ar fi aprobat niciodată intrarea copilei la pension, iar cel de-al doilea, o dată ajuns pe tron, ar fi dat-o afară de acolo.

Starețea mănăstirii, preoții confesori și călugărițele profesoare nu răspundeau, desigur, pentru munca lor, decît în fața lui Dumnezeu. Dar educația lor prusacă le cerea ca misiunea de a-l sluji pe Dumnezeu să fie îndeplinită prin formarea unor fete ale căror origini, educație și caracter trebuia să fie considerate fără pată de către părintele lor laic — monarhul domnitor al țării în care lucrau.

Printre oamenii care gîndeau astfel, teoria unei mame provenind din familia Brătianu fu părăsită, odată cu aceea, mult mai romantică, a unui Brătianu cinstit care răsturnase munții pentru a-i face o viață demnă copilului lui din flori. Oricum, altfel, această din urmă idee fusese lansată doar ca o glumă.

Bastarzii provenind din familiile arsitocrate erau puzderie și nimeni nu putea crede că vreunul dintre ei ar fi făcut excepție pentru a-i fi destinată o asemenea soartă ieșită din comun.

Zvonul că Elenuța ar fi avut sînge regesc în vine era o adevărată dinamită. Însăși repetarea acestui zvon ar fi fost considerată trădare față de tron și țară. Căutarea de dovezi dincolo de unele amănunte ciudate ar fi putut dezlănțui o bruscă și cumplită răzbunare.

Cu toate acestea, însăși picanteria acestei ipoteze și ciudata ei verosimilitate exercitau o influență aproape magnetică pentru romantica minte românească, astfel încît mulți aduseseră contribuția lor de informații la mormanul de dovezi ce se aduna.

În primul rînd, teoria unei paternități regale explica imediat motivul pentru care un astfel de dosar, relativ neînsemnat, fusese compilat cu atîta meticulozitate de funcționarii unui lung șir de guverne. Căci acesta era cel mai important mister dintre toate.

Din ce alt motiv povestea vieții unei tinere fete ar fi ocupat dosare întregi, completate de militari, politicieni, agenți străini și diplomați ce-și petrecuseră întreaga viață în intrigi politice implicînd, în diferite forme, patriotismul și trădarea ?

Exista o istorioară care, cu mult înainte ca prințul Carol să se intereseze de Elenuța, circula în șoaptă prin cabinete, birouri guvernamentale și prin cafenelele bucureștene.

Această poveste începea în ultimúl deceniu al secolului trecut, cînd Carol I trecuse deja de vîrsta mijlocie. Acest om auster și nefericit nu avea în viață decît o singură pasiune adevărată : dragostea pentru arbori. Doar cînd vorbea despre arboricultură devenea vioi și se umaniza. Puțini oameni îl cunoșteau în această lumină, dar printre aceștia se aflau și gospodarii și țăranii din comuna Scroviște-Periș, unde avea o moșie.

Acolo Carol I petrecea cît mai mult timp supraveghindu-și plantațiile și, de multe ori, săpînd și tunzînd el însuși pomii. În întreaga Românie, poate doar oamenii veseli și prietenoși de la moșie și de la fermele învecinate vedeau în el mai degrabă omul decît monarhul.

Aceștia nutreau o profundă simpatie față de necazurile lui omenești, recunoscîndu-i de asemenea priceperea ca agricultor. Carol I nu trăia cu soția lui, regina Elisabeta, care prefera să fie cunoscută în lume sub numele de Carmen Sylva — o preferință care prin ea însăși o făcea să scadă în ochii unui om ce considera monarhia ca fiind de drept divin.

Ostilitatea dintre cei doi avea un motiv tragic. Singurul lor copil murise la trei ani, după o naștere care o îmbolnăvise

cronic pe mamă. Medicii deciseseră că o a doua sarcină era puțin probabilă, iar conceperea înăși ar fi pus mama într un real pericol. Cuplul regal încetase deci să mai fiinţeze ca soţ şi soţie. Incompatibilitatea dintre ei deveni totală cînd neurotica şi frustrata regină îşi găsi unica alinare în compania unei scriitoare şi artiste bucureştene, Elena Văcărescu.

Regele, dezgustat de devotamentul şi adoraţia nestrămutată pe care soţia lui o nutrea faţă de această femeie, le izgoni pe amîndouă pentru un timp din România.

Regina şi artista se stabiliră la Veneţia, unde relaţia dintre ele era mai bine înţeleasă drept ceea ce era în realitate decît de rege. Căci principalul reproş pe care-l făcea regele soţiei lui era doar acela că se coborîse din condiţia ei regească printr-o prietenie cu o femeie care nu era nobilă.

Pentru Carol I acesta însemna o cumplită singurătate.

Miniştrii lui nici-nu îndrăzneau şi nici nu doreau să-i fie prieteni. Iar codul lui de conduită era atît de strict încît nu permitea aducerea unei amante la palat. Însă, tocmai la vîrsta periculoasă pentru un bărbat, trecut puţin de cinci zeci de ani, el se îndrăgosti profund. Obiectul afecţiunii lui era învăţătoarea din satul unde-şi avea moşia.

In vîrstă de douăzeci şi ceva de ani, era fiica unei familii de vechi boieri şi ajunsese la un considerabil nivel de educaţie numai prin munca ei. Regele se obişnuise să se oprească să stea de vorbă cu ea în timpul plimbării de dimineaţă prin sat. O întreba despre purtarea şi modul cum învăţau elevii ei, pe ai căror părinţi îi cunoştea bine. Îi plăcea să discute cu această femeie învăţată. Uneori, pe cînd îşi făcea plimbarea de seară prin livezi, o zărea împreună cu iubitul ei.

Acesta era ajutorul farmacistului din sat, despre care se spunea că ajunsese acolo după ce dăduse faliment cînd încercase să-şi deschidă propria lui prăvălie la Iaşi. Regele îi saluta cu prietenie, schimba cîteva vorbe cu ei, apoi îşi continua plimbarea.

Pînă într-o seară cînd îşi făcu plimbarea obişnuită, în semi-speranţa amarei bucurii de a o vedea pe femeia iubită la braţul logodnicului ei. Spre surprinderea lui, ea veni către el — singură.

Era toamna anului 1896. Se întuneca tot mai devreme. În curînd sădirea pomilor n-avea să mai fie posibilă în pămîntul îngheţat. Înainte însă ca regele Carol I să-şi reia îndatoririle [illegible] ei ştia deja că tînăra învăţătoare din Scroviste-Peris era însărcinată cu copilul lui.

Un aghiotant neamț, a cărui discreție și loialitate față de rege erau mai presus de orice reproș, aranjă totul. Asistentul farmacistului fu chemat pentru a i se acorda privilegii excepționale pentru un evreu.

I se promise cetățenie română, bani pentru a-și deschide o farmacie la Iași, protecție regală pentru el și familia lui pe toată durata vieții. Dacă se ținea de cuvînt, urma să aibă o viață ușoară, însă cea mai mică abatere de la discreție ar fi avut asupra lui cele mai cumplite urmări.

Căsătoria se celebră în biserica din sat. Mitropolitul, prieten personal al regelui, dar și consilier și principal colaborator oficial al acestuia, trimise poruncă preotului să scoată din registru toate detaliile privind ceremonia, sub amenințarea excomunicării.

Tînăra pereche plecă spre Iași în următoarele douăzeci și patru de ore, și după o lună de zile nimeni din Scroviște nu se mai gîndea la ei. Fără îndoială, nici nu aflară despre nașterea, cu șapte luni mai tîrziu, a unei fetițe.

La Iași, lipsa de loialitate față de rasă și religie a lui Wolff, prin schimbarea numelui în Lupescu și căsătoria cu o creștină însemnă ostracizarea lui de către prietenii săi evrei.

Din același motiv, românii care aveau prăvălii în vecinătatea lui nu se împrieteniră niciodată cu el în așa măsură încît să fie invitați în familie. Pentru a se asigura și mai bine secretul, curînd după aceea familia primi o nouă sumă de bani de la București si dispăru spre Răsărit.

Această poveste, pe cît de simplă și credibilă, nu putea fi confirmată, prin înlănțuirea ei, cu nici o dovadă tangibilă. Învățătoarea părea să fi dispărut pur și simplu. Soțul ei era viu și nevătămat, dar rezista oricăror încercări fără să spună nimic.

Confirmă doar ceea ce știa toată lumea — că fiica lui își petrecuse toată copilăria la mănăstire. Dacă cineva împingea lipsa de politețe pînă la a-i spune că originea lui nu-i permitea o astfel de onoare, zîmbea viclean, spunînd :

— E pur și simplu îngrozitor cîte se pot face astăzi cu bani.

În registrul bisericii din Scroviște nu exista nici o înregistrare a căsătoriei ; nici acolo și nici la Iași nu se găsea vreo consemnare oficială a naturalizării ca român a unui anume Lupescu. În ochii multora însă, însăși lipsa unor astfel de documente oficiale și publice despre asistentul farmacistului și învățătoarea de țară constituia o dovadă grăitoare. Rămînea un singur element pentru a sprijini teoria acestor zvonuri.

Cei care o văzuseră pe Elenuța Lupescu cînd ieșise de la mănăstire ori cînd se căsătorise cu locotenentul Tempeanu puteau face o descriere amănunțită a trăsăturilor ei, a ținutei mîndre și a încîntătoarelor ei maniere. Chiar dacă n-o văzuseră niciodată, dar mulți dintre cei ce ascultau văzuseră pe altcineva la care se potrivea exact aceeași descriere.

Elenuța Lupescu ar fi putut trece drept sora geamănă a prințesei Elisabeta, sora prințului moștenitor Carol și nepoata răposatului Carol I.

CAPITOLUL 6
1920 - 1921

În timp ce Curtea României se preocupa de potențialul pericol pe care-l reprezenta Elenuța Lupescu, prințul moștenitor dădea tuturor noi motive de îngrijorare prin aventurile sale în jurul lumii. După primele activități oficiale în India, dispăru timp de cîteva săptămîni în statele independente ale rajahilor și maharajahilor unde-și petrecu timpul în mod plăcut, la vînătoare de tigri.

La banchetele ce urmau seara, Carol își obișnui gazdele cu plăcerile șampaniei rusești. O mare cantitate fusese trimisă, la comanda lui specială, cu mai multe vase ce ajunseseră după el în India.

La Curtea României sosiră rapoarte alarmante despre comportarea prințului moștenitor, despre escapadele lui nocturne prin marile orașe indiene și despre petrecerile zgomotoase organizate la dorința lui de către gazdele indiene. Rapoartele respective proveneau nu numai de la sursele diplomatice româ-

nești, ci și de la autoritățile engleze, care lăsau să se înțeleagă că purtarea lui Carol le punea într-o poziție delicată.

Era evident că această călătorie, menită să-i lărgească orizontul prințului moștenitor și să-i dea un anumit simț al responsabilității, nu făcuse, de fapt, decît să-i sporească independența și să-i scoată și mai mult în evidență neplăcuta tendință ce-i era caracteristică, aceea de a se abandona cu totul plăcerilor vieții. Se trimise imediat un ordin telegrafic prin care lui Carol i se cerea insistent să-și continue călătoria în jurul lumii.

Se îmbarcă, fără entuziasm, la Calcutta, cu destinația Japonia. În drum se opri însă la Singapore, de unde apărură din nou rapoarte privind activitățile lui în căutare de plăceri nocturne. Ajunse în cele din urmă la destinație, unde avea o misiune diplomatică concretă de îndeplinit pentru tatăl său. Trebuia să-i transmită împăratului nipon un mesaj de prietenie.

Pe Carol îl impresiona întotdeauna spectacolul, cu condiția ca el să fie vedeta ; la Tokio, unde era tratat cu toată deferență datorată rangului și nașterii lui, cîtăva vreme reuși chiar să se poarte conform etichetei. De fapt, întreaga vizită în Japonia a constituit un succes diplomatic și economic, fiind în folosul ambelor țări în domeniul schimburilor comerciale.

Toate acestea nu interesau însă presa mondială, preocupată aproape în exclusivitate de aventurile lui Carol departe de casă. Din ce în ce mai îngrijorați, membrii guvernului României i părinții lui Carol își dădeau seama că, în ceea ce privea persoana prințului, călătoria fusese un jalnic eșec. I se ordonă vizită acasă pe cel mai scurt drum. Se îmbarcă pe un vas ce ancora în porturile răsăritene doar pentru escale cît mai scurte.

Regina Maria era o femeie inventivă și, deși petrecu multe nopți de insomnie de grija fiului ei, nu accepta această înfrângere. Știa din instinct că pericolul real care-i amenința fiul în privința stabilității se afla acasă, cea mai probabilă sursă a acestei primejdii fiind căsuța din Iași, unde locuia doamna Tempeanu.

Regina se sfătui discret cu mai mulți miniștri pe care credea că se poate baza. Vorbind despre reacția poporului român la un eventual zvon despre o legătură de dragoste între prințul moștenitor și soția ofițerului, unul dintre aceștia remarcă : „Dacă femeia asta, Elenuța, ar fi fost fiica din flori a vreunei curve, nimeni nu s-ar fi sinchisit. Ba mai mult, ar fi satisfăcut spiritul romantios al românilor. Dar dacă, așa cum spun rapoartele, e de origine evreiască, au s-o urască".

După audiență, Maria se gîndi multă vreme la această remarcă. Văzu în ea o șansă posibilă de a stopa o tendință a poporului în favoarea lui Carol, în eventualitatea cea mai rea, și anume că legătura lor ar fi devenit cunoscută oamenilor de rînd din întreaga țară. Din acel moment, începu să se răspîndească și zvonul că Elenuța era în mod sigur de origine evreiască.

Avînd însă prea puțină încredere în capacitățile guvernului de a face cine știe ce pentru binele fiului ei, regina Maria remarcă, din pură întîmplare, o ocazie deosebită de a rezolva problemele odată pentru totdeauna.

De cîtăva vreme, sora lui Carol, Elisabeta, era sincer și romantic atașată de prințul moștenitor al Greciei. În timpul războiului, dintr-o mulțime de motive, căsătoria nu se putuse aranja, dar imediat ce regina Maria văzu o posibilitate de unire prin mariaj a casei ei regale cu cea a Greciei, insistă energic pentru a organiza totul.

În timp ce vasul lui Carol se afla încă pe drum, el primi o telegramă de la maică-sa care-i cerea să meargă în Elveția pentru a-l lua de acolo pe prințul George al Greciei și a-l conduce în România unde avea să se celebreze ceremonia de logodnă. Desigur, Carol n-avea cum să-și dea seama de motivul acestei rugăminți și trimise răspunsul că va face cu plăcere ceea ce i se cerea. După ce vasul ancoră la Marsilia, el se duse direct la Lausanne unde-l aștepta prințul George.

La vremea aceea, familia regală greacă era în exil, iar pe lîngă prințul George, în orașul de pe malul lacului Geneva, împreună cu regele Constantin, locuiau și fiicele lui Elena și Irene.

Imediat ce află despre sosirea lui Carol, regina Maira trimise o telegramă prin care le invită pe fete să-și însoțească fratele la București pentru a lua parte la festivitățile logodnei. Elena n-avea nici un chef să accepte invitația. Era o fată extrem de rezervată, atrasă mai mult de sport decît de obișnuitele activități ale unei prințese. În realitate, i se urîse de tot ce avea legătură cu tronul, căci văzuse prea bine cîte rele pătimea un rege care nu stătea prea sigur pe tronul său. Tatăl ei se arătă, totuși, extrem de mulțumit de invitația reginei Maria căci, spunea el, „asta arată lumii că, chiar dacă eu sînt considerat un *paria*, copiii mei nu sînt tratați și ei la fel".

Un tren special decorat cu însemnele casei regale române merse la Lausanne și, după cîteva zile în care Carol aproape că tăcu tot timpul în prezența gazdelor lui, grupul plecă spre Bu-

cureşti. În tot timpul călătoriei, familia regală greacă nici nu l văzu pe prinţul moştenitor care nu ieşi din vagonul lui. În ultimul moment, trenul plecă din capitala României la Sinaia, căci familia regală se afla la Pelişor Era sfîrşitul lui octombrie, iar toamna era neobişnuit de frumoasă.

Prinţesei Elena îi plăcu mult frumosul domeniu ce înconjura Pelişorul şi castelul cel mare, Peleş, aflat la mică distanţă. Din cînd în cînd, plimbîndu-se pe jos ori călare prin pădure, îl putea vedea pe Carol departe, însoţit de un aghiotant însă totdeauna prinţul galopa, evitînd-o deliberat. Purtarea lui era aproape insultătoare. Complicatele planuri ale reginei Maria păreau a fi sortite eşecului.

Veni ştirea că fratele Elenei, Alexandru, murise la Atena, iar la puţină vreme după aceea, că mama reginei Maria, ducesa de Edinburgh, decedase şi ea subit. O grevă a căilor ferate româneşti împiedică un timp organizarea plecării la înmormîntare. Totuşi, la plecarea spre Coburg, unde se afla depus sicriul mamei ei, regina Maria insistă să-i ia cu ea pe prinţul George, pe logodnica lui şi pe Elena. Era atît de dezamăgită de comportarea ursuză a lui Carol, încît nici măcar nu-i propuse să-i însoţească şi el. Tipic însă pentru donquijotismul lui, Carol ceru în ultimul moment să se alăture grupului.

Drumul trenului regal trecu din nou prin Elveţia, dar de data aceasta atitudinea lui Carol faţă de prinţesa greacă avea să fie total diferită de cea din timpul călătoriei spre România. O trată cu toată atenţia şi galanteria, dovedindu-i cît de bine putea conversa şi ce companion plăcut era. Adevărul era că, deşi tînărul însetat de dragoste îşi dăduse seama că face obiectul unor planuri ale mamei lui, el încerca în mod deliberat să se îndrăgostească de Elena. Mai mult, chiar reuşi să se îndrăgostească.

Nici vorbă nu mai era s-o însoţească pe maică-sa la înmormîntare la Coburg. Rămase la Lausanne, alăturîndu-se familiei regale greceşti exilate. După cîteva zile, îi propuse Elenei să facă împreună o excursie în nordul Elveţiei pentru a admira peisajele alpine. Petrecură ore lungi împreună, Carol conducînd nebuneşte o maşină închiriată, pe drumurile de munte. În ziua cînd mama lui trebuia să revină de la Coburg pentru a se întoarce cu toţii în România, Carol îi ceru o întrevedere ex-regelui Constantin, căruia îi solicită formal mîna fiicei sale. Constantin răspunse că ar dori să cunoască părerea Elenei înainte de a-i da un răspuns clar.

Poate că Elena se îndrăgostise mai mult de dragostea însăși decît de Carol. Era prima dată în viață cînd se simțise atît de bine în libertate, împreună cu cineva de sex opus, dar de aceeași vîrstă. Pentru ea, cele cîteva ore petrecute în mașină lîngă Carol, degustarea unui pahar la cîte o cafenea și plimbarea pe cărările mai ușoare ale munților, fusese o neînchipuită încîntare. Elena îi spuse tatălui ei că era nespus de fericită că prințul Carol dorea să se însoare cu ea.

Ex-regele îi spuse că, desigur, ea era cea care hotăra. Din însăși lipsa lui de entuziasm, fiica lui și-ar fi putut da seama, dacă ar fi fost mai emanicipată, de îngrijorarea tatălui ei în legătură cu această logodnă. În schimb, sentimentele mamei ei își găsiră o expresie directă. Fosta regină izbucni de-a dreptul în plîns, iar în seara ce urmă întrevederii regelui cu Carol, îi vorbi Elenei timp de o oră, folosind toate argumentele într-o blîndă tentativă de a o face să se mai gîndească. O avertiză pînă și de faptul că reputația lui Carol făcea imposibilă orice șansă de fericire pentru ei doi.

Cînd regina Maria reveni de la Coburg, se arătă cum nu se poate mai bucuroasă la auzul veștii și, cu stilul ei dominator, spulberă orice îndoieli ar fi semănat vorbele mamei Elenei. Părea că peste tot erau doar semne bune.

În timp ce Carol și Elena își continuau vacanța împreună în Elveția, veni și vestea că poporul grec votase cu o copleșitoare majoritate restaurarea monarhiei. La sfîrșitul lunii noiembrie, familia regală greacă plecă spre Veneția, unde un crucișător grecesc îi aștepta pentru a-i readuce în Grecia în triumf.

Carol își luă rămas bun de la Elena în cei mai drăgăstoși termeni cu putință. Pe peronul gării o sărută în văzul tuturor, ținîndu-i mîna în ale lui la urcarea în vagon și rugînd-o să nu-l facă s-o aștepte prea mult în România. Regina Maria îi privea, radiind de fericire, pentru prima oară după mulți ani.

Unul dintre primele anunțuri făcute de regele Greciei după revenirea la tron a fost cel privind logodna fiicei lui cu prințul moștenitor al României. Se căzu de acord ca nunta să fie celebrată în martie.

Elena nu-și însoți fratele cînd acesta se căsători cu Elisabeta la București, la începutul lunii, dar după o zi sau două Carol veni el însuși la Atena, pentru o nouă perioadă idilică, în care ea îi arătă frumusețile orașului și ale împrejurimilor. Așa cum toamna fusese neobișnuit de frumoasă în Elveția, primăvara în Grecia sosise neobișnuit de repede. Parcă și vremea le prevestea viitoarea fericire.

Totuși, pe măsură ce se apropia ziua nunții, Elena începe să aibă unele temeri. Erau momente ciudate, cînd îl simțea pe Carol complet străin, după cum erau și altele cînd intensitatea dragostei lui pur și simplu o speria. Începu să fie mai puțin sigură de ea și de dragostea ei. Aceasta se datora în parte și faptului că acum era acasă, iar sentimentul singurătății, atît de acut în Elveția, dispăruse după cum era și firesc.

Totuși, ziua căsătoriei era foarte apropiată, iar pentru ea era acum imposibil să-și mai retragă cuvintele.

La 10 martie 1921, Carol al României și Elena a Greciei se căsătoriră în catedrala metropolitană din Atena. Ceremonia religioasă ortodoxă era lungă și complicată. Cei prezenți au remarcat că mirele era pur și simplu plictisit de tot acest ritual, în timp ce, spre deosebire de el, mireasa părea să capete puteri din binecuvîntările revărsate de religie asupra acestei uniri.

Părăsind catedrala la brațul soțului ei și urcîndu-se în caleașca aurită ce deschidea procesiunea, Elena radia de o frumusețe aproape spirituală.

Atenienii, îmbulziți pe străzi, erau cu totul emoționați de această nuntă. Era prima căsătorie a unei prințese a Greciei care avusese loc în orașul lor. Ei remarcară totuși cu surprindere că mirele era ursuz și că nu privea decît drept înainte.

După dejunul de nuntă și recepția oficială de la palatul regal, Carol își conduse soția la Tatoi, frumoasă localitate montană unde se afla reședința de vară a familiei regale. Luna de miere dură doar o săptămînă, iar tinerii căsătoriți se întoarseră la Atena, unde Carol începu tot mai frecvent să plece de acasă singur. Scuza invocată de el era aceea că dorea, cît se mai putea, să vadă obiectivele arheologice ale țării și să adune flori de primăvară pentru colecția lui.

Era adevărat că era foarte interesat de botanică și avea cunoștințe remarcabile în acest domeniu, dar acest brusc entuziasm, survenit la numai o săptămînă sau zece zile după căsătorie, se potrivea destul de puțin cu caracterul lui Carol.

La vremea respectivă el făcu o remarcă ciudată față de unul dintre funcționarii săi, în timpul unei vizite la ruinele Parthenonului : „Știți", spune el, „soția mea are o mare înțelegere pentru sufletul meu zbuciumat și îmi împărtășește în totalitate vederile despre viață".

Dacă într-adevăr credea ceea ce spunea, Carol se înșela amarnic cu privire la Elena. Marea ei problemă era aceea că, chiar dacă ar fi avut o oarecare identitate de interese cu el, nu-i înțelegea deloc sufletul. Timidă și nesentimentală, impe-

tuozitatea dragostei lui Carol nu trezea în ea nici un fel de patimă reciprocă. Luna de miere fusese — și amîndoi o știau — o cumplită deziluzie.

Carol sugeră că era timpul să se întoarcă în România, deși familiile părinților căzuseră de acord ca luna de miere să continue toată vara și să cuprindă și o croazieră intimă prin insulele grecești din Marea Egee.

Elena nu voia să-și părăsească țara, dar cînd Carol îi dădu clar de înțeles că va pleca la București cu sau fără ea, fu nevoită să cedeze. La începutul lunii mai, un vas al liniilor românești de stat veni să-i ia. La întoarcere trecură și prin insulele din Egee — prevăzute să fie scena multor ceasuri de fericire pentru tînăra pereche — prin strîmtoarea Dardanele și Marea Marmara, către Constantinopol. După o scurtă escală în vechiul oraș, vasul trecu prin strîmtoarea Bosfor, apoi pe Marea Neagă pînă la Constanța.

Carol era ciudat de tăcut pe punte, în timp ce primea uralele mulțimii adunate pe cheiul din port. Era pe aceeași scenă unde se aflase și cu prilejul celeilalte idile planuite pentru el, cînd se întîlnise cu țarul și cu familia lui în 1914. Și atunci se arătase dispus să se achite de îndatoririle lui princiare, și atunci sperase într-o iubire adevărată care să-l ajute să suporte mai ușor aceste îndatoriri. Acum se întorcea în micul port, căsătorit cu o femeie pe placul poporului, al guvernului și al familiei lui.

Zîmbi în sine gîndindu-se cît de bine își îndeplinise îndatoririle de prinț — chiar mai bine decît își putea închipui mulțimea de pe chei. Deși erau căsătoriți de mai puțin de două luni, Elena își dăduse seama că era însărcinată.

Drumul cu trenul regal de la Constanța la București constitui începutul unui mare chin pentru prințesa moștenitoare. Vedea pe fereastră grupuri de țărani pe peroane, marea majoritate în haine de sărbătoare, care făceau emoționați semne la trecerea trenului. Căsătoria lu Carol suscitase o emoție spontană la acest popor romanțios, fără a mai ține cont de grijuliile eforturi ale reginei Maria de a transforma totul într-un prilej de sărbătoare populară. Elena nu era obișnuită cu asemenea scene de adulație și devenea tot mai nervoasă pe măsură ce trenul se aprpia de București.

Acolo începu cermonia propriu-zisă. Pe peron așteptau regele Ferdinand și regina Maria, împreună cu restul familiei regale. Alături de ei se aflau principalii membri ai guvernului, demnitarii bisericii și un mare număr de militari. Carol își

însoți mireasa la o trăsură care deschidea cortegiul ce se îndreptă pe străzile Bucureștiului spre palatul Cotroceni. Uralele mulțimii uriașe ce întesa străzile se transformară în murmure cînd se observă în caleașcă chipul încremenit al Elenei. Din cînd în cînd Carol se apleca spre ea și-i șoptea, încercînd s-o determine măcar să zîmbească și să răspundă uralelor populare.

Nu era vina Elenei dacă nu reușea nici măcar să dea impresia unei stări de fericire. Niciodată în viață nu mai făcuse obiectul unui astfel de interes, iar zgomotul și faptul că se afla în centrul atenției pur și simplu o îngrozeau.

Înainte de dejunul oficial, regina Maria, care înțelegea motivele ciudatei comportări a nurorii ei, o rugă din tot sufletul să încerce să-și învingă timiditatea și să devină o prezență mai plăcută. Chiar dacă încerca, însă, nu reușea. Toate discursurile erau în românește — limbă din care nu pricepea o iotă — iar ea deveni tot mai stînjenită pe măsură ce diferiți oameni, de la miniștri de stat pînă la țărani reprezentînd localități din cele mai diferite colțuri ale țării, se îndreptau spre ea ca să-i prezinte omagiile de bun venit însoțite de cadouri.

Nici un român nu poate înțelege cu adevărat ce este timiditatea. Românul e un om prietenos și exuberant, și se așteaptă ca toată lumea să fie la fel. Ca rezultat, atitudinea rezervată a prințesei se interpretă ca un semn sigur că era nefericită.

Părerea că între ei ar fi fost o dragoste sinceră dispăru aproape instantaneu, începînd imediat zvonurile că această căsătorie aranjată n-avea cum să-l vindece pe prințul moștenitor de interesele romantice pe care le avea în alte părți.

Vreo două săptămîni, Elena trebui să îndure un regim de viață care nu-i permitea niciodată să lipsească de la activitățile oficiale. Regina Maria le aranjase o suită de apartamente la palaatul Cotroceni, iar la fiecare masă, cu excepția micului dejun, erau persoase pe care trebuia să le primească.

Dîndu-și seama de iminența unei crize conjugale, regina Maria sugeră ca tinerii să petreacă o nouă lună de miere și să se mute la mica vilă alăturată castelului Peleș și cunoscută sub numele de Foișor. Clădirea în sine era frumoasă, dar interiorul ei era suficient pentru a o îngrozi de-a dreptul pe tînără.

Casa fusese construită pentru regele Carol I ca o anexă de vară unde, în perioada mai fericită a vieții sale, se putea retrage împreună cu regina. Cu gustul său excentric, Carmen Sylva o mobilase într-un stil cu totul special. Decorațiile erau într-adevăr îngrozitoare, iar cum casa nu fusese folosită de cel

puțin cinci ani, totul era într-o condiție foarte proastă.

Elena îi ceru lui Carol să-i dea voie să facă o curățenie generală și să remobileze clădirea cu lucruri mai moderne. În mod ciudat, îl cuprinse o adevărată furie, poate din cauză că fusese foarte atașat de mătușa lui pe jumătate nebună. Refuzul lui de a schimba cel mai mic lucru primi sprijinul regelui și al reginei, care doreau ca vila să rămînă așa cum fusese. Elena se resemnă să locuiască într-o atmosferă pe care o detesta. Existența ei de zi cu zi deveni repede foarte nefericită.

Din punct de vedere emoțional, această căsătorie nu i se potrivea, iar soțul ei, avid de dragoste și cu un mare apetit sexual, deveni din ce în ce mai nerăbdător în ce-o privea.

Pe de altă parte, din ordinul regelui, p'nă și cea mai intimă masă la Foișor trebuia organizată ca un banchet oficial. Cei doi comeseni princiari stăteau fiecare la cîte un capăt al mesei imense și studiau meniul, unde felurile de mîncare erau înscrise cu litere aurite. Mesele erau interminabile. Elena n-avea de unde să știe că în realitate gusturile lui Carol erau extrem de simple.

Lui îi plăceau mîncărurile obișnuite pe care i le gătise Zizi, dar savura și felurile mai complicate care îi fuseseră servite în casa Tempeanu. Dar la Foișor îi lipsea nu numai intimitatea unei femei care să-l înțeleagă, ci și confortul unei case regale bine cosduse cu care se obișnuise pe vremea cînd de aceasta se ocupase maică-sa. Începu să se scuze tot mai des, pretextînd că era nevoie de el la regimentul din Sinaia.

Pe la mijlocul verii, regele Ferdinand și regina Maria plecară într-o călătorie în străinătate, iar Elena rămase singură ore în șir, apoi zile întregi. Tot ce putea face era să hoinărească pe domeniu și să exploreze pustiul castel Peleș. Era o clădire uriașă și complicată, avînd peste 150 de camere, majoritatea lăsate în aceeași stare în care se găseau la moartea regelui Carol I. Puținii servitori rămași la castel începură să bîrfească despre biata prințesă care n avea cu cine să stea de vorbă și era, evident, foarte nefericită.

Poate era spre norocul ei că nu știa deloc românește, Elena fiind astfel ferită de binevoitorii care i-ar fi putut dezvălui adevărul cu privire la soțul ei. Căci erau destui cei care știau că el trecuse munții făcînd peste 200 le kilometri pe șosea pentru a o revedea la Iași pe Elenuța Tempeanu. Nu era acasă nici la 25 octombrie 1921, cînd Elena dădu naștere, prematur unui băiat.

Nașterea copilului, care urma să fie botezat Mihai — gîn-

di maică-sa — era presărată de semne rele. El se născuse exact în ziua comemorării morții fratelui ei, cu un un înainte. Totul se potrivea cu scenariul nefericit și tragic ce părea să-i domine întreaga viață.

Elena era nepoata regelui George I al Greciei, care fusese asasinat. Era nepoata de unchi a Kaiserului, care devenise un personaj demn de milă și dispreț în exilul său din Olanda. Era verișoară și cu țarul ucis al Rusiei.

Carol se afla la Iași cînd află despre nașterea fiului său. Pe drumul de întoarcere, cînd se opri pentru a face o mică reparație la mașină, o țigancă se apropie de el. Ca toți românii, era și el foarte superstițios și credea implicit în puterile clarvăzătoare a celor o jumătate de milion de romi care locuiau în regatul său de secole. Bătrîna, care fără îndoială îl recunoscuse, îi cerși o monedă de aur cu care să-i facă o cruce în palmă pentru a-i ghici. Îi spuse zîmbind, că în dimineața aceea tocmai devenise tată.

— Spune-mi ce viitor va avea fiul meu.

Femeia refuză să-i răspundă, dar, privindu-l pe Carol drept în față, bombăni cu o intensitate care aproape îl sperie :

— Fără femeia pe care o iubești ai să mori.

Carol îi dădu ceva bani, apoi se urcă în mașină și porni spre Foișor. Nu-și putea scoate din minte spusele femeii.

Tot gîndindu-se la vorbele ei, își mărturisi adevărul : femeia pe care o iubesc este Elenuța.

CAPITOLUL 7

1921 - 1926

Căsătoria prieiară care nu împlinise încă un an, era deja, la începutul iernii, pe punctul de a fi distrusă. Regina Maria, gîndindu-se resemnată că „tinerii ar putea rezolva singuri pro-

blemele dacă ar fi lăsați în pace", găsi în cele din urmă o soluție.

Propuse ca cei doi să aibă o casă a lor, ferită de convențiile stricte ale Curții și de număratele priviri iscoditoare ale curtenilor și servitorilor. Elena se arătă încîntată, Carol indiferent. Fără a avea posibilitatea unei alegeri, tinerilor căsătoriți li se spuse că aveau la dispoziție o casă în cartierul la modă, pe Șoseaua Kisseleff. Întîmplător, clădirea fusese aprobată de guvern pentru că, din casele învecinate, se putea observa foarte ușor cînd pleca și cînd venea Carol.

Locuința era foarte frumoasă în exterior, dar condițiile din interior nu erau deloc favorabile refacerii unei căsătorii stricate. Acolo fuseseră trimise tot felul de mobile scoase din alte palate, fără a se ține cont de criteriile de gust și confort.

Carol aruncă o privire în interior și spuse că va considera casa doar ca o locuință temporară, pînă cînd alte mobile, mai bune, vor fi aduse de la Londra.

Elena se mută acolo împreună cu copilul și doica acestuia, venind de la Foișor unde începuse să fie foarte frig. Făcu tot posibilul să creeze o ambianță mai plăcută folosind vechile și demodatele mobile românești tradiționale, precum și piesele de mobilier, drăguțe dar neconfortabile, cumpărate în urmă cu mai bine de patruzeci de ani de la Paris și Viena, pentru saloanele de recepție regale.

Totuși, renunță repede la încercarea de a crea un cămin pentru un soț care abia dacă dădea pe-acolo. Cu puțin timp de Crăciun, în dezolarea și amărăciunea ei de femeie însingurată, ceru permisiunea de a merge la Atena să-și viziteze familia. Ca prințesă moștenitoare, trebuia să obțină aprobarea oficială a regelui și a guvernului pentru orice călătorie.

Faptul că voia să-l ia cu ea și pe Mihai agravă și mai mult obiecțiile oficiale față de planul ei. Dar regina Maria nutrea speranța că ruptura practic deplină care exista între fiul și nora ei ar mai fi putut fi o vreme ascunsă dacă Elena ar pleca într-o vacanță. Îl convinse pe rege să-i aprobe călătoria după botezul lui Mihai, iar în același timp să organizeze cîteva activități oficiale pentru Carol, astfel încît să se dea impresia că îi era imposibil s-o însoțească. Elena rămase în Grecia patru luni.

Abia cînd solicitările pentru revenirea ei se intensificară, i se făcură și primele aluzii la cele ce se petrecuseră în timpul lipsei ei, ceea ce transformă în crude certitudini bănuielile privind infidelitatea soțului.

Carol își reluase deschis legătura cu Elenuța. Renunțase la orice discreție, devenind înverșunat, răzbunător. Trecînd sub tăcere propria lui comportare urîtă față de soția sa, le spunse prietenilor că Elena plecase în Grecia special pentru a-l rupe de el pe Mihai. Căci Carol era pe atît de devotat față de copil pe cît era de lipsit de considerație față de soție.

Degeaba i se spunea că un copil de șase luni n-avea cum să fie afectat dacă nu-și vedea tatăl cîteva săptămîni. Insistă supărat că din această cauză el și Mihai vor fi întotdeauna doi străini.

Poate că cel mai dur gest al lui era acela de a se referi la amanta lui spunîndu-i tot Elena. Prietenii și cunoscuții lui erau de-a dreptul stînjeniți auzindu-l vorbind despre „scrisoarea de la Elena primită azi dimineață" ori remarcînd vreun gest tipic al „Elenei mele", fără a putea spune cu certitudine dacă el se referea la soție ori la metresă.

Țara întreagă se delecta cu zvonurile picante ale noii și indiscretei lui legături. Desigur, erau mulți atotștiutori care, fără a-și da seama, nimereau adevărul cînd spuneau că știau despre legătura lor de peste un an de zile. Scandalul fu transformat în armă politică iar Carol deveni din nou o personalitate în arena în care partidele se băteau pentru viitoarea supremație.

Situația deveni paradoxală cînd partida Brătianu, care-i adusese pe regi în România și constituia cel mai puternic cordon în jurul tronului, dar care reprezenta totodată pătura cea mai ușuratică și cea mai coruptă a societății românești, ieși în față pentru a susține că prințul Carol nu era demn să fie rege

Ei își dădusră seama cu îngrijorare și tristețe că prințul moștenitor avea un caracter hotărît și că existau toate probabilitățile ca el să reziste în a fi manipulat ca rege cu aceeași încăpățînare cu care refuza acum să respecte convențiile în ce privea viața lui afectivă.

De partea opusă lor, pentru simplul motiv că tot ceea ce Brătienii spuneau că e negru trebuia să fie alb, se afla Partidul Național Țărănesc. Această grupare era condusă de Iuliu Maniu, un adevărat democrat și credincios supus al monarhiei care credea profund în dreptul divin al regilor. Era totodată dăruit cu un mare puritanism moral care-l determina să arunce mereu cîte o lance împotriva imoralității societății românești. Deși se ruga pentru virtutea lui Carol, Maniu era totuși

dispus să creadă că istoria cu Elenuța Tempeanu era exagerată, sau că nu era, în orice caz, decît o trecătoare aventură de tinerețe.

Aceste două forțe se ciocniră cu violență. Una dintre părți se străduia să dezguste poporul cu povești despre perfidia lui Carol față de soție și copil, susținînd în același timp demnitatea dinastiei. Cealaltă încerca să prezinte toată istoria ca fiind lipsită de importanță, și să-l laude pe prințul Carol ca pe o ilustră podoabă a monarhiei

În spatele lor se afla o a treia misterioasă forță, care urmărise dintotdeauna viața Elenei, și care acționa cu toată eficiența.

În timp ce partidele politice își trimiteau agenții să împînzească Iașiul pentru a afla detalii intime din viața Elenei cu și fără Carol, prin popotele ofițerești și prin București începură să circule detalii evident credibile și autentice ce o înfățișau ca o femeie și soție aflată deasupra oricăror reproșuri.

Nimic nu putu fi descoperit de grupările ostile care să contrazică aceste date. Elena Tempeanu se purta cu cea mai mare discreție. Respecta principiul tăcerii de aur, care avea să rămînă cea mai apreciată caracteristică a ei pe tot parcursul vieții.

Nici ziariștii venali ai presei române, nici corespondenții independenți ai presei americane și engleze, care nu căutau altceva decît faptele din această omenească poveste de dragoste nu putură scoate un cuvînt de la ea și nici — ceea ce era și mai important— să afle vreo vorbă compromițătoare la adresa ei.

La fel de discret și eficient ca și intrarea la mănăstire, aprobarea căsătoriei cu un ofițer, nehărțuirea ei cînd Carol îi arătase primele semne de interes, tot așa se aranjă acum și divorțul ei. Căpitanul Tempeanu îi oferi baza pe care să-și poată obține libertatea.

Într-o familie obișnuită de români, un divorț era ceva surprinzător ; un divorț care să nu distrugă imediat cariera unui ofițer inferior era un adevărat fenomen. Dar căpitanul Tempeanu nu părea să fi avut vreo dificultate în a-și desface legăturile matrimoniale fără a-și prejudicia în nici un fel cariera. Imediat după aceea dispăru din scenă, preluînd un confortabil post de ofițer superior în provincie.

Elena ieși din acest proces de divorț cu virtutea și reputația nepătate. Își reluă numele de fată, Lupescu, părînd să fie

bine înzestrată financiar pentru noua ei viață — în asemenea măsură încît cei care cunoșteau veniturile și cheltuielile lui Carol pînă la ultimul leu excludeau posibilitatea ca el s-o fi întreținut.

În timp ce viața viitoare a lui Carol și a Elenei se organiza în acest fel, prințesa Elena își făcu și ea apariția, într-un tîrziu, în vila de pe șoseaua Kisseleff. O adusese cu ea pe sora ei, Irene, lucru de înțeles dacă dorea să lupte cu singurătatea la care se aștepta și de care se temea, dar nu cea mai bună soluție dacă sperase, împotriva tuturor sorților, să dreagă ruptura dintre ea și Carol.

Arșița verii îi oferi lui Carol scuza pentru a pleca din vila de la București. Elena cu copilul și sora ei se duseră din nou la Foișor, unde Carol venea atît de rar încît era privit aproape ca un musafir. Totodată, răni mîndria soției lui făcînd tot posibilul să nu meargă călare, alături de ea, la îndelung amînata procesiune de încoronare și celebrare a României Mari.

Simpatia născîndă față de prințesă a miilor de români scăzu mult din cauza atitudinii ei distante și reci din timpul festivităților încoronării, care le aduse aminte că la fel se purtase și cînd venise ca mireasă. Abia dacă reuși să schițeze un salut către mulțime, iar în timpul slujbei religioase de la catedrala din Alba Iulia se observă că ochii ei înotau în lacrimi. Motivul acestora ar fi fost ușor de descoperit, dacă românii ar fi uitat o clipă de propria lor fericire festivă.

Tatăl Elenei fusese din nou obligat să abdice și trăia în exil la Palermo. Încercînd să se cramponeze de singura sursă de afecțiune ce-i mai rămăsese — propria ei familie — ea se rugase de regele Ferdinand să-i permită să meargă la el. Regele nici nu voise să audă de așa ceva, insistînd, după cum era și normal, ca ea să participe mai întîi la festivitățile de încoronare. După aceea regina Maria, profund îngrijorată se străduise din greu să-l convingă pe Carol să meargă în Sicilia cu soția, în deșarta speranță că astfel va slăbi legătura lui cu Lupeasca. Acesta refuză cu încăpățînare. La fel de ferm. ceru ca de data aceasta Mihai să fie lăsat acasă.

Poate dintr-o prostie, căci ar fi trebuit să simtă din instinct feminin că astfel nu mai rămînea nimic din căsătoria ei, Elena continuă să ceară insistent să plece, chiar fără soțul și fiul ei. Cu reticență, pînă la urmă i se permise să plece.

Necazurile ei, de care nu scăpase de cînd născuse, se țineau lanț. Își văzu tatăl, mai suferind decît își închipuise. Trupul lui bătrîn și șubrezit fusese grav afectat de nenorocirea

ce i se întîmplase într-un răstimp atît de scurt, iar sănătatea i se deteriora rapid. La 11 ianuarie 1923 muri subit, în timp ce se îmbrăca.

Elena rămase la Palermo o vreme, încercînd să se obișnuiască cu ideea că ultimul refugiu al vieții ei dispăruse. Se întoarse resemnată la București și la micul iad pe care Carol îl crease pentru ea în căminul lor lipsit de iubire.

Stînjeneala falsității vieții lor, puternic resimțită de Elena, însă de care Carol părea a nu se sinchisi, era pusă și mai mult în evidență de necesitatea de a-și îndeplini obligațiile oficiale. Uneori, trebuia să apară împreună, iar în astfel de cazuri răceala prințului întețea și mai mult focul bîrfelor. Dacă apăreau în public separat, rezultatul era același.

„Cît o să mai dureze?" se întreba prințesa. „Desigur că nu multă vreme. Astfel de lucruri nu pot fi tolerate la nesfîrșit". Acest sfîrșit era însă mai aproape decît își închipuia ea.

Din suspiciune față de ea ca străină, din neînțelegerea personalității ei rezervate, și dată fiind popularitatea lui Carol în rîndul maselor, tînăra și însingurata lui soție era tratată cu multă cruzime. Pînă și regina Maria o mustra pentru a nu fi reușit să-i atragă feciorul așa cum ar fi trebuit s-o facă o soție iubitoare. Regele Ferdinand, deși cunoștea foarte bine caracterul fiului său, se adăposti totuși în umbra ideii lui despre îndatoririle regale și îi arătă Elenei că o condamna mai mult prin ceea ce nu-i spunea decît prin vorbe.

Partidul Țărănesc insistă în a spune că Elena se aliase cu Brătienii care, prin legăturile lor financiare din Levant, îi puteau vinde din nou tronul Greciei fratelui ei, așa cum vînduseră mai înainte coroana României. Cît despre Carol, acesta cîștiga tot mai mult în războiul lui politic.

Se pare că era ajutat și de originea lui, căci lungul șir de strămoși domnitori îi conferiseră puterea de a inspira automat admirație. Propria lui individualitate agitată se combinase cu simțul princiar pe care-l avea prin tradiție, ceea ce avea ca rezultat o mare popularitate printre simplii țărani, convinși de divinitatea dreptului regal.

Era popular și în rîndul generației de după război din zonele cu industrializare rapidă și din teritoriile noi, unde reforma era la ordinea zilei.

El vedea multe lucruri care nu mergeau bine în țară. Nu ezita să arate clar că nu-i plăcea corupția care sugruma România, și făcu mai mult decît să sugereze că va îndrepta el

aceste lucruri atunci cînd va veni vremea. Contribuția lui la bunăstarea poporului era reală.

Organizase mișcarea de cercetași, el însuși fiind șeful a un sfert de milion de membri. Formase o mare organizație sportivă și se număra printre pionierii aviației civile și militare. Pe atunci se alese cu două porecle : Carol Parșivul și Carol Bolșevicul.

Admirația veselă cu care oamenii privesc adesea la un desfrînat se potrivea cu sufletul românilor ; speranța pe care promisiunile lui o făcuse să se nască în rîndul claselor sărace și nevoiașe se potrivea cu mintea românească. Dacă, așa cum era adevărat, el le oferise românilor două talgere, pe unul fiind amorurile lui particulare, iar pe de altul sclipitoarele promisiuni pentru o viață mai bună, măcar acestea se echilibrau reciproc. Și mii de români erau gata să insiste că cele bune atîrnau mai greu decît cele rele. La momentul respectiv, se părea că el reușise să-și facă rost de un tron sigur și de o amantă secretă, fără a fi împiedicat de nimeni.

Propria lui comportare prostească avea să-l facă, la momentul respectiv, să piardă tronul, iar eforturile lui disperate de a-l recîștiga aveau să dovedească că, oricît de mare ar fi fost dorința de a o păstra pe frumoasa roșcată de la Iași, aceasta nu-l făcea să piardă o lume pentru dragostea lui.

Situația nu mai putea dura, după cum își spunea mereu și mereu prințesa Elena.

La începutul iernii anului 1925, Elena Lupescu se prezentă la poliția din Iași, solicitînd un pașaport. Funcționarul local îi spuse să revină a doua zi pentru a i se comunica hotărîrea. Reveni însoțită de Carol. Inspectorul, tremurînd de teama că orice ar fi spus avea să-i aducă mari necazuri cu superiorii, îl invită pe prințul moștenitor să guste cîte ceva pînă ce va discuta problema.

Carol acceptă morocănos.

Funcționarul, care-și trimisese ajutorul să aducă de acasă cele mai bune pahare și o sticlă de vodcă, începu să facă conversație despre primele semne ale unei ierni grele, necazurile slujbei și amorțeala superiorilor săi de la București.

— Nu că n-aș ști cît sînt ei de ocupați, adăugă el în grabă, aducîndu-și aminte că cel puțin trei dintre superiorii poliției de la București preferau rapoartele binevoitoare pe seama Elenei Lupescu și nu pe cele calomnioase care le plăceau altor colegi.

— Treci la subiect, bombăni printul. I se dă pasaportul doamnei sau nu ?

Nefericitul funcționar își frîngea mîinile.

— E o simplă problemă de evidență, Înălțimea voastră, explică el, scuzîndu-se. Desigur, doamna e bine cunoscută la Iași ca o cetățeancă demnă de respect a orașului. Din punctul meu de vedere, eliberarea pașaportului ar fi o procedură automată pe care aș aproba-o din toată inima.

Un polițist sosi cu vodca și paharele tocmai la timp pentru a-i oferi un răgaz inspectorului stînjenit. După ce goliră primele pahare, își reluă explicațiile stînjenite.

— Trebuie să înțelegeți, Înălțimea Voastră, și dumneavoastră, doamnă, că după desfacerea căsătoriei dumneavoastră problema s-a complicat. Sînteți înregistrată la noua dumneavoastră adresă, și mai există și evidența de la București. Deci aprobarea nu este numai de competența mea. Poliția din Capitală trebuie să-mi contrasemneze actele.

— I se dă pașaportul ori nu ? repetă amenințător printul.

— Sînt sigur că da. Inspectorul încercă să fie cît mai convingător. Am fost asigurat de la București că documentele sînt pe drum.

Carol se ridică și merse spre telefon.

— Ieși afară, îi porunci inspectorului.

Acesta dispăru imediat.

Peste două minute, Carol deschise ușa.

— Puteți elibera pașaportul, spuse el politicos. Aveți cuvîntul meu de prinț moștenitor că nu vă depășiți îndatoririle. Slujba dumneavoastră nu este în pericol. Ba mai mult, continuă el cu acel zîmbet copilăresc ce-i transforma într-o clipă chipul din furios în încîntător, în timp s-ar putea să fie un punct bun pentru cariera dumneavoastră.

Recunoștința omului avea accente patetice. Îmbătat de această ocazie de a se pune bine cu viitorul lui rege, avu chiar îndrăzneala de a-l invita la masă.

— O masă modestă, Maiestate, continuă el, regretîndu-și deja gestul. Doar o ciorbă, dar una așa cum numai nevastă-mea știe să facă.

Elena acceptă.

— Ar fi minunat, spuse ea cu vocea ei joasă, tărăgănată. Alteței sale îi place ciorba pe care i-o fac eu. Să vedem dacă soția dumitale e o bucătăreasă mai bună ca mine.

Carol glumi și el, spunînd că numai o femeie din generația veche ar fi avut experiența necesară pentru a face o ciorbă ca la carte.

Aceasta era unul din incidentele care-l făceau să fie îndrăgit de popor, cu toate defectele lui. Era un adevărat român care iubea viața tradițională românească, dar și un adevărat prinț care se putea apropia de omul de rînd.

Merseră acasă la inspector, o căsuță de lemn, și se bucurară de farfuriile din care aburea ciorba tradițională, făcută cu vînat și dreasă cu smîntînă, asezonată cu lămîie și mîncată cu pîine neagră.

Apoi, după ce se terminară formalitățile de completare a pașaportului iar inspectorul entuziast le promise că se va ocupa personal ca ministerul să elibereze în două zile tot ce era necesar, plecară spre București.

Poate dintr-un instinct răutăcios, Carol se duse în aceeași seară la Palat. După cum se aștepta, vestea despre telefonul pe care-l dăduse de la Iași îi fusese imediat raportată regelui Tatăl lui, în simplitatea care-l caracteriza, se simțea ușurat că amanta fiului său voia să plece din țară. Era convins că aceasta însemna că se plictisise de Carol și că-și va găsi pe altcineva în străinătate.

Mintea reginei Maria, la fel de subtilă ca și aceea a fiului ei, văzu însă pericolul real. Ghici că acesta nu subestimase lipsa de scrupule a Brătienilor și reușise s-o ferească pe Elena de răul pe care i-l puteau face. Ea bănuia că, după plecarea ei, Carol ar putea s-o urmeze cît de curînd. Guvernul împărtășea de asemenea acest punct de vedere, dar erau deplin convinși că aveau puterea de a-l ține pe Carol prizonier.

Nu fusese timp pentru consultarea Curții cînd se auzise la capătul firului, de la Iași, glasul poruncitor și supărat al lui Carol, drept pentru care se hotărîse pe loc satisfacerea cererii lui. Doamna Lupescu putea primi pașaportul. Cu cît va pleca mai repede cu atît mai bine, dar lui Carol nu i se va permite să plece nicăieri, nici oficial și nici ca persoană particulară.

Spre consternarea guvernului și a Curții, Elena nu făcu nici un fel de mișcare să plece. Își scoase pașaportul și-și continuă viața discretă, fie în locuința de la Iași, fie în apartamentul din marginea Bucureștiului. Toată lumea fu surprinsă. Nimeni nu mai putea spune care le va fi următoarea mișcare.

Această mișcare veni dintr-un loc și printr-un eveniment pe care nimeni nu le-ar fi putut prezice. La 20 noiembrie

muri în Anglia regina Alexandra. Se trimiseră obișnuitele condoleanțe diplomatice și se primi invitația de a se participa la înmormîntare. Regele Ferdinand, o autoritate în materie de etichetă, decise, în mod corect, că, avînd în vedere legăturile de familie și de stat, România trebuia să fie reprezentată de prințul moștenitor. Degeaba insistă guvernul că ar fi fost o nebunie să fie scăpat Carol de sub control și că regina Maria, ca rudă apropiată a familiei regale britanice ar fi fost o reprezentantă mai potrivită. Regele îl chemă pe Carol, îi spuse că trebuia să se ducă la Londra și-i cere cuvîntul de onoare că se va reîntoarce în țară înainte de Crăciun. Prințul răspunse calm :

— Nu vreau să merg. Întreaga afacere a fost aranjată fără ca eu să fiu consultat. Dar dacă voi fi obligat să merg, va trebui să fiu obligat să fac promisiunea care mi se cere.

Furios, regele îl lăsă să plece, revenind la lectura hîrtiilor de pe birou, în modul său obișnuit de a evita o ceartă cu fiul pe care nu-l putea înțelege.

Carol ieși din biroul tatălui său și-l găsi în anticameră, după cum se aștepta, pe Ion Brătianu care aștepta și el rezultatul întrevederii. Cearta care urmă îi făcu pe toți servitorii să se apropie tiptil de ușă pentru a trage cu urechea. Glasurile celor doi răsunau furioase, iar cînd Brătianu îi ordonă pur și simplu lui Carol să fie gata de plecare peste două ore, cu un tren special, acesta ieși repede din birou pentru a nu-l plesni pe ministru, după cum avea să spună după aceea. Nu se pregăti nici în două ore și nici a doua zi nu era pregătit.

Spionii raportară că se dusese direct la doamna Lupescu, unde luminile rămaseră aprinse pînă dimineața.

Regina Maria îi trimise un bilet scris în termeni afectuoși, ca de la mamă la fiu, rugîndu-l să vină s-o viziteze. Era cu adevărat necăjită de vestea morții Alexandrei, cu care era prietenă de ani de zile. De dragul familiei ei, fără a ține cont de necesitățile de etichetă și diplomatice, ea îl rugă pe Carol să meargă la înmormîntare. El primi cu amabilitate, sărutînd-o cu drag în loc de răspuns.

În timp ce trenul lui Carol se îndrepta spre Londra prin partea sudică a Europei, astfel încît soacra lui, care venise în vizită la fiica ei, să poată face și ea o parte din drum. Elena plecă discret de acasă și, după cîteva ocoluri fără alt scop decît de a-i deturna pe urmăritori, trecu granița în Ungaria. Cînd Carol ajunse la Londra, găsi o telegramă care-l aștepta.

Era nesemnată și anunța : „Am ajuns cu bine“ Fusese trimisă de la Paris.

Prințul moștenitor fu primit la Londra cu deferența datorată unei țări ce era legată de Anglia prin tratate și relații de familie.

Fotografii roiau în jurul său, iar presa făcu o grămadă de dezvăluiri senzaționale. Acestea erau în cea mai mare parte inspirate de agenții români care-l însoțeau și care dădură indiscrețiilor lor doar un minimum de fapte pentru a le face să pară autentice..

Pentru prima dată Carol putu afla cît de celebru era în afara țării. Cu toate acestea, el înfruntă cu demnitate această situație nouă pentru el. Era, fără îndoială, cel mai arătos dintre participanții la funeralii, iar uniforma lui dădea culoare zilei cenușii și triste în care o regină iubită de oameni pleca pe ultimul drum.

E adevărat că după aceea se duse să se distreze în veselele localuri de noapte ale Londrei anilor '20. Bău multă șampanie, fiindcă era obișnuit să bea o sticlă aproape în fiecare seară. Era galant cu femeile ce reușeau să se facă prezentate, deoarece era politicos cu toate femeile și nu ascundea faptul că-i plăcea compania lor.

Însă istoriile despre bețiile trăznet, care-i aduseră o mustrare chiar de la palatul Buckingham, ori despre modul în care bătea cartierul West End al Londrei în căutare de femei, precum și toate celelalte povești picante nu erau deloc adevărate.

Șederea lui în Anglia fu de scurtă durată. În ziua cînd se urcă în trenul ce pleca spre Continent, Elena cumpăra și ea un bilet la vagonul de dormit al Expresului de Roma, sub un nume fals. Subterfugiul era inutil, căci agenții Bucureștiului se aflau în preajma ei cînd cumpăra biletul pentru Milano.

Carol se opri la Paris cîteva ore pentru a o vizita pe Zizi și pe fiul lui Mircea. Avu loc o discuție aprinsă. Prima lui soție fusese dispusă să cedeze în fața unei prințese, nu însă și în fața unei amante.

Elena și Carol ajunseră la Milano la numai cîteva ore diferență. Oamenii lui Brătianu erau și ei acolo, iar adresa apartamentului pe care Carol îl închiriase prin intermediul unui prieten cu care se întîlnise la Londra fusese deja descoperită înainte de sosirea lor. Dar prințul moștenitor nu intenționa să trăiască o iubire clandestină.

O însoți pe Elena în văzul tuturor, la cele mai la modă restaurante, se duse cu ea la operă și dădu voie proprietarilor

celor cîteva cluburi de noapte din partea locului să facă publicitate prezenței lor.

Se arătă însă foarte supărat de versiunile false despre activitatea lui apărute în presă, mai ales în ziarele românești, ceea ce arăta clar că toate proveneau dintr-o sursă aflată la București. În ajunul Crăciunului se așeză la birou și scrise trei scrisori — una către rege, una prințesei Elena și una lui Ion Brătianu — informîndu-i pe scurt că nu intenționa să revină în România. În mod semnificativ, nu-i scrise și mamei lui.

Primirea scrisorilor provocă mare zarvă. Prințesa Elena, confruntată în sfîrșit cu realitatea unei situații care dura de multă vreme, se rugă înlăcrimată să i se dea voie să meargă la Milano pentru a-și convinge soțul să se întoarcă, dacă nu pentru ea măcar de dragul copilului. Regele refuză brusc.

Se duse la Brătianu, care era în conferință cu prințul Barbu Știrbey. Cei doi îi spuseră să nu se amestece. În ciuda aparentei lor simpatii, avu impresia că era exact momentul pe care-l așteptau pentru a scăpa pentru totdeauna de acest tînăr nechibzuit.

Pentru a disimula faptul că-i dădea practic un ultimatum lui Carol, partida Brătianu căzu de acord împreună cu regele ca mareșalul Curții să fie trimis la Milano cu un mesaj personal. Scrisoarea pe care o ducea era un banal amestec de ordine și apeluri sentimentale.

Carol ascultă nerăbdător și, fără a cere timp de gîndire, îi răspunse furios mareșalului :

— Puteți să-l informați pe tatăl meu că doresc să nu mai fiu considerat membru al familiei regale. Cred că am dreptul să port un alt nume, pentru a dovedi despărțirea mea de casa regală a României. Renunțînd la tron verbal, în prezența doamnei Lupescu și a dumneavoastră, nu fac decît să confirm ceea ce deja am scris. Voi adăuga la aceasta promisiunea de a nu deveni un motiv de tulburări și disensiuni în regatul tatălui meu, angajîndu-mă să nu revin în România în următorii zece ani.

Consiliul de Coroană se întruni în ultima zi a anului 1925. Discuțiile fură din toate punctele de vedere formale, regele aprobînd fără comentarii toate propunerile formulate de Ion Brătianu și de prințul Știrbey. Dacă n-ar fi fost atît de furios pe Carol, Ferdinand ar fi considerat o lez-maiestate comentariile insultătoare ale acestora la adresa fiului său.

La 4 ianuarie 1926, se întruni Adunarea Națională pentru a aproba un comunicat al Consiliului de Coroană. Acesta menționa :

„Alteța sa regală, prințul Carol, moștenitorul tronului, informînd-o în scris pe Majestatea Sa despre hotărîrea sa irevocabilă de a renunța la succesiunea la tron și la toate prerogativele acestui rang, inclusiv la calitatea de membru al familiei, Maiestatea Sa regele s-a văzut obligat să accepte această renunțare și să convoace Consiliul la castelul Peleș. Comunicînd înalta sa hotărîre, Maiestatea Sa a făcut apel la toate personalitățile țării prezente de a-l sprijini în desemnarea și proclamarea nepotului său, prințul Mihai, ca moștenitor al tronului".

Comunicatul era foarte inteligent compus, aruncînd toată răspunderea acestei hotărîri pe umerii regelui și dînd de înțeles că există un consens între toate partidele cu privire la aplicarea acesteia.

În zgomotul aprobator iscat de partida Brătianu, protestele Partidului Țărănesc și ale Partidului Național din Transilvania abia dacă se făcură auzite. Renunțarea era acceptată.

În prima seară petrecută ca persoană particulară aflată în exil, Carol rămase acasă cu Elena, jucînd cărți.

Pentru prima dată în viață se simțea liber.

CAPITOLUL 8

1926 - 1927

În primăvara anului 1926, Carol făcu primele demersuri pentru a sonda cam care ar fi reacția tatălui său la o eventuală cerere a lui de divorț. De fapt, ar fi trebuit să știe că, atît

din considerente religioase cît și din motive de stat, regele Ferdinand n-ar fi acceptat niciodată așa ceva.

Cererea o îngrozi și pe prințesa Elena, care, în dorința disperată de a menține intactă măcar fațada căsniciei ei, imploră din nou să i se permită să încerce să se întîlnească cu Carol în Italia și să-l convingă să revină asupra hotărîrii lui de a o părăsi.

Se poate ca prințul Carol să fi ajuns să-și urască atît de mult soția, încît, numai pentru a o chinui, se declară la început dispus să discute cu ea oricînd dorea. Apoi, chiar în ziua cînd ea urma să ia trenul de la București spre Elveția, primi o telegramă urgentă prin care Carol o anunța că-și schimbase hotărîrea și nu mai voia să se întîlnească cu ea.

Fără îndoială, Elena Lupescu îl încurajase să-și încalce astfel propriile promisiuni. De cîte ori fostul prinț moștenitor îi vorbea despre scrisori sau mesaje primite din România, ea se prefăcea că tremură de frig și comenta :

— De cîte ori vorbești despre locul acela, parcă simt frigul Crivățului. Crivățul era vîntul de nord, din stepele rusești, care aducea întotdeauna cu el iarna.

Prințesa Elena plecă totuși în Italia pentru a-și vizita bunica. La întoarcerea ei la București, descoperi că regele și regina erau foarte supărați pe ea fiindcă nu reușise să discute cu Carol. Păreau să recunoască și ei, în cele din urmă, sfîrșitul inevitabil al acestei căsătorii.

Regina Maria, care putea fi extrem de crudă cînd voia, lansă ideea determinării guvernului să nu-i mai trimită indemnizațiile lui Carol. Dar regele, care se temea că necazurile vor fi și mai mari dacă fiul său, devenit un simplu exilat lipsit de bani, ar fi acceptat să-și scrie memoriile pentru sume fabuloase pe care începuseră deja să i le ofere marile agenții de presă europene și americane, insistă pentru menținerea veniturilor acestuia.

— În fond, e totuși un prinț, spuse el cu hotărîre.

Era adevărat că și Carol era destul de înstărit. Ducea o viață costisitoare, dar în ciuda tuturor poveștilor scandaloase ce proveneau din Italia, era departe de a trăi într-o permanentă orgie. Pe la mijlocul verii, se mută împreună cu Elena într-un apartament aflat în suburbia pariziană Neuilly.

Apropierea de soțul ei și de metresa acestuia era prea mult pentru Zizi Lambrino, care-l dădu în judecată pe Carol, cerînd o despăgubire de zece milioane de franci pentru că acesta o părăsise. Deși se anunța să fie un proces îndelungat și compli-

cat, încă din ancheta preliminară judecătorul se pronunță în favoarea lui Carol, insistînd că anularea căsătoriei de către Tribunalul Suprem al României era perfect valabilă pe plan internațional.

Abia în februarie 1957, la aproape patru ani după moartea lui Carol, această dispută juridică avea să ajungă la final. Atunci, Tribunalul Suprem de Justiție al Portugaliei l-a declarat pe Mircea Gregoire Lambrino fiu legitim al lui Carol.

Carol și Elena continuau să se bucure de viață la Paris. Participau la viața mondenă a somităților internaționale, fiind foarte agreați de o mare varietate de prieteni și cunoscuți, printre care numeroși aristocrați ruși care se refugiaseră în capitala franceză.

În ciuda relației lor ilicite, în acele luni Elena și Carol au infirmat total istoriile scandaloase care circulaseră pînă atunci despre petrecerile lor, despre sumele mari jucate la cazino și despre comportarea lor în general necorespunzătoare.

Regina Maria se alarmă de-a binelea la gîndul că opinia publică, aflată deja în două tabere în disputa dintre familia regală și prințul moștenitor, s-ar putea da cu totul de partea lui Carol. Se temea că ar fi fost ușor de lansat ideea că prințul Carol era mai mult năpăstuit decît vinovat, și că practic fusese aruncat în brațele Elenei Lupescu de răceala soției lui, cu care se căsătorise din ordinul familiei. Cu obișnuita ei inteligență sclipitoare, regina încercă să aducă o parte din reflectoare spre ea.

Cu ajutorúl unor oameni de afaceri bogați de origine română, stabiliți în S.U.A., obținu o invitație de a vizita această țară împreună cu prințul Nicolae și cu prințesa Ileana. Plecă și fu primită cu toată pompa la New York, după care făcu un tur spectaculos al Statelor Unite și Canadei. În nici unul din sutele de interviuri date presei ori la reuniunile cluburilor feminine sau ale notabilităților locale ea nu menționă numele fiului ei rătăcitor.

Necesitatea efectuării acestei călătorii fusese și mai mult accentuată de faptul că ea știa deja că regele Ferdinand era bolnav. Cu puțin înainte de plecare, medicii germani chemați la București îi spuseseră că Ferdinand suferea de cancer în fază incipientă care ar putea deveni neoperabil.

La plecarea ei, era deja bolnav dar nu foarte grav. Boala însă evoluă foarte rapid. În timp ce regina Maria se distra în S.U.A., singuraticul rege nu avea lîngă el pe nimeni să-l aline

decît pe la fel de singuratica prințesă Elena. Ea petrecu ore întregi la căpătîiul lui, iar austerul bătrîn, care refuzase să țină un discurs de bun venit la prima recepție protocolară din România a nurorii lui, își găsi o profundă și liniștitoare legătură cu ea care, asemenea lui, știa bine ce înseamnă durerea și dezolarea.

Între ei era o înțelegere tacită de a nu vorbi niciodată despre Carol. Ambii erau chinuiți de gîndul că doreau să-l iubească și într-adevăr îl iubeau, în ciuda faptului că nu merita.

În noiembrie, boala regelui se agravă atît de tare încît regina Maria a fost chemată înapoi în țară. Își întrerupse vizita în S.U.A. și plecă cu vasul *Berengaria* la sfîrșitul lunii.

La începutul anului 1927, fu supus unei operații chirurgicale considerate reușite, iar regina Maria îl invită să-și petre că convalescența în Sicilia. Era totuși prea slăbit pentru a fi transportat, iar pînă în luna mai nu putu pleca nici măcar din palatul Cotroceni. Simțindu-și sfîrșitul aproape, ceru să fie dus la Scroviște-Periș. Acolo era nu numai locul unde se bucurase de funcția sa de comandant șef al armatei române, ci și domeniul lui preferat de vînătoare, unde putea privi în voie peisajul amplu, simțindu-se departe de necazurile și nefericirile Bucureștiului.

Era atît de bolnav încît căldura verii îl epuiza, iar doctorii îi spuseră reginei Maria că singura șansă de a combate această epuizare era să fie dus la aer de munte. Schimbarea avea să-i fie fatală.

Nopțile reci și altitudinea îi dădură regelui senzații de frig transformate repede în pneumonie. Cîteva zile și nopți în care boala îl măcina încet-încet, regina Maria nu se dezlipi de lîngă patul lui. Cu cîteva ore înainte de a muri, la 27 iulie 1927, Ferdinand vorbi despre fiul lui.

— Carol, șopti el, e băiat bun de fapt, foarte inteligent. Adăugă, cu o necaracteristică tentativă de a face o glumă · E ca un șvaițer, excelent la gust, dar plin de găuri.

Carol fusese informat de boala gravă a tatălui său și de iminența morții acestuia. Nici nu încercă măcar să ia legătura cu părinții lui, iar vestea morții tatălui său îl lăsă rece.

— Nu că dragostea mea pentru el ar fi scăzut din cauza atitudinii lui față de viața mea personală, îi spuse el unui prieten. De fapt, n-am avut niciodată vreo afecțiune pentru el, și nici el pentru mine.

Acuzația că regele Ferdinand nu-și iubise fiul nu era nici sinceră și nici adevărată. Cu numai cîteva zile înainte de a

muri, regele îi dădu ordin unui bătrîn general în care avea absolută încredere să-l viziteze pe prinț și să-i transmită un mesaj. În el se menționa : „Pentru prințul Carol nu rămîne decît un singur lucru de făcut : să rămînă cinstit cu el însuși în viața pe care, împotriva tuturor, a hotărît s-o trăiască, și să accepte, loial și fără rezerve, urmările inevitabile ale renunțării sale la tron. Orice agitație făcută în numele său, cu sau fără consimțămîntul lui, va fi menită să compromită interesele dinastiei". Presimțirile regelui, că după moartea lui vor urma serioase tulburări erau foarte justificate.

De mai multe săptămîni, intrigile politice sporiseră în intensitate, mai ales mișcările vizînd readucerea în secret a lui Carol în România și punerea țării în fața unui fapt împlinit, imediat după anunțarea morții regelui.

Rapoartele poliției secrete atestau că în prvincie se organizaseră mișcări care urmau să provoace tulburări sociale dacă s-ar fi anunțat că urmașul la tron va fi copilul Mihai. Guvernul reuși, totuși, să acționeze repede și să prevină în mod eficient acțiunile părții adverse.

Anunțul că Mihai devenise regele României Mari a fost făcut la mai puțin de o oră după moartea regelui Ferdinand, urmat de anunțarea în același timp a membrilor Consiliului de Regență. Erau trei : prințul Nicolae, patriarhul și președintele Curții de Casație. Guvernul o disprețuia prea mult pe prințesa Elena și se temea prea tare de regina Maria pentru a le include și pe ele. Cei trei nu erau, însă, decît oameni de paie ai familiei Brătianu. Nu aveau nici putere politică și nici vreo inițiativă.

Noul rege copil, avînd mai puțin de șase ani, a fost dus la catedrală iar a doua zi la Parlament, pentru a participa la ceremoniile religioase și civile de depunere a jurămîntului de către regenți. Își petrecu cea mai mare parte a timpului în biserică examinîndu-și o zgîrietură pe care o avea la genunchi.

Mulți români patrioți, indiferent de atitudinea lor față de prințul Carol, erau dezgustați și alarmați de mașinațiile Brătienilor care își aranjaseră o Regență conform intereselor lor.

În numai cîteva zile apăru un Partid al Poporului care milita deschis pentru aducerea în țară a lui Carol și proclamarea lui ca rege, indiferent dacă renunța sau nu la Elena Lupescu. Guvernul îl arestă pe unul din liderii acestui partid sub acuzația că adusese scrisori de la Carol către trădătorii din București. La proces, spre marea furie a guvernului, liderul respectiv a fost achitat și scos din sală pe brațele mulțimii.

În duminica următoare, cîteva mii de țărani veniră, conform unui plan bine elaborat, pentru a face o demonstrație în București. Vremea era însă foarte rea iar marșul țăranilor dură mult mai mult decît se prevăzuse. Întreaga situație deveni de-a dreptul comică, atunci cînd organizatorii cerură guvernului să asigure transportul înapoi al țăranilor. Pentru o vreme Brătienii ținură sub control situația, dar în noiembrie 1927 Ion Brătianu muri.

Fratele său Vintilă deveni prim ministru, dar în ciuda numelui celebru pe care-l purta, avea un caracter mărunt.

În acest timp, Carol și Elena se mutară într-o casă din împrejurimile Parisului, într-o clădire mult mai modestă.

Alocațiile bănești veneau doar sporadic, iar prințul era obligat să facă economii. Se dispensă de o parte din servitori, apoi fu nevoit să mai concedieze și alții care se dovediseră a fi doar spioni în slujba guvernului român. Se descurajă și deveni depresiv.

Elena se certa adesea cu el, iar vecinii începură să povestească, nu fără temei, despre strigătele și țipetele isterice pe care le auzeau noaptea. Principalul subiect de reproș al Elenei era caracterul prea slab al lui Carol.

— Fii bărbat ! insista ea, mustrîndu-l că lăsa totul de azi pe mîine.

Viața lor era total diferită de ceea ce se susținea în calomniile care circulau la București despre frecventele lor petreceri nebune, despre jocurile pe sume mari din fiecare noapte și bețiile cu prietenii.

De fapt, în acea perioadă, Elena gătea singură — o activitate care-i plăcea, — iar Carol trebuia să facă el însuși o parte din curățenie — o activitate care în mod sigur nu-i plăcea absolut deloc.

Probabil că nu exista nici un motiv ascuns în decizia lui Carol de a-i scrie prințesei Elena, devenită regină mamă, pentru a-i cere din nou divorțul. Nu avea nici o legătură cu vreo dorință a lui de a reveni în România ; voia pur și simplu, mai presus de orice, să se însoare cu Elena și să aibă o oarecare siguranță a vieții. Căci în certurile lor, ea îl amenința mereu că-l părăsește.

În scrisoare, Carol își implora stăruitor soția să renunțe la hotărîrea ei de a nu accepta în nici un chip divorțul. El sublinia că acum nu mai era de actualitate promisiunea pe care ea o făcuse regelui Ferdinand, care, catolic fiind, n-ar fi acceptat niciodată un divorț al fiului lui.

Elena arătă scrisoarea primului ministru și principalilor membri ai partidelor de opoziție. Cel puțin de data aceasta cu toții fură de acord. Nici unul dintre ei nu dorea aprobarea divorțului. Brătienii resping seara propunerea fiindcă își dădeau seama cît de mult ar întări aceasta o eventuală cerere a lui Carol de a reveni în țară, dacă i-ar fi dat prin cap să supună această cerere poporului român. Partidul Țărănesc, deși ar fi făcut orice pentru a-și realiza planul de a-l duce înapoi pe Carol, trebuia să țină cont de puternica atitudine religioasă a masei de membri, știind că aceștia n-ar fi acceptat-o pe doamna Lupescu nici măcar ca soție morganatică a regelui lor, atîta timp cît soția lui legitimă trăia.

Printr-o scrisoare rece și formală, scrisă la persoana a treia, Elena își informă soțul că nu-i putea accepta cererea. Demersul avu însă măcar un rezultat pozitiv pentru Carol. Problemele lui financiare se mai ușurară, căci alocațiile de bani începură să-i sosească mai frecvent.

Elena și Carol se mutaseră pe Riviera franceză, devenind unul din cele mai cunoscute cupluri aflate la Nisa, centrul atenției la cazino, atracția turiștilor cînd își făceau plimbarea zilnică de dimineață pe *Promenade des Anglais*. Uneori Elena nu-l însoțea pe prinț în plimbările mai sportive, și ori de cîte ori ea lipsea de lîngă el, era mereu asaltat de un roi de femei, foarte frumoase dar, de o moralitate îndoielnică. Multe dintre ele fuseseră plasate de Brătieni în hotelul unde stătea Carol, cu ordinul de a face orice ca să-l compromită. Semnificativ pentru discreția lui, reuși întotdeauna să scape cu diplomație din nenumăratele situații delicate în care aceste femei încercau să-l aducă.

În România, situația de asemena era aparent calmă. Dar, la început fără știrea nici măcar a poliției secrete, începu să apară tot mai mult în evidență o figură nouă. Era Barbu Ionescu.

Acest om, dezolant de calm și cu un aer plictisit, era de fapt unul din cei mai întreprinzători români care se stabiliseră în străinătate în primele două decenii ale secolului, devenind bogați și puternici în alte țări. Ionescu începuse prin a fi chelner într-un mic restaurant din Londra. Apoi deveni patron de cafenele, intrînd în diferite alte afaceri legate de restaurante și adunînd o mare avere cu puțin înainte de izbucnirea războiului. Era deja bine cunoscut în cercurile de afaceri din Londra, Paris și Bruxelles.

În 1927, cînd deveni cel mai bun prieten al prințului Carol, era unul din cei mai bogați oameni din vestul Europei. Ionescu

introdusese pe ascuns în România declarații semnate de Carol prin care acesta, subliniind că personal nu avea planuri de a reveni în țară, se arăta dispus să asculte o eventuală cerere a maselor de a veni înapoi să-și preia tronul.

Ionescu avu o reacție atît de favorabilă la aceste scrisori, încît îi sugeră lui Carol să vină împreună cu Doamna Lupescu în Anglia. Cei doi locuiră la reședința lui Ionescu, la Oakhurst Court, Godstone, Surrey.

Se depuseră toate eforturile ca vizita să rămînă particulară, dar, din nefericire, Carol insistă să meargă în cartierul monden al Londrei, *West End*. Se aranjă o vizită la unul din teatrele londoneze, iar directorul anunță presa că prințul Carol și metresa lui cu păr tițianesc vor face parte din public. Ca urmare, la intrare se adună o mulțime de oameni, iar cînd Elena Lupescu coborî din mașina gazdei lor, femeile se repezîră spre ea din toate părțile.

Îngrozită, începu să țipe isteric. Carol se repezi s-o protejeze, își pierdu firea și lovi cîțiva oameni care încercau s-o atingă. Mulțimea dorea suveniruri. Elena purta o scurtă de nurcă, din care fură smulse cîteva bucăți de blană pînă ca ea să ajungă în foaier.

A doua zi primiră un emisar de la palatul Buckingham, care lăsă să se înțeleagă că acest gen de publicitate nu folosea nimănui și-i ceru lui Carol să se poarte mai discret pe viitor, evitînd pe cît posibil să apară la Londra.

Între timp, *Foreign Office*, investiga motivele vizitei lui Carol. Ceea ce descoperiră îi alarmă pe britanici.

Într-o dimineață, cu puțin înainte de micul dejun, un inspector de la Scotland Yard veni la Oakhurst Court și ceru să-l vadă pe prinț.

— Trebuie să vă aduc la cunoștință, domnule, o decizie a Ministerului de Interne, începu ofițerul, respectiv că vi se cere să părăsiți cît mai curînd Marea Britanie.

Chipul lui Carol se albi, și cu o voce tremurată, abia ascunzîndu-și furia, răspunse :

— Este de-a dreptul dureros. Aș putea cunoaște motivul ?

— Nu pot da Alteței Voastre nici un motiv, răspunse polițistul.

Explică în continuare că guvernul britanic considera de dorit, atît în interesul României cît și al Angliei, ca prințul Carol să plece cît mai curînd posibil. Dădu de înțeles că termenul era de patruzeci și opt de ore.

Imediat după plecarea acestuia, prințul Carol merse cu mașina lui Ionescu la *Scotland Yard*, unde întrebă din nou care era motivul acestui ordin de expulzare.

Amabilul ofițer al Secției Speciale, căruia i se încredințase delicata misiune de a expulza un prinț de sînge, refuză să mai dea alte explicații. Carol nu mai spuse nimic și plecă imediat.

Interesul guvernului britanic față de activitățile lui Carol în Anglia era urmarea unor rapoarte alarmante primite de la Serviciul Secret, dar și din partea guvernului român. Existau informații credibile că puternice grupuri politice legate de oficialități ale Partidului Țărănesc organizau o serie de demonstrații în principalele orașe de provincie în favoarea revenirii la tron a lui Carol. La aceste demonstrații, la care participau sute de mii de oameni, se zvonea că în scurtă vreme Carol va trimite în țară un manifest prin care se angaja să îndrepte toate relele după ce va deveni rege.

Nici cele mai riguroase investigații ale poliției române nu reușiseră să descopere vreo tipografie care să fi tipărit un astfel de document. Se știa totuși, dintr-o sursă de încredere, că manifestul urma să fie trimis din străinătate.

În timp ce *Foreign Office*-ul și Secția Specială discutau în ce mod Carol, aflat în Anglia, ar fi putut fi implicat în aceste acțiuni, veni un mesaj de la aeroportul Croydon, la vremea aceea principalul aeroport londonez. Se cerea aprobarea pentru un zbor internațional care să depășească granițele Franței. Era un zbor neobișnuit de lung pentru vremea aceea, motiv pentru care se cerură investigații mai detaliate privind pasagerii și scopul călătoriei.

Se răspunse că aprobarea era solicitată pentru două avioane, unul pentru bagaje și celălalt pentru trei pasageri. Acestea urmau să facă o escală în Franța, să se realimenteze cu combustibil și să-și continue călătoria spre o destinație necunoscută, dincolo de Austria.

În ziua aceea însă, evenimentele se precipitară. Regina Maria trimise un mesaj personal la palatul Buckingham, cerînd ca plecarea fiului ei și a metresei acestuia, despre care se zvonea, să fie împiedicată cu orice preț. Alte rapoarte ale Serviciului Secret indicau că unul din avioane ar fi urmat să lanseze manifeste deasupra maselor de manifestanți, iar celălalt să aterizeze la Iași, la scurtă vreme după aceea. De acolo, prințul Carol urma să se îmbrace în uniforma de ofițer al avia-

ției române și să-i conducă pe țărani într-o procesiune triumfală către Capitală, unde avea să fie proclamat rege.

Autoritățile poliției franceze anunțară că la Paris fuseseră imprimate cîteva milioane de manifeste în limba română. Totuși, nu se putea împiedica difuzarea acestora, întrucît nu se primise nici o cerere oficială din România.

Problema a fost considerată atît de gravă încît se convocă o ședință a Cabinetului, unde se ordonă *Scotland Yard*-ului să-l cheme pe Carol și să-l anunțe că era obligat să plece din Anglia cu vaporul. În același timp, la aeroportul Croydon se trimise ordinul de reținere la sol a celor două avioane, care fuseseră de fapt închiriate de Ionescu pentru această călătorie. Oamenii Secției Speciale îl căutară cu febrilitate în aceeași după-amiază pe Carol.

Se bănuia că o cameră reținută la un hotel londonez pe numele de „Căpitan Mesurier" — un nume folosit adesea de Carol cînd stătea incognito în hotelurile de pe Riviera — urma să fie scena întrevederii finale dintre Carol, Elena Lupescu și Ionescu.

Detectivii așteptară la hotel pînă după miezul nopții, dar după cum se părea, un chelner român prinsese de veste și-l anunțase pe Ionescu că nu era cazul să cineze acolo. Abia a doua zi, detectivul plecase la Godstone pentru a-i transmite ultimatumul lui Carol.

După insuccesul de la *Scotland Yard*, prințul se întoarse la Godstone, apoi reveni la Londra. Era zîmbitor și amabil, dar refuză să facă orice declarație reporterilor veniți în grabă de la Londra și care-l așteptau în poartă.

Spre sfîrșitul după-amiezei, Elena Lupescu, însoțită de doamna Ionescu și copiii acesteia, merse cu mașina la Londra. În aceeași seară, Carol și Elena plecară cu trenul în Franța, iar după o scurtă ședere la Paris se stabiliră în Belgia. În seara expulzării lui Carol, Ionescu dădu un interviu presei, în care declară :

„Prințul este consternat, surprins și rușinat. Am crezut că așa ceva nu se putea întîmpla în Anglia. Aici credeam că avem un refugiu din fața persecuțiilor și geloziei. Și totuși s-a întîmplat. Eu sînt mult mai copleșit decît aș putea spune în cuvinte. Ce a făcut oare prințul ? A încercat, pur și simplu, să facă un bine țării. Țăranii sînt în drum spre Capitală. A dorit doar să evite vărsarea de sînge. De aceea a lansat acest manifest. Unde e răul ?"

Lacrimile de crocodil ale lui Ionescu față de lipsa de suflet a autorităților fură însă mai greu de acceptat după ce se văzu că el exagerase destul de mult situația.

Țăranii nu mărșăluiau spre Capitală, căci nici un prinț nu coborîse din cer să-i conducă. Nu se lansase nici un manifest, căci avionul care trebuia să facă acest lucru fusese reținut la Croydon.

În Belgia, unde Carol și Elena locuiau la una din casele de vacanță ale lui Ionescu, eșecul acestor planuri îl necăji tare pe Carol și o înfurie de-a dreptul pe Elena. Cîteodată, îl acuza pe Carol de slăbiciune, iar alteori îi spunea de-a dreptul :

— Pe tine te-au expulzat englezii, nu pe mine.

Totuși, tenacitatea era înnăscută la Carol ; în curînd el se apucă din nou să-și plănuiască reîntoarcerea în țară ca rege.

CAPITOLUL 9

1927 - 1930

Dacă grupurile care o sprijineau pe prințesa Elena și pe fiul ei Mihai credeau că atitudinea lui Carol în timpul incidentului de la Godstone îi anulase șansele de a-și recîștiga tronul, curînd aveau să-și dea seama de greșeala lor. Ionescu era dispus să-și sacrifice toată averea pentru organizarea restaurării lui Carol, drept pentru care, pînă la reușita acestei acțiuni, el cheltui peste jumătate de milion de lire sterline.

Chiar la sugestia lui Ionescu, imediat după ce se stabili în Belgia, Carol reîncepu să-i trimită prințesei Elena din ce în ce mai multe cereri de divorț. Insistențele sale îi deranjau, însă, pe conducătorii Partidului Țărănesc, care doreau ca el să

revină, întrucît menținerea căsniciei înlătura în mod eficient orice posibilitate ca el să se însoare cu Elena Lupescu. Pentru numeroșii membri ai partidului din rîndul generației mai în vîrstă și din categoriile rurale, aceasta era singura modalitate de a se apăra de o eventuală regină pe care o urau.

Cu toate acestea, alți politicieni împărtășeau părerea lui Carol că interesele ce i se opuneau erau grupate în jurul prințesei Elena, și că oricît de slabă ar fi fost puterea ei politică personală, statutul ei de soție a lui Carol urma să fie un permanent motiv de îngrijorare pentru el. De aceea, ei doreau foarte mult realizarea divorțului, exercitînd puternice presiuni pentru a o determina pe Elena să accepte despărțirea. Nefericita și singuratica tînără se trezi însă asaltată brusc, dintr-o direcție la care nu se aștepta.

De mai multă vreme, regina Maria devenise tot mai geloasă pe ea, motivul fiind creșterea și educația tînărului rege Mihai. Regina Maria era de asemenea influențată de o femeie care-i devenise prietenă intimă, dansatoarea americană Loie Fuller. Prietenia lor începuse cu peste douăzeci de ani în urmă, pe vremea cînd Maria era doar o nefericită și disperată prințesă ce încerca să-și alunge plictiseala la curtea regelui Carol I. Domnișoara Fuller efectuase un turneu prin capitalele Europei, prezentînd o nouă formă de balet.

Ea concepuse ideea de a înfățișa emoțiile cu ajutorul unor reflectoare colorate ce luminau faldurile costumului de șifon transparent pe care-l purta cînd dansa. Obișnuită cu rigida formalitate a baletului clasic, prințesa Maria fusese atrasă de performanțele domnișoarei Fuller și aranjă o întîlnire cu ea după spectacol. Între ele se înfiripă o prietenie care dură pînă la moartea domnișoarei Fuller.

Balerina americană, care, după retragerea de pe scenă se stabilise la Paris, era poate singura persoană de pe lume ce cunoștea adevărul asupra vieții personale a reginei Maria. Pe toată durata de aproape douăzeci de ani a acestei prietenii, nu trecea măcar o săptămînă fără ca între ele să nu se schimbe cîte o scrisoare. Loie Fuller știa totul despre iadul vieții de soție a reginei Maria; cum regele Ferdinand îi refuzase orice dram de afecțiune fiului său Carol; știa cît de intens căuta regina Maria dragostea și prietenia printre ceilalți bărbați. Cînd regina Maria plecă în călătoria sa în Statele Unite, în anul 1926, balerina, deși în vîrstă și partial paralizată, făcu și ea această călătorie doar pentru a o întîlni.

În timpul acelor întîlniri, Loie Fuller îi povesti reginei Maria că o cunoscuse la Paris pe doamna Lupescu, pe care o plăcea și o admira. Avu de asemenea lucruri critice de spus despre prințesa Elena, întreaga ei argumentație fiind de partea prințului Carol și a metresei acestuia. Față de Carol, ea nutrea o afecțiune reală și ar fi făcut orice sacrificiu pentru a-i sprijini interesele. Stînd în capul oaselor, în patul din hotelul new-yorkez, balerina, acum o femeie înțeleaptă, spuse cu hotărîre:

— Într-o bună zi, Maria, și asta nu va fi chiar atît de tîrziu, ai putea deveni și tu la fel de bătrînă și de neajutorată ca și mine. Cînd se va întîmpla asta, mă rog lui Dumnezeu să nu fii singură. Sper pentru tine să ai un fiu care să fie rege și să te poată proteja.

Deși Loie Fuller avea o atitudine tipic americană față de divorț și tipic republicană față de ideea romantică a unei căsătorii între un prinț de sînge și o fată din popor, își dădea seama că Elena Lupescu ar putea constitui un serios obstacol.

Dacă regina Maria n-ar fi fost obligată să se întoarcă precipitat la căpătîiul soțului ei pe moarte, planurile făcute de Loie Fuller de a-i oferi Elenei Lupescu un domeniu unde să locuiască, finanțat de simpatizanții ei americani, ar fi fost duse la bun sfîrșit.

Era însă prea tîrziu pentru așa ceva.

Citea scrisorile reginei Maria care se plîngea de răceala nurorii ei, de nefericirea pe care i-o provoca faptul că nu i se permitea să-l vadă și să se ocupe de educația nepotului ei Mihai. Atunci îi scrise, sfătuind-o pe regină să acționeze cu toată influența ei pentru resturarea lui Carol, chiar cu Elena Lupescu alături de el.

Curînd după aceea, Loie Fuller îi scrise lui Ionescu și-i sugeră să-i propună lui Carol să revină la Paris, unde ar putea să țină mai ușor legătura cu el și să-l sprijine în eventualele planuri ale acestuia de a reveni în țară.

Campania pentru determinarea prințesei Elena să accepte divorțul se înteți. Oponenții ei, lipsiți de orice scrupule, nu se dădeau în lături de la nimic. În România se răspîndiră ca fulgerul cele mai urîte calomnii, amănunte total neadevărate despre viața ei sexuală ce demonstrau că, departe de a fi fost un ticălos afemeiat, Carol fusese un adevărat martir răbdător. Acuzațiile la adresa feminității și caracterului Elenei deveniră atît de dezgustătoare încît aceasta renunță treptat la hotărîrea ei de a accepta orice mai degrabă decît divorțul.

Se dusese plîngînd la Ion Brătianu, rugîndu-l să-i apere reputația. Dar cel puțin de această dată, vicleanul prim ministru era neputincios și fu nevoit să recunoască că nici nu putea face mare lucru. Oricît ar fi dorit să evite orice incident de natură să-i faciliteze revenirea lui Carol, el recunoscu că noroiul cu care se azvîrlea asupra prințesei Elena începea deja să-l atingă și pe fiul acesteia. Exista pericolul real ca, fie că prințul Carol ar fi revenit sau nu, Mihai să fie detronat

— Cît timp trăiesc eu, se lăudase Brătianu, voi face astfel încît Carol să nu mai vină în țară, dar sfatul meu este să-i acorzi divorțul pe care ți-l cere.

Acum însă Ion Brătianu murise, iar fratele său Vintilă nu-i mai făcu o asemenea promisiune. Într-o ședință secretă a Curții Supreme, convocată în grabă la 21 iunie 1928, căsătoria fu dizolvată.

Deși partizanii lui Carol sperară că vor aduce mărturii mincinoase despre prințesa Elena, autoritățile reușiră să transforme procesul într-o simplă formalitate, divorțul fiind pronunțat pe motivul nepotrivirii de caracter.

La Paris, Carol și Elena Lupescu celebrară această veste printr-o mică petrecere. Erau prezenți Ionescu și mai mulți membri ai Partidului Țărănesc Român. Elena își juca obișnuitul rol de gazdă excelentă, avînd înțelepciunea de a se comporta cu absolută discreție. Ca urmare, unul dintre invitații mai în vîrstă, originar din nordul țării, care venise de fapt s-o critice, se transformă într-un mare admirator al ei. La întoarcere, le povesti prietenilor :

— Elena nu este nici sirenă, nici vampir, ci pur și simplu o femeie frumoasă și încîntătoare. Am avut o mare simpatie față de ea căci pentru ea dragostea a fost crudă. Cînd mi-a spus : «Cît am suferit ! Doamne, dumnezeule, cît am suferit !», mi s-au umplut ochii de lacrimi.

Spulberarea tuturor îndoielilor celor ce favorizau, din punct de vedere politic, reîntoarcerea lui Carol, mai dură cîteva luni. Fostul prinț și amanta lui duceau o viață foarte retrasă Stăteau liniștiți în casa lor de lîngă Paris, fiind doar rareori văzuți în cabaretele și localurile vesele ale capitalei franceze.

Evenimentele aveau să le sprijine și mai mult campania. Începea marea criză mondială, iar în România apăreau mari probleme economice.

Fără geniul lui Ion Brătianu, guvernul liberal, care conducse atîta vreme România, își vedea zilele numărate. Consi-

liul de Regență, care nu arătase în nici un fel că ar fi putut guverna înțelept ori autoritar, intră în panică și-i ceru lui Maniu să formeze un nou guvern. În sfîrșit, țărăniștii ajunseră la putere.

La cîteva zile după ce deveni prim ministru, acesta se duse la regina Maria și-i spuse cu cea mai mare sinceritate :

— Eu am fost întotdeauna împotriva renunțării la tron a prințului Carol. Aceasta nu numai fiindcă nu cred că ar fi pe placul opiniei publice, ci și pentru că cea mai mare dorință a mea este aceea de a asigura continuarea deplinei purități a succesiunii dinastice. În calitatea-mea de prim ministru, mă pronunț ferm pentru revenirea prințului, dar cu respectarea unor anumite condiții.

Aceste condiții, aprobate de regina Maria, îi fură prezentate lui Carol la Paris. Prima era ca acesta să se supună controlului parlamentar, iar cea de a doua, ca doamna Lupescu să nu revină în România. Maniu era însă îngrijorat de cea de-a doua condiție; întrucît fusese informat că prințul o va respinge furios.

Spre marea lui uimire, curierul reveni la București cu vestea că prințul fusese pe loc de acord. Încă și mai surprinzător, Elena, care participase și ea la întrevedere, spusese că era perfect de acord cu acest aranjament. Maniu nu putea ști, însă, de ce adoptase Elena această atitudine.

Motivul nu era altul decît că, în urmă cu cîteva zile, fusese atît de crunt insultată încît ura pînă și simpla idee a unei reveniri în țară. Propietarul unuia din ziarele favorabile Partidului Țărănsc, numit Șeicaru, îl vizitase pe Carol la Paris pentru a discuta cu el o viitoare campanie de presă.

— Poporul vă iubește, spuse el, dar cu doamna alături, șansele dumneavoastră de a fi altceva decît un simplu membru al Consiliului de Regență de pe lîngă regele, fiul dumneavoastră, sînt foarte slabe.

Într-un acces brusc și necontrolat de furie, din cele a căror intensitate avea să-i aducă atît de mulți dușmani, Carol declară că Elena era la fel de bună ca oricare femeie din București.

— Sire, dintr-o zdreanță murdară nu se poate face steag, răspunse ziaristul.

Elena ascultase totul din spatele unei uși deschise ce dădea spre o cameră alăturată. Ea se repezi înăuntru și-i spuse furioasă lui Șeicaru că nici nu se mai gîndea să pună piciorul într-o țară în care oameni binc crescuți erau în stare să pro-

nunțe asemenea vorbe de dispreț. Se duse spre Carol și-l sărută ușor pe frunte.

— Dușmanii mei sînt atît de josnici încît pretind că sînt o stricată, spuse ea. Poate ceea ce voi face acum îi va influența să spună și că sînt o femeie batjocorită. Nu-mi pasă. Hotărîrea este pe de-a-ntregul a mea. Renunț la dragostea noastră atît de frumoasă.

Carol se ridică și o îmbrățișă, spunîndu-i ziaristului să plece. Cînd rămaseră singuri, îi spuse cît de mîndru era de getul ei de a face un asemenea sacrificiu.

— Știi proverbul românesc, continuă el, dacă ești nicovală ești lovit, dacă ești ciocan, lovești. Deocamdată, tu ești nicovală, draga mea, dar nu e departe ziua în care eu am să fiu ciocanul.

Ea îi zîmbi.

— Înțeleg, îi răpsune. Mai e și o altă vorbă : Sărută mîna pe care n-o poți mușca.

Carol o aprobă din cap.

— Pentru moment, sînt nevoit să accept neplăcutele propuneri ale acestor oameni care-mi sînt de folos. Dar să nu-ți fie teamă. Ți-am spus că nu vreau să trăiesc fără tine și ți-o repet și acum. Ce contează cîteva zile, cîteva săptămîni, față de o viață întreagă în care voi fi rege ?

Lunile însă trecură greu. În România, promisiunile roze ale noului guvern se dovediră a fi vorbe goale. Tot mai mulți erau cei care începuă să creadă că revenirea lui Carol avea să fie leacul miraculos pentru boala economică de care suferea România.

În prima zi a anului 1930, Carol și Elena plecară într-o excursie, cu toată publicitatea, în Elveția. Majoritatea ziarelor din Franța, Anglia și Statele Unite anunțară că perechea plecase în vacanță.

Cei doi se despărțiră la Berna, după ce luară cina într-un mic restaurant. Elena merse cu mașina la o vilă din Vitznau pe care Carol o închiriase pentru ea. Cunoștea locul de cînd stătuse la Lausanne în timpul logodnei cu prințesa Elena. Era un sat încîntător, la poalele muntelui Rigi, departe de ochii presei, la vreo douăsprezece mile de Lausanne.

A doua zi, Carol se întoarse la Paris, iar la 7 iunie, sub numele de căpitan Mesurier, luă un mic avion ce pleca de pe aeroportul Bourget. Avionul plecă spre München și de acolo zbură în continuare toată noaptea scurtă, de vară.

Românii nu-și făceau nici o iluzie despre presupusa vacanță a lui în Elveția. În toate orașele și satele se răspîndi vestea că prințul Carol venea înapoi.

Cu strălucită viclenie, guvernul dădu doar amănunte confuze asupra sosirii. Dar pentru a atrage mulțimea și a spori tensiunea așteptării, se făcură pregătiri speciale la toate aeroporturile țării, cu trupe îmbrăcate ca pentru paradă, în seara zilei de sîmbătă.

Carol ateriză în dimineața de duminică, la aeroportul Băneasa, din apropierea Bucureștiúlui, unde fu primit de prințul Nicolae, reprezentînd Consiliul de Regență, și de principalii miniștri ai guvernului.

Era o frumoasă dimineață însorită, iar scena fusese magnific organizată. Carol coborî îmbrăcat în uniforma de aviație, elegant, subțire, înalt, rege pînă în vîrful unghiilor.

Miile de oameni, care veniseră din București cu o seară înainte și dormiseră toată noaptea în apropierea aeroportului, nu-l ovaționară în timp ce se îndrepta spre trăsura care-l aștepta. În schimb, îngenunchează în praful drumului, adorîndu-l ca pe un Dumnezeu coborît din cer. Procesiunea spre București era un adevărat triumf.

Străzile erau decorate și împodobite cu steaguri. Înainte ca trăsura lui Carol să ajungă la sediul guvernului, era pe jumătate îngropat în flori. Ziua fusese pentru el un succes total.

Prințesa Elena nu fusese nici măcar informată despre sosirea lui Carol și nimeni nu e duse măcar să-i spună, decît la cîteva ore după ajungerea lui la București.

Regina Maria cunoștea în detaliu planul lui Carol, dar se dusese să stea la vila ei de la Balcic, pe malul Mării Negre. Era suficient de înțeleaptă pentru a-și da seama că bucuria avea să fie de scurtă durată, iar Carol avea nevoie pînă și de cel mai neînsemnat ajutor. Nu intenționa să diminueze acest ajutor prin prezența ei la acest moment istoric.

Ajuns la sediul guvernului, Carol refuză să discute cu Consiliul de Regență și cu guvernul pînă nu i se făcu o legătură telefonică. După o scurtă așteptare, pînă prinse Elveția, în vreo jumătate de oră, auzi vocea îngrijorată a Elenei, slabă, în depărtare :

— Ai reușit ?

— Da, răspunse, sînt aici dar deja simt că fără tine mă apasă o singurătate disperată.

— Trebuia s-o faci, spuse ea Dar acum că ai ajuns la București, teamă mi-e că ai să mă uiți.

— Jur că n-o să fie așa, îi garantă el.

Tot restul zilei, Carol avu furtunoase discuții cu miniștrii și cu membrii Regenței. Ideea generală fusese aceea că la început, cel puțin o vreme, el să facă parte din Consiliul de Regență, eventual în locul fratelui său, prințul Nicolae. Apoi urma să fie dat un comunicat al guvernului prin care să se declanșeze procedurile vizînd proclamarea sa ca rege, astfel încît poporul să se obișnuiască cu ideea schimbării.

Carol respinse din capul locului această propunere, spunînd că, după părerea lui, el era deja rege în România, în fapt, dacă nu și conform ritualurilor.

Maniu încercă să tărăgăneze lucrurile, propunînd ca toți membrii Consiliului de Regență să demisioneze, iar Carol să devină, pentru moment, un fel de rege-tată. Și această propunere fu imediat respinsă de Carol, care acceptă însă să aștepte decizia Congresului național al Partidului Țărănesc înainte de a face orice declarație publică.

Atitudinea lui dictatorială îi alarmă pe membrii guvernului. Cînd Carol plecă la palatul Cotroceni, pentru a cina cu fratele său Nicolae, șeful poliției primi un ordin discret de a-i urmări constant orice mișcare.

În timpul nopții, șeful poliției Bucureștiului, general Nicoleanu, primi chiar ordinul guvernului de a-l aresta pe Carol și de a-l ține într-o strictă izolare. Acesta făcu gestul de a îndeplini acest ordin, trimițînd echipe de polițiști pentru a-l căuta prin restaurantele și cafenelele orașului. Totuși, acestea primiră instrucțiunea de a nu merge și la palatul Cotroceni unde, după cum știa toată lumea, Carol rămăsese peste noapte.

El și Nicolae stătură de vorbă pînă tîrziu în noapte, discutînd situația. Această discuție avea să aibă un rezultat surprinzător.

Nicolae îi povesti lui Carol despre considerabila popularitate a micului rege, ca urmare a sentimentului firesc de dragoste față de copii. El sugeră că cel mai bun mijloc de a contracara orice opoziție din partea grupărilor favorabile lui Mihai, și prin el, mamei lui, Elena, era obținerea anulării divorțului. Carol nu ezită prea mult în acceptarea acestei propuneri, deși, după cum sublinie el, nu intenționa să-și reia relațiile normale cu soția lui.

A doua zi dimineață, Carol luă legătura cu sora lui Elisabeta și-i ceru să meargă la Elena și să-i spună că dorea să trimită, în cursul zilei, după fiul lui Mihai, devenit rege al României.

Elena trebui să-i spună copilului de opt ani că tatăl lui se însănătoșise după o lungă boală și revenise pe neașteptate la București cu avionul. Ea îi explică băiatului, conștient deja de faptul că era rege, că nu era normal ca la vîrsta lui să guverneze o țară și că probabil tatăl lui va îndeplini această datorie pînă cînd el va avea vîrsta de a domni.

Totuși, chemarea din partea lui Carol nu veni în ziua respectivă. Pe la jumătatea dimineții, cabinetul se reuni pentru a lua în considerare propunerea lui Carol. Șase membri se pronunțară pentru proclamarea imediată a lui Carol ca rege, iar cinci insistară ca el să fie deocamdată membru al Regenței. Printre cei cinci se număra și Maniu

Întrucît guvernul era atît de divizat în păreri, se căzu de acord ca problema să fie supusă spre dezbatere tuturor membrilor Partidului Național Țărănesc. Delegați reprezentînd toate regiunile țării așteptau rezultatul acestor discuții, iar cînd li se puse la vot această problemă, aceștia se pronunțară în mare majoritate în favoarea proclamării imediate ca rege a lui Carol.

Maniu se duse la Carol, care umbla încoace și încolo într-o cameră alăturată. El îi informă despre decizia guvernului, la care adăugă o rugăminte personală. Dorea ca prințul Carol să declare în mod categoric că nu intenționa s-o aducă pe Elena Lupescu înapoi în România.

Carol refuză furios să i se impună ceva de către un om din popor, chiar dacă acesta se întîmpla să fie prim ministru, la care bătrînul îi prezentă calm demisia.

Imediat Carol, care avea o remarcabilă putere de convingere, îl rugă pe Maniu să revină asupra acestei hotărîri. El sublinie că Elena Lupescu nu era în țară ; ba chiar declarase, în prezența trimisului său, că renunța la el pentru totdeauna.

Examinîndu-l atent pe primul ministru, Carol își dădu seama că-l învinsese. Cu reală umilință, Maniu îi mulțumi prințului pentru încrederea acordată și-i spuse că ar dori să-și retragă demisia.

— Splendid ! exlamă Carol, căruia îi reveni brusc veselia. Nu mai rămîne decît să organizăm ceremonia întronării.

În cursul după-amiezii merse într-o caleașcă deschisă la Parlament, trecînd prin mulțimea ce-l ovaționa încîntată. Fără nici un fel de opoziție, actul din 4 ianuarie 1926 fu declarat nul, iar Carol al II-lea fu proclamat rege. Se sublinie, de ase-

menea că el avea să fie considerat rege din momentul decesului tatălui său, regele Ferdinand.

Această ciudată încercare de a rescrie istoria, abolind însuși faptul că micul rege Mihai apucase să fie încoronat, constitui picătura care umplu paharul amărăciunii din acea zi a prințesei Elena.

Era copleșită de necaz, iar cînd prințul Nicolae veni, la scurtă vreme după difuzarea la radio a ceremoniei, refuză să i-l dea acestuia pe Mihai pentru a fi dus la Cotroceni. Nicolae o avertiză că persistența ei în acest refuz nu avea în nici un caz să-i facă bine pe viitor nici ei și nici lui Mihai.

Totuși, Elena se hotărîse să lupte pentru singurul lucru care-i rămăsese, dragostea fiului ei, motiv pentru care refuză orice alternativă în afara unei discuții personale pe care s-o aibă cu Carol.

Spre surprindere tuturor, Carol nu făcu nici o obiecție, iar pe la sfîrșitul după-amiezei veni la locuința Elenei. Intră în hol însoțit de fratele său Nicolae și sora lui Elisabeta. Prințesa Elena remarcă că nu se schimbase aproape deloc în cei cinci ani de cînd nu-l mai văzuse. Arăta chiar deosebit de bine, avînd un aer tineresc în ciuda celor treizeci și șapte de ani. În același timp, își dădea seama că nefericirea fusese cu mult mai necruțătore în ceea ce-o privea pe ea.

Carol începu să urce scările cîte două către palierul unde o vedea așteptînd pe Elena. Deodată se opri. Îl văzu în spatele ei pe un aghiotant care-l ținea de mînă pe Mihai.

Cu toată sensibilitatea lui acută în ceea ce îl privea, Carol era de-a dreptul obtuz la înțelegerea suferinței altora, motivul pentru care se așteptase ca întîlnirea cu fosta lui soție să fie neoficială, familiară.

Chipul i se-întunecă de mînie cînd văzu că avea să fie o ceremonie cu martori. După o clipă însă își reveni și continuă să urce scările. Încercă s-o sărute pe Elena dar ea se retrase și-i oferi mîna.

Răceala ei în acel moment, oricît ar fi fost de înțeles, distrugerea pentru totdeauna orice șansă, cît de mică, de salvare de la distrugere a căsătoriei ei. Carol îi zîmbi : „Salut !"

Elena nu-i răspunse cîteva clipe, în care cei doi se priviră în tăcere. Într-un sfîrșit îi spuse :

— Singurul lucru pe care-l mai avem de făcut este să fim prieteni pentru binele lui Mihai.

Sînt de acord, răspunse Carol. N-avem de ce să vorbim de trecut. Am venit doar să-l văd pe Mihai.

Elena făcu un semn aghiotantului să-i lase singuri și, luîndu-l pe copil de mînă, merse în față spre un salon.

Ajuns înăuntru, Carol îl trase pe Mihai spre el și începu să-l sărute. Copilul, care abia dacă-și amintea de tatăl lui, începu să plîngă. Cu ochi rugători, se întoarse spre maică-sa:

Nu vreau să mă ia tata!

— Sigur că n-o să te ia, răspunse Elena privind cu subînțeles spre Carol. Te duci doar la palat să stai de vorbă cu el.

Carol îi mai ceru Elenei să-i acorde cinci minute în particular, căci ar fi avut de discutat cu ea unele probleme absolut personale.

Elena îl refuză categoric, după care Carol spuse să nu mai aveа nici un rost să mai continue această discuție și plecă împreună cu fiul lui la palat.

— Opinia publică cere ca Mihai să apară împreună cu mine, sublinie el, dar n-am să-l țin mult, mai ales că se apropie ora de culcare. Elisabeta îl va aduce înapoi peste o oră.

Carol și Mihai trecură cu mașina prin București. O mulțime încîntată îi salută cu urale cînd Carol ieși cu fiul lui în balconul palatului. După aceea, Mihai fu adus în fiecare zi la palat, dar Elena nu-l însoți niciodată. Perioadele petrecute cu tatăl său erau tot mai lungi.

Din punct de vedere politic, totul părea să meargă strună, iar Maniu, ale cărui scrupule privind comportarea lui Carol fuseseră deplin risipite de excelenta lui conduită, începu să vorbească despre încoronare. El îi spuse lui Carol că era absolut important ca Elena să fie încoronată ca regină odată cu el. Carol nu obiectă, adăugînd că era treaba guvernului să aibă grijă ca „formalitățile să fie îndeplinite cu cel mai mare fast".

Carol pretindea față de miniștrii săi că el unul n-avea nici o obiecție față de o aparentă împăcare. Mai mult, lăsă să se înțeleagă că dorea chiar acest lucru, dar se îndoia că prințesa Elena ar fi putut fi convinsă să accepte.

Prințesa, după cum era de așteptat, refuză pur și simplu să facă ea primul pas. O serie de delegații formate din membri ai guvernului îi plasară sugestia pe care Carol le-o făcuse fără ca ei măcar să-și dea seama. Cu cruzime și în mod constant, o aduseră pe Elena la cea mai neagră disperare pînă cînd declară că acceptă anularea divorțului, cu anumite condiții privind reînceperea vieții lor conjugale. Acestea erau,

însă, de o natură atît de intimă încît nu puteau fi discutate decît cu regele.

O licărire de speranţă i se născuse în suflet spunînd aceste vorbe, o licărire ce-o făcea să creadă că poate, chiar după toate cele petrecute, Carol mai avea totuşi o afecţiune faţă de ea, o remuşcare pentru tot ce făcuse în ultimii ani.

Speranţa îi fu crud spulberată cînd prinţul Nicolae veni cu un mesaj personal de la Carol prin care acesta îi cerea să-i scrie o scrisoare cerînd anularea divorţului.

— În ciuda a tot ceea ce v-au spus miniştrii, spuse Nicolae, vă pot asigura că fostul dumneavoastră soţ se opune acum anulării divorţului încă şi mai mult decît v-aţi opus dumneavoastră. Dar vedeţi şi dumneavoastră în ce dilemă se află el ! Opinia publică insistă pentru împăcare, iar singura soluţie pentru el este ca dumneavoastră să apăreţi ca apunîndu-vă.

Elena, învinsă şi terorizată luă stiloul pe care i-l întindea Nicolae. Stînd însă la birou, avu ideea de a formula scrisoarea în aşa fel încît să se înţeleagă de către oricine că aceasta fusese scrisă sub presiune.

Carol se înfurie citind, căci îşi dădea seama că i-ar fi fost imposibil s-o dea publicităţii.

Peste cîteva zile, se prezentă, neanunţat, acasă la Elena, chiar la vremea prînzului. Ea fu nevoită să-l invite la o masă la care nici unul din ei nu scoase un cuvînt. După aceea, cînd servitorii plecară, el începu să-i vorbească firesc, despre planurile lui în legătură cu viitorul României. Îmblînzit de masa foarte bună şi de considerabila cantitate de vin pe care o băuse, deveni apropiat şi-i mărturisi că erau multe lucruri de reproşat de fiecare parte. Îi spuse că, după părerea lui, căsătoria lor fusese din capul locului un lucru neînţelept, avînd în vedere marile diferenţe de caracter dintre ei.

Cînd îşi dădu seama că o făcuse, în sfîrşit, pe Elena să privească întreaga situaţie fără mînie, Carol reveni la subiectul anulării divorţului lor. Ei îi repetă toate argumentele aduse şi de Nicolae, conform cărora era de dorit ca ea să declare, nesilită de nimeni, că nu dorea anularea acestui divorţ.

— Ştiu că poporul doreşte o împăcare între noi, spuse el, dar nu sînt în situaţia de a-i satisface această dorinţă.

Elena fi răspunse că nu intenţiona să facă mai mult decît ceea ce făcuse prin scrisoarea pe care deja i-o trimisese.

620701

Deși se feri de vreun gest de cruzime, căci lucrurile nu ieșiseră cum voia el, Carol deveni totuși rece și taciturn, plecînd fără să spună nimic în legătură cu ce avea de gînd să facă.

După plecarea lui, Elena rămase pe gînduri.

Modul ciudat în care Carol accentuase cît de important era ca nu el să fie cel care să facă vreo mișcare, oricît de superficială, în direcția împăcării, îi reaminti un zvon care-i ajunsese la urechi, un zvon răspîndit deja în întreaga România. Se spunea că, la scurtă vreme după ce ajunseseră în Belgia, Carol și Elena Lupescu se căsătoriseră în secret.

Zvonul nu-l impresionase pe Maniu. El credea că timpul va vindeca ruptura dintre rege și soția lui, iar încoronarea ce urma să aibă loc în a doua jumătate a lunii septembrie avea să rezolve toate problemele.

El făcu toate aranjamentele în vederea ceremoniei, încă de la sfîrșitul lunii iulie. Făcu chiar și contractele pentru construirea și decorarea standurilor de la procesiune și discută cu patriarhul amplasarea celor două tronuri în catedrala Mitropoliei unde Carol și Elena aveau să fie încoronați ca rege și regină a României Mari.

Era atît de convins că totul mergea strună încît la începutul lunii august își luă două săptămîni de concediu. Era o vreme în care oricine putea, pleca din București. Chiar și prințesa Elena fugi de căldură la castelul Peleș.

În lipsa ei, Carol trimise cîțiva servitori pentru a lua de acolo cîteva piese de mobilier, pe care el le comandase la Londra, și o considerabilă cantitate de sticle de vin aflate în pivniță. Toate fură duse la Foișor, unde se retrăseseră Carol și fratele său Nicolae. Se mai observă că o mare parte din servitorii de la Foișor fuseseră concediați sau mutați la alte reședințe regale, iar în locul lor fuseseră aduși alți oameni, cu aer de străini.

Obișnuitele zvonuri inevitabile despre viața amoroasă a lui Carol începună să se răspîndească. Dar o vreme nimeni nu reuși să afle identitatea familiei instalate atît de discret la Foișor.

Chiar șefii poliției secrete române, care erau subordonați primului ministru și nu regelui, erau aproape siguri că femeia ce fusese văzută din cînd în cînd la ferestrele palatului era vreo frumoasă a Bucureștiului. Căci de la revenirea lui Carol, pe fiecare șosea și la fiecare gară de la frontierele

României fuseseră trimiși oameni ai poliției special instruiți cu toate detaliile pentru a o recunoaște pe Elena Lupescu. Zilnic, aceștia raportaseră că nu-și făcuse apariția.

Poate că tocmai profesia lor îi făcuse să considere că orice eventuală încercare a amantei regelui de a intra în țară ar fi implicat deghizări și acte false. Dimpotrivă, Elena veni pe față, folosindu-și propriul pașaport. Cu trenul obișnuit de Italia, ajunsese la București fără a fi remarcată.

La întoarcerea din concediu, Maniu află că doamna Lupescu locuia la palatul Foișor de la 4 august. Mai află, de asemenea, că regele nu voia nici să mai audă de încoronare, și nici să participe la farsa discutării unei reconcilieri, chiar și formale, cu soția lui.

CAPITOLUL 10
1930 - 1934

Carol avea treizeci și șapte de ani cînd deveni rege. În înfățișare avea o oarecare splendoare regală — moștenire de la mama lui englezoaică, de la tatăl german și de la bunica rusoaică. Ochii lui, albaștri deschis, vădeau o mare inteligență. Părul blond era mereu impecabil și era foarte mîndru de mica lui mustață. Cu toate acestea, delicatețea trăsăturilor lui începea să dispară sub o oarecare cantitate de grăsime.

Era profund conștient de rolul pe care-l avea de jucat ca rege, preferînd să apară în public, de cîte ori putea, îmbrăcat în uniformă militară, de obicei în cea de aviație.

Încă de la început, nu făcu nici măcar vreun gest care să arate vreo atitudine conciliatoare față de alții ori vreo dispo-

ziție de a asculta eventuale propuneri. Oricum, cel puțin în prima parte a domniei lui, avea prea puțin timp pentru lingușelile politicienilor mărunți ce speraseră să cîștige influență sub noua domnie.

Carol cunoștea bine sensul proverbului românesc „Schimbarea domnilor, bucuria nebunilor" și le tăia scurt avîntul celor ce se pretindeau nespus de fericiți fiindcă ajunsese rege. Rezultatul avea să fie acela că ajunse în curînd la o mare singurătate, singura lui adevărată prietenă fiind Elena Lupescu.

Regele comandă pentru amanta sa o vilă mică, nepretențioasă, cu două nivele, în imediata apropiere a palatului. Elena mobilă casa cu simplitate și bun gust. Iubea florile și, pînă la venirea frigului toamnei, reușise deja să umple grădina și camerele cu azalee roz.

O femeie mai meschină s-ar fi putut glorifica în rolul de amantă a regelui. În secret, ea se folosea de această putere la fel de mult pe cît ar fi făcut-o oricine în locul ei, dar avea mare grijă să păstreze cea mai strictă discreție. Deși numele și diferitele versiuni ale poveștii vieții ei erau cunoscute de orice bărbat, femeie sau copil din România, doar cîteva sute de oameni (iar după zece ani numărul lor n-avea să sporească prea mult) ar fi putut s-o recunoască dacă ar fi văzut-o din față.

Nu apărea la nici o acțiune oficială și niciodată nu-și însoțea pe față regescul amant în vizitele lui prin regat. Dar în numai cîteva zile de la venirea ei la București, avea o cu totul altă poziție la palat. Cei cîțiva miniștri și înalți funcționari ai Curții, care aveau acces personal la rege, o cunoșteau cum nu se poate mai bine.

De obicei, se afla în imediata apropiere a biroului regelui, iar vizitatorii acestuia aflau repede că era recomandabil să se oprească pentru a o saluta și a-i săruta frumoasa mînă albă înainte de a trece mai departe. Elena Lupescu era singura persoană căreia Carol îi permitea să-l influențeze în ceea ce privea conducerea țării, fără să nutrească față de ea suspiciuni sau invidie. Din aceste motive, curînd după venirea la tron, el începu să acționeze pentru a micșora influența mamei lui.

În copilărie, Carol o venerase pe regina Maria ca pe o zeiță. Cînd descoperise, în faza impresionabilă a adolescenței, că era doar o ființă omenească, ba încă o ființă capabilă de o legătură de dragoste nepermisă, începuse s-o urască. Acum, cînd dezgustul psihologic față de maică-sa se diminuase, urii începu să-i ia locul un sentiment la fel de puternic — invidia.

Își dădea seama că numai ea singură reușise să suscite cu adevărat devotamentul poporului față de casa regală, și mai știa că influența ei se extindea mult dincolo de granițele României.

Primele acțiuni dictate de violenta intoleranță a lui Carol fură îndreptate împotriva mamei lui. El îi îndepărtă pe mareșalul Curții și pe alți oficiali, nu pentru că aceștia i-ar fi fost ostili, ci pentru că păreau a fi cu totul devotați mamei lui. Ordonă mai multor agenți ai poliției să-i urmărească pe cei cîțiva prieteni ai reginei, iar cei mai importanți dintre aceștia primiră ordinul de a nu se mai întîlni cu ea.

Dacă toate aceste acțiuni crude și incorecte ar fi fost puse la cale de altcineva decît de însuși Carol, regina Maria li s-ar fi opus. Totuși, dorea atît de mult ca fiul ei să aibă toate șansele de a face un lucru bun, încît acceptă și se retrase cu discreție din societate, locuind departe de București și evitînd să facă ori să primească invitații.

Pentru Carol mai rămînea problema soției lui, Elena. Aceasta se dovedi a fi neașteptat de încăpățînată. Ea refuză fie să dea un comunicat împreună cu el prin care să se opună anulării divorțului, fie să coopereze, aducînd argumente pentru a-l face pe el să pară nevinovat. Ca urmare, deveni practic prizonieră.

Poliția patrula zi și noapte prin fața reședinței ei din șoseaua Kisseleff. Servitorii primiră ordin ca fiecare vizitator să fie menționat în registru, paginile acestuia fiindu-i zilnic prezentate lui Carol. Cei pe care el îi considera importanți primiră ordinul de a n-o mai vizita pe prințesă. I se interzise să participe la orice ceremonie publică, iar unele dintre funcțiile ei onorifice fură anulate. Mizeria unei astfel de vieți îi zdrobi în cele din urmă rezistența, ceea ce de fapt se și intenționase.

Elena ceru oficial să i se permită să locuiască undeva în afara Bucureștiului, într-un loc unde să aibă o mai mare libertate de acțiune. Cererea îi fuse respinsă, cu răspunsul că avea de ales între a trăi în continuare sub supraveghere la București ori a părăsi de tot țara. În a doua eventualitate se sublinia că trebuia să-l părăsească și pe Mihai.

Nefericita femeie încercă zadarnic să-și găsească măcar un singur prieten. Pînă și Maniu, care demisionase de dezgust auzind că Elena Lupescu avea să rămînă permanent alături de rege, refuză s-o ajute.

— Regele și dumneavoastră nu veți putea trăi niciodată în aceeași țară, îi spuse el. Au fost chiar gîndurile Maiestății

Sale, pe care le-a exprimat față de mine. Alteța Voastră trebuie să fiți conștientă de faptul că regele este convins că prezența dumneavoastră îl împiedică să se concentreze asupra răspunderilor guvernării și că mențineți în jurul dumneavoastră oameni care vă sînt atașați, astfel încît ați deveni deja un nucleu al opoziției față de el.

Bătrînul continuă, recunoscînd că în țară se petreceau multe lucruri la care el nu se așteptase. Considera totuși că era de datoria fiecărui supus al lui Carol de a-l sprijini și că oricine se opunea dorințelor lui era un dușman al României.

Pentru a fi cinstiți cu Carol, trebuie spus că-și asumase o sarcină grea, într-un moment deosebit de critic.

Cînd venise la putere, țara nu numai că suferea puternic de pe urma crizei economice mondiale, dar mai era și sfîșiată politic, slăbită de conflictele de partid agravate de ambițiile personale și de universala corupție.

Privirile lui Carol se îndreptau din ce în ce mai mult spre situația din alte țări europene, mai puternice, în speranța de a descoperi vreun model care să merite imitat.

În Italia, Mussolini părea să producă ordine plecînd de la haos. În Germania, primele semne ale puterii în creștere a lui Hitler se arătau odată cu înfrîngerea comuniștilor în întreaga țară

Carol era omul care, deși născut pentru a deveni rege, prefera să domnească nu în virtutea dreptului divin, ci prin aprobarea populară a puterii și prin propria lui înțelepciune. Credea cu tărie în reformă.

Dădu mai mult pămînt țăranilor, distrugînd cîteva mari moșii, luă măsuri pentru ca o oarecare educație liberă să fie la îndemîna întregului popor pentru prima oară în istoria acestuia și, mai ales, dezvoltă industria românească.

Rezultatul — care cu greu se putea spune că era din vina lui — era trecerea frînelor guvernării din mîna clasei latifundiare corupte, reprezentate de dinastia Brătianu, în mîinile industriașilor, la fel de corupți. Cu o viteză înspăimîntătoare, Carol începu să devină, dintr-un monarh ce guverna prin intermediul Parlamentului, un dictator regal. Îi plăcea să pretindă că era al poporului pentru popor. Obișnuia să se laude că era Primul Țăran. Cei care i se opuneau erau înlăturați din funcții, iar dacă încă mai luptau cu el se trezeau la închisoare.

Tipică pentru cruzimea lui a fost persecutarea prințului Cantacuzino. Membru al uneia din cele mai vechi și mai mari

familii ale nobilimii române, acesta își pierduse cea mai mare parte a averii cînd moșiile îi fuseseră luate prin reforma agrară. Îi displăcea, de asemenea, doamnei Lupescu. Se susținea că erau date ce sugerau că urzise un complot împotriva vieții ei — sau cel puțin aceasta era acuzația cu care a fost trimis în justiție.

Înainte ca judecătorul agitat să-l poată opri, el declară că Elena Lupescu fusese amanta lui și că, atunci cînd îl înșelase cu un altul, nu-i mai rămăsese de făcut altceva decît ceea ce ar fi făcut orice om de onoare, adică să încerce s-o ucidă. Spectatorii de la tribunal, la fel ca și jurații, erau încîntați de această ingenioasă apărare. Unii chiar crezură povestea, considerînd-o firească pentru un om trădat. Majoritatea, însă, erau prea inteligenți pentru a crede chiar și o clipă în acuzațiile lui privind infidelitatea Elenei.

Chiar și așa era de admirat modul abil în care prințul întorsese jocul împotriva regelui. Jurații dădură verdictul „nevinovat" iar judecătorul a fost nevoit să-l achite. Puțin după aceea, prințul muri într-un misterios accident de mașină, iar Carol o ținu pe bătrîna mamă a acestuia, prințesa Alexandra, prizonieră la domiciliu. În ciuda protestelor oficiale făcute în scris de regina Maria, prietenă apropiată a bătrînei, ferestrele acesteia au fost zăbrelite, apă întreruptă și nici unui avocat nu i se permise s-o vadă.

Opoziția față de Carol devenea tot mai puternică.

De cîțiva ani înflorea o organizație religioasă mistică. Era o societate secretă denumită Legiunea Arhanghelului Mihail, ce avea la bază antisemitismul.

Pentru membrii acesteia, numărul treisprezece avea o semnificație magică. Fiecare club al lor avea trisprezece membri. La fiecare întrunire a lor era scandată deviza : „muncă, tăcere, educație, iubire, onoare". Omul a cărui minte anima această organizație se numea Corneliu Codreanu.

Acesta învățase dreptul în Germania, dar înainte de aceasta își petrecuse tinerețea prin munții României, printre ciobani, ori la închisoare pentru tot felul de delicte, de la hoții mărunte pînă la trădare.

Se spunea că banii pentru mișcarea condusă de el proveneau de la Mussolini. Frazeologia de un patriotism demagogic a discursurilor lui Codreanu, care erau anti-orice și nu aveau nici o idee constructivă, atrăgeau foarte mult tînăra generație. În momentul revenirii lui Carol în țară, mișcarea era cunoscută

sub numele de Garda de Fier, și se spunea că avea aproape o jumătate de milion de membri — o cifră enormă într-o țară cu numai șaptesprezece milioane de locuitori.

În primăvara anului 1931, condițiile deveniseră atît de insuportabile încît Carol hotărî să dizolve Parlamentul. El făcu apel la profesorul Nicolae Iorga pentru a forma un nou guvern. Iorga era un literat, iubit atît de clasele superioare, cît și de cele inferioare ca un adevărat român patriot. Era principala autoritate a țării în probleme de istorie națională, un om înțelept și foarte învățat.

La alegeri, cinci socialiști ajunseră pentru prima oară în Parlament. Partidul Țărănesc suferi o severă înfrîngere, iar printre cei aleși se aflau și cîțiva membri ai Gărzii de Fier.

Carol își dădea seama că se ridica o nouă opoziție — nu a cîtorva indivizi puternici, ci a unor grupuri mari de oameni obișnuiți. Fără a-i cere permisiunea lui Iorga ori a vreunui alt ministru, el anunță că va prezida personal ședințele săptămînale ale guvernului. Depășind cu mult orice prerogative constituționale, Carol obligă Parlamentul să adopte legi menite în parte să reducă criza economică ce se agrava zilnic, dar și să-i sporească popularitatea.

El folosi metoda clasică a dictatorilor, escrocîndu-i pe investitorii străini și făcînd practic imposibilă înflorirea comerțului internațional altfel decît în beneficiul unilateral al industriașilor români. Dădu afară numeroși funcționari de stat civili și-i înlocui cu ofițeri pe care-i obligă să presteze un jurămînt de fidelitate față de el. Acești oameni erau total incapabili să îndeplinească funcțiile în care erau puși, motiv pentru care lucrurile merseră și mai rău

Mai întîi salariile militarilor erau mai mari decît cele plătite predecesorilor lor civili, iar cînd Iorga încercă să impună o reducere generală a salariilor cadrelor guvernului, Carol opuse un veto, ca urmare a căruia guvernul demisionă în iunie 1932. Se apelă la Partidul Țărănesc, condus de Maniu, să revină la guvernare.

Cîștigurile electorale fură și mai evidente pentru cîțiva membri notorii ai Gărzii de Fier, precum și pentru alții ce se declarau deschis fasciști, deși țărăniștii își păstrară majoritatea cu care puteau lucra în Parlament.

Cum popularul Maniu ajunsese din nou prim ministru, Carol consideră că sosise prilejul potrivit pentru a desființa Garda de Fier. În curînd închisorile se umplură, dar chiar și în aceste

condiții situația scăpase de sub control. Noul guvern trăi doar șase luni, iar în ianuarie 1933 Maniu demisionă din nou.

În campania pentru alegeri au fost arestați peste 18.000 de bărbați și femei considerați dușmani ai tronului. Noul pilot ce avea să conducă nefericita navă românească pe furtunoasele valuri ale politicii europene antebelice era Ion G. Duca. Era dispus să fie la fel de dur ca și stăpînul său, anunțînd că, asemenea regelui, și pentru el cel mai mare dușman era Garda de Fier. Imediat ce deveni ministru, el puse la punct, cu aprobarea regelui Carol, măsuri drastice pentru suprimarea mișcării.

Fără a se sinchisi de consecințe, el declară public că organizația era finanțată direct de partidul nazist de la Berlin. Acțiunile lui, oricît de curajoase, avură însă urmări fatale, atît pentru el cît și, pe termen lung, pentru rege.

De Crăciun, Carol plecă împreună cu Elena Lupescu pentru a-și petrece sărbătorile la Sinaia El îl invită pe primul ministru să-i fie oaspete de Anul Nou. Duca plecă cu trenul și, în timp ce cobora în gara Sinaia îndreptîndu-se spre mașina regală care-l aștepta, fu doborît de o rafală de mitralieră.

Cei trei autori, oameni din conducerea Gărzii de Fier, continuară să tragă în cadavru, imobilizînd personalul de la calea ferată și pe șoferul regelui care încercase cu curaj să-l salveze pe primul ministru.

Curînd după aceea asasinii erau arestați, fiind emis și un ordin general privind capturarea tuturor conducătorilor mișcării. Patruzeci de oameni cuprindea lista celor ce trebuiau arestați și, fără îndoială, condamnați la pedeapsa capitală. Codreanu se ascunse pînă cînd regele și amanta sa reveniră la București.

Evitînd cordoanele ce înconjurau orașul, își croi drum pînă la vila Elenei Lupescu. Mitui paznicii și reuși să intre în casă fără ca nimeni să prindă de veste.

Un servitor speriat îi spuse că stăpîna lui dormea, dar Codreanu îl dădu la o parte și urcă scările în goană. Dădu buzna în dormitorul Elenei.

— Eu sînt Codreanu, spuse el simplu. Te avertizez că dacă nu aranjezi să fiu ascuns și apărat, vei fi asasinată de legionarii mei.

Elena era o femeie de mare curaj și probabil că nu se intimidă în fața acestei amenințări. Își dădu totuși seama că Garda de Fier era o mișcare numeroasă și puternică ce nu mai putea fi suprimată prin forță. Ea aplică politica zicalei „sărută

mîna pe care n-o poți mușca", arătîndu-se pe cît putea de prietenoasă față de Codreanu.

Îi spuse că, după cum credea ea, regele Carol și el aveau multe lucruri în comun și că, dacă s-ar putea întîlni, era convinsă că vor apărea puncte de vedere identice, spre binele amîndurora și al României, pe care amîndoi o iubeau.

— Între timp, continuă ea, pot să aranjez să fii ascuns în casa tatălui meu. Nu-ți cer decît să stai acolo pînă te voi anunța că regele este dispus să discute cu dumneata, după care te vei preda de bună voie. Îți dau cuvîntul meu că viața nu-ți va fi în primejdie dacă vei face asta.

Puțini oameni din afara cercului de prieteni intimi ai lui Carol și Elenei știau că tatăl acesteia se afla la București. De fapt, el locuia în oraș de mai mulți ani și devenise extrem de bogat profitînd de pe urma afacerilor ce i se prezentau datorită fiicei lui.

Codreanu se arătă atît de surprins de atitudinea Elenei față de el, de lipsa ei de teamă și de felul în care-i apreciase caracterul, încît îi acceptă propunerea de a-l ascunde. După cîteva săptămîni, Elena îl duse pe rege la ascunzătoarea lui Codreanu din casa tatălui ei și-i lăsă singuri.

Cei doi discutară politică pînă noaptea tîrziu însă, deși regele îi oferî ceea ce putea fi considerat o conducere în comun a României, Codreanu nu-i acceptă propunerea de a pune Garda de Fier sub controlul personal al lui Carol. Discuția nu avu alt rezultat decît promisiunea că la proces Codreanu avea să fie achitat.

Carol se ținu de cuvînt. A doua zi, Codreanu ieși pe stradă, fiind imediat arestat. Procesul se desfășură la repezeală, cu ușile închise și fără a fi prezentate nici un fel de dovezi. Acuzatul fu achitat și reluă comanda mișcării Garda de Fier.

În toată această perioadă, lupta dintre Carol și fosta lui soție continuă la fel de îndîrjită. Continua lui campanie de a o izola sfîrși prin a-i zdrobi rezistența, iar ea acceptă să părăsească țara, lăsîndu-și fiul în grija oficialilor Curții. Se stabili ca prințul Mihai să-și viziteze mama de două ori pe an, timp de cîte o lună.

În toamna anului 1932, prințesa Elena se mută de la locuința din Florența unde se exilase la un mic hotel din cartierul St. James din Londra. Acolo aștepta vizita lui Mihai. Cei doi aghiotanți care-l însoțeau pe copil aduseră și mesajul regelui că băiatul va fi imediat rechemat la București dacă dădea sau permitea fotografierea sau luarea de interviuri.

După cum era și firesc însă, sosirea unui prinț de unsprezece ani, fiul unui tată atît de celebru și al unei mame ce suferise atîtea tragedii, interesa presa, motiv pentru care se dovedi imposibilă împiedicarea fotografilor. Publicarea a numeroase fotografii în întrega presă mondială avu ca urmare severe avertismente din partea lui Carol că repetarea unor asemenea incidente ori alte probleme de acest gen vor avea ca efect interzicerea definitivă pentru Mihai de a-și mai vizita mama. Imediat însă după acest avertisment, nefericita prințesă se văzu pusă, fără voia ei, din nou în situația de a-l supăra pe Carol, fiind invitată împreună cu prințul la palatul Buckingham pentru a lua ceaiul cu regele și regina:

Aranjamentele privind călătoria și activitatea lui Mihai la Londra fuseseră atît de meticuloase, încît se preciza pînă și ce fel de haine avea să poarte. Dintr-un motiv cunoscut doar de Carol, Mihai urma să fie îmbrăcat numai în pantaloni scurți. Prințesa Elena considera că a merge cu un băiat de unsprezece ani la palatul Buckingham îmbrăcat într-o ținută mai degrabă sportivă ar fi fost negreșit o dovadă de impoliteță.

Cînd băiatul apăru pentru a merge cu mașina la palat, avea pantaloni lungi. Aghiotantul principal declară imediat că prințul nu putea pleca așa decît cu aprobarea specială a Bucureștiului. Se ceru o legătură telefonică și, din fericire, nu dură mult. Aghiotantul discută personal cu Carol, care declară brusc că ordinele lui trebuiau respectate. Prințul Mihai putea merge la palat, dar numai cu pantaloni scurți.

Regina refuză să-l trimită să-și schimbe costumul închis pe care-l purta și se îndepărtă de suita ei, postîndu-se în fața intrării hotelului și provocîndu-l pe aghiotant s-o dea la o parte cu forța dacă îndrăznea. Desigur, i-a fost imposibil, iar băiatul împreună cu maică-sa au plecat în sfîrșit către palatul Buckingham.

La întoarcerea lor, aghiotantul o informă rece pe Elena că prințul Mihai urma să fie escortat acasă chiar a doua zi. Vizita, care trebuia să dureze o lună, conform înțelegerii solemne, se sfîrși după numai trei zile. După cum era de așteptat, prințesa Elena se înfurie într-atît încît dădu imediat un interviu în care povesti întregii prese tot ce se întîmplase.

Știrea era senzațională și făcu înconjurul lumii. Scopul ei, după cum declarase în interviu, era să determine opinia publică să fie de acord cu drepturile pe care orice mamă trebuia să le aibă. Opinia publică putea foarte bine să fie de partea

ei, nu același lucru se întîmpla însă și cu guvernul de la București.

În următoarele douăzeci și patru de ore de la apariția interviului, ea primi un mesaj prin care i se comunica adăugarea unor noi restricții în ce privea custodia prințului Mihai, precum și interdicția de a mai veni în România.

Elena hotărî să-l provoace pe rege și plecă imediat spre București. După o zi - două petrecute la Paris, luă trenul către România. Se aștepta ca poliția să-i interzică intrarea, dar spre surprinderea ei personalul de la punctul de control o primi cu toată politețea și deferența. Totuși, trenul fusese deviat de la gara București la o stație de la periferie, pentru evitarea unei eventuale demonstrații în favoarea prințesei Elena.

La gară, trupe în uniforme de paradă o așteptau pentru a o însoți la locuința ei din șoseaua Kisseleff. În afara escortei, prințesa mai văzu însă că în fața și în ariergarda micii procesiuni se aflau camioane de soldați înarmați, în uniforme obișnuite. De fapt, se afla sub stare de arest.

Imediat ceru să-l vadă pe prințul Mihai, a cărui zi de naștere se apropia. Pentru evitarea bîrfelor publice, el era trimis aproape zilnic s-o vadă, dar niciodată mai mult de o jumătate de oră. Apoi, sub pretextul că avea nevoie de o vacanță — deși abia venise din vacanța de la mare — Mihai a fost trimis la Sinaia, unde, bineînțeles, prințesei Elena i se interzisese să meargă. Pentru îngrijorata mamă era însă liniștitor să știe că la palatul Foișor, fiul ei se afla în grija reginei Maria, care apărea foarte rar în capitală.

Toate acestea n-au mulțumit-o însă cînd află că fiul ei avusese o gripă serioasă. În ciuda ordinelor stricte de a nu părăsi Bucureștiul, se pregăti să plece la Foișor. Ea le spuse numeroșilor funcționari care o avertizară că încalcă ordinul personal al regelui, că nu aveau decît s-o rețină cu forța.

Desigur, nici unul dintre ei nu dorea acest lucru, și, în ciuda unor mici ofense, ca refuzul șoferului de a intra cu mașina pe poarta palatului, ceea ce o făcu pe prințesă să meargă pe jos aproape doi kilometri, ea reuși să-l vadă pe Mihai și să se asigure că acesta era în curs de vindecare.

Carol fu cuprins de furie cînd află ce făcuse Elena. La întoarcerea acesteia, paza de la casa ei se întări și deveni imposibilă vizita cuiva.

Soții și fiice ale unor oameni lipsiți de importanță, care doreau s-o vadă fără a fi la curent cu implicațiile politice ale prietenei lor, își dădură seama repede că un astfel de gest era

nerecomndabil. Soții lor se văzură transferați în locuri îndepărtate ale țării.

Carol era dispus să iá cele mai crude măsuri pentru a o scoate din țară pe prințesă. El puse să se publice în presă știri privind tentative de sinucidere ale acesteia, fie prin doze masive de medicamente fie prin procurarea unui revolver.

Un diplomat care-i era prieten îi spuse prințesei că, după cum se credea la București, această acțiune a lui Carol avea două scopuri. Pe de o parte articolele din presă urmau să convingă poporul că fosta soție a regelui era dezechilibrată mintal, iar pe de altă parte să-i dea acesteia o idee prin care, dacă o ducea la capăt ar fi scăpat de toate necazurile.

Elena rezistă aproape o lună, dar pînă la urmă i se puse în față un edict regal prin care i se spunea că, dacă nu pleacă de bună voie, va fi scoasă din țară cu forța. În dorința de a se despărți cu demnitate de fiul ei și de țara care o adoptase, ea anunță că era dispusă să plece.

Tîrziu, într-o noapte, fu escortată de poliție la principala gară a Bucureștiului pentru a lua Orient Expresul. Deși ploua și bătea un vînt puternic, iar străzile erau pustiite, un cordon de polițiști înarmați bara intrarea în gară, iar luminile dinăuntru fuseseră stinse. O însoți pînă la vagon șeful poliției care avea o lanternă. Toți lucrătorii de la calea ferată și pasagerii fuseseră îndepărtați de pe peron, iar ea se urcă într-un vagon cu ferestrele acoperite.

În realitate, Carol obținuse doar o victorie iluzorie asupra fostei lui soții. Fără îndoială, la început nu fusese prea simpatizată, majoritatea oamenilor obișnuiți dînd vina pe ea pentru necazurile lor casnice. Acum însă, după ce se află despre crudul tratament la care fusese supusă, din ce în ce mai multe indicii arătau că simpatia opiniei publice se situa în mod clar de partea prințesei Elena.

Oameni care n-o prea iubeau pe prințesă, dar care îl iubeau și mai puțin pe Carol se foloseau de ea ca de un nucleu de rezistență. Nori întunecați începeau să umbrească aurora ce însorise începutul domniei lui Carol.

Omul care știa ce înseamnă să vadă poporul îngenunchiat în drum la trecerea lui, acum considera recomandabil să nu circule prin București decît înconjurat de un cordon de soldați. În 1934, Carol era tot mai preocupat de a-și perfecționa rolul de dictator și de a transforma România într-un stat polițienesc.

Serviciile poștale și telefonice se aflau sub control militar și, după luni de zile în care convorbirile internaționale

fuseseră interceptate, începu și ascultarea convorbirilor locale. Întreaga libertate a presei era anulată. Carol dăduse ordine stricte privind ceea ce putea și ce nu putea apărea în ziare. Între sutele de nume interzise să fie menționate erau și cele ale prințesei Elena și reginei Maria. Simțul rațiunii, pentru care fusese atît de apreciat, îi era tot mai pervertit pe măsură ce sporea beția puterii.

Se autodenumise Primul Țăran, iar acum se considera Părintele Poporului — pentru el, calitatea de părinte însemnînd, în subconștient, stricta și austera disciplină ce-i fusese impusă lui însuși de către regele Ferdinand.

Discuția cu Codreanu îl întărîtase, căci își dădea seama că acesta exercita o autoritate la care el însuși nu putea ajunge decît cu ajutorul poliției și al armatei. Pentru a concura cu legionarii, organiză o mișcare denumită Straja Țării. El le spuse conducătorilor acesteia :

„În țara mea, partidele politice sînt sterile, iar liderii lor știu numai să critice. Este misiunea mea de rege să disciplinez poporul și să-l înham la munca constructivă".

Cu cît măsurile lui Carol erau mai aspre, cu atît mai deschisă era și rezistența față de el. Aceasta pătrunse chiar și la palat. O mișcare subversivă, pe jumătate comunistă, pe jumătate naționalistă, încercă să-l hărțuiască pe rege prin tot felul de subterfugii.

Prea multe nu se puteau face în ce privea organizarea unei revolte, însă mici izbucniri personale împotriva regimului se puteau organiza. Majoritatea acestora aveau la bază simpatia față de prințesa Elena. La o manifestație, unde Carol își aranjase discursul cu pauze în care să fie introduse aplauze înregistrate, după modelul discursurilor radiodifuzate ale lui Hitler, într-una din pauze apăru lozinca „Amintește-ți de Elena". Aceeași lozincă apăru pe un zid vizibil de la ferestrele palatului regal. Într-o seară, în timp ce-și lua cina cu Elena Lupescu, din șervețelul lui Carol căzu un bilet. Îl desfăcu și citi : „Amintește-ți de Elena".

Foarte mulți își păstraseră însă dragostea atît față de monarhie cît și față de cel care o reprezenta, iar reacția lor firească era de a da vina, pentru schimbările petrecute cu regele lor, pe amanta acestuia. Datorită în parte patimii lui, dar și datorită lăcomiei ei tot mai mari, Elena ajunsese să coste țara o enormă sumă de bani.

Se spunea că regele îi dădea echivalentul a 12.000 de lire sterline pe an numai pentru toalete, și că bijuteriile ei erau

asigurate cu 50.000 de lire. Evident, era femeia cea mai elegantă din România, dacă nu chiar din întreaga Europă a acelei vremi. Cu un gust înnăscut și cu talentul de a se pune cît mai mult în valoare, nu se îmbrăca decît în negru. Majoritatea toaletelor ei erau de la *Chanel*. Discuta zilnic cu croitorii, cu modistele și cu corsetierele ei de la Paris.

Trecută de treizeci de ani, rămăsese suplă și frumoasă. Înainte de divorț, se remarcase că punctul ei cel mai slab erau picioarele. Surse demne de încredere zvoneau însă prin București că remarcabila linie suplă a piciorului și gleznei, pe care o avea după ce Carol ajunsese la putere, se datora unei operații executate de Voronoff, celebră autoritate în domeniul întineririi glandulare, care îi era un fel de rudă îndepărtată. Adevărat sau nu, fapt era că picioarele ei, odinioară cam groase, erau acum foarte frumoase.

Evident, puterea îi schimbase și personalitatea. Femeia profund afectuoasă și neobișnuit de discretă, care spusese din tot sufletul că era gata să dispară din viața iubitului ei pentru a-i permite să ajungă la tron, era acum adevărata putere din spatele acestuia.

Tipic pentru influența pe care o putea exercita Elena avea să fie un incident petrecut în irna anului 1934. Deși încă nu apărea la ceremoniile protocolare, oficiale sau publice, era tot mai mult văzută la numeroasele petreceri particulare date de Carol la palat. La acestea venea întotdeauna mai tîrziu, pe de o parte pentru a-și face o intrare triumfală, dar și pentru că era încă sensibilă la orice eventuală insultă.

La vremea aceea, Carol comandase, la un preț exorbitant, construirea unui tunel între casa Elenei, aflată în perimetrul palatului, și aripa acestuia unde se aflau apartamentele lui. Pe acolo, ea ajungea la o ușă din holul de intrare al apartamentelor, unde, cu ocazia respectivă, se amenajase un bar.

Doi dintre invitații serii erau generalul Antonescu și soția acestuia. Doamna Antonescu făcea parte din vechea aristocrație românească, familia ei fiind cunoscută pentru antisemitismul ei. Văzînd-o pe Elena Lupescu, ea se plînse cu glas tare soțului ei de insulta ce i se adusese prin invitarea la aceeași masă cu o evreică. Își ceru haina, iar soțul ei nu mai putu face altceva decît s-o ducă acasă.

A doua zi, Antonescu, pe atunci șeful Statului Major al armatei române, se trezi demis din funcție și trimis la o garnizoană de pe graniță.

Îi luă locul un anume Samsonovici, prieten de-al Elenei din vremurile petrecute la Iași. Acesta nu era însă singurul care căpătase putere prin prietenia cu Elena Lupescu.

O figură încă și mai cinică și sinistră căpăta tot mai mult ascendență asupra conducătorilor politici și militari ai regatului. Era un industriaș, bancher și director al unui mare număr de companii ale căror interese acopereau practic întreaga viață comercială a țării. Elena îl cunoscuse fiindcă îi era vecin. Se numea Ernest Urdăreanu.

La vremea aceea, în vîrstă de treizeci și cinci de ani, Urdăreanu era mic de statură, oacheș, și se îmbrăca îngrozitor. Chipul, dat cu ruj și pudrat, spunea multe despre starea lui mentală și emoțională.

Ascensiunea lui la putere fusese meteorică și nimeni, nici măcar Elena Lupescu sau regele n-aveau atît de mulți dușmani. Românii îl porecliseră „Murdăreanu". Era un om foarte viclean, dar nu avea nimic care să poată fi calificat drept inteligență.

Carol nu-l plăcea pe Urdăreanu, dar acceptă, în aparență, dorința Elenei de a-l numi secretar și aghiotant personal. El preluă funcția Elenei de a-i dijmui pe toți cei ce aveau audiență la rege. Nici o scrisoare și nici o persoană nu era văzută de rege înainte de a trece pe la el.

În timp ce Elena insistase pentru politețe și deferență față de ea pentru a-l influența pe rege în favoarea vreunui vizitator, Urdăreanu avea idei mult mai practice. El trebuia să fie mituit cu bani și funcții.

Pe bună dreptate se spunea că aurul strălucitor al coroanei României era atît de pătat și șters încît abia dacă se mai vedea. Că frumoasele mîini albe ale Elenei Lupescu țineau în ele viața și moartea; iar în ghearele apucătoare, lacome ale lui Urdăreanu stătea destinul țării.

Încet dar sigur, Carol aluneca spre dezastru, trăgîndu-și după el regatul.

CAPITOLUL 11

1935 - 1938

O stare de nervozitate începu să cuprindă cercurile guvernamentale și ale Curții, ceea ce producea instabilitate în întreaga țară. Nimeni nu mai putea fi sigur de postul său, indiferent dacă lucra bine sau nu. Totul depindea de toanele unei femei, de aprobarea unui parazit și de starea de moment a regelui.

Puțini erau cei ce primeau mulțumiri pentru ceea ce făceau, fie dintr-un dezinteresat patriotism fie în scopul venal de a-și mai umple buzunarele.

Ionescu, care cheltuise atît de mult din uriașa sa avere pentru a-l readuce pe Carol pe tron, primi cea mai înaltă decorație ce se acorda în România. O vreme după aceea, reuși foarte bine, ca fabricant de containere, avînd importante contracte din partea guvernului. Dar după foarte scurt timp, cînd Carol nu mai avu nevoie de el, poliția secretă descinse la el acasă și-și confiscă toate cadourile și scrisorile primite de la Carol și de la doamna Lupescu în timpul exilului lor.

Singurii care puteau profita cu ceva erau oamenii cruzi și lipsiți de principii care reușiseră, din capul locului, să cîștige favorurile Elenei. În afară de puternicul Urdăreanu, printre prietenii ei intimi se număra și Gavrilă Marinescu, șeful poliției bucureștene.

Înainte de a fi remarcat de Elena, Marinescu era un simplu și sărac agent de poliție. În scurtă vreme, el deveni unul dintre cei mai bogați oameni ai țării. Lua mită de la oameni de afaceri și de la militari deopotrivă. Ajungea să trateze amabil chiar cu nemulțumiții politici pe care trebuia să-i aresteze. Nu era prostituată ori patron de cafenea bucureștean care să nu-i plătească protecția. Se știa că primea sume considerabile făcînd spionaj atît pentru Germania nazistă, cît și pentru Rusia sovietică.

În cercul intim al Elenei se mai afla și un alt personaj respingător, un om numit Malaxa. Acesta avea interese într-un mare număr de afaceri în întreaga țară, dar principalul serviciu pe care-l aducea el amantei regelui era cel de a trimite în străinătate banii pe care-i dădea ea și care ajungeau în conturi din Elveția și unele state din America de Sud, pentru inevitabilele zile negre.

Mulți oameni considerau, nu fără oarecare motiv, că Elena Lupescu era adevăratul monarh neîncoronat al țării și că acum uu se mai obosea să-și îndeplinească dorințele prin intermediul regelui, preferînd să acționeze ea însăși. Era perfect adevărat că, fără a cere aprobarea regelui, ea își instalase acasă o centrală telefonică, avînd legături nu numai cu birourile regelui, ci și cu toate ministerele din București. Cînd descoperi acest lucru, Carol însă nu prostestă. Nu obiectă nici față de nenumăratele ei apeluri, căci îi telefona aproape la fiecare oră să vadă ce făcea și să-l sfătuiască ce trebuia să facă.

Cu toate acestea, dacă a existat vreo perioadă cînd dominația ei asupra lui a fost mai slabă, atunci a fost acea perioadă. Tocmai dorința lui de a scăpa de ea o vreme constitui unul dintre motivele pentru care insistă să participe personal la funeraliile regelui George V al Angliei, în ianuarie 1936. Știa foarte bine că regele Angliei îl detesta din suflet ; în afară de aceasta, n-ar fi încălcat cu nimic eticheta dacă l-ar fi trimis pe fratele său Nicolae sau chiar pe fiul lui. La vremea aceea, prințul Mihai avea șaisprezece ani și era perfect obișnuit cu ceremonialul regal.

Vizita în Anglia nu-i aduse nici un folos lui Carol, nici pe plan internațional și nici față de poporul său. Din capul locului, circumstanțele păreau să-i fie nefavorabile.

Mai întîi — și nu fără motiv — el consideră că locuința ce-i fusese oferită într-o reședință particulară din Londra era un afront deliberat. Ca monarh al unei țări prietene, aprecia el, trebuia să fi fost invitat să stea la palatul Buckingham. Acesta fusese doar unul din numeroasele incidente nefericite și abateri de la normal ce aveau să marcheze, încă de la început, scurta și tragica domnie a regelui Edward VII. Dar bineînțeles, Carol n-avea cum să știe că această abatere de la protocol era doar o parte din ceea ce constituia deja, din păcate, o obișnuință.

Al doilea ghinion îl constituiră știrile că, în cele două seri dinaintea înmormîntării, Carol bătuse cartierul *West End* al Londrei, îmbătîndu-se criță și uitîndu-se încîntat la animatoarele din cel puțin două celebre localuri de noapte.

Nu existau nici un fel de dovezi clare că vizitase acele locuri, ba chiar și mai puține date care să justifice știrile privind comportarea lui din ziua înmormîntării.

El era al treilea în procesiune, după rudele masculine cele mai apropiate ale defunctului rege, și după președintele Republicii Franceze și regele Danemarcei. După cum se știe, în organizarea procesiunii funerare se strecuraseră numeroase confuzii iar la un moment dat afetul de tun cu rămășițele regelui George fusese chiar despărțit de restul cortegiului. Regele Carol nu fusese deloc singurul dintre participanți care ezitase, se oprise apoi se grăbise să-i ajungă din urmă pe ceilalați. Dar numai în cazul lui Carol, această atitudine avea să fie etichetată drept „stare de mahmureală".

Un asemenea articol apăru în Statele Unite, însoțit de fotografii care-l înfățișau pe maseurul personal al regelui Carol, despre care se spunea că se străduise să-și trezească stăpînul pînă cînd plecase cortegiul, motiv pentru care se trezise el însuși într-un grup de demnitari străini, fiind obligat să meargă împreună cu ei. Desigur, în toată această istorie nu era nici o urmă de adevăr, dar la fel de limpede era că nu exista nici o cale pentru Carol de a da o dezmințire oficială.

La întoarcerea în România, găsi întreaga țară îngrozită de comportarea lui. Se spunea că pînă și Elena, care cunoștea prea bine înclinația lui spre beție, îi reproșase incidentul și se certase violent cu el.

Pe măsură ce trecea timpul, România nu era nici pe departe singura țară din Europa care începuse să alunece în jos pe panta ce ducea spre haos. Greșeala majoră a lui Carol fusese aceea că nu reușise să se înțeleagă cu Codreanu. Desigur, și ambiția personală a lui Codreanu făcuse imposibilă o asemenea înțelegere.

Acum acesta devenise pe față un aliat al Italiei fasciste, care-și savura victoria asupra Abisiniei, și al Germaniei naziste, care se pregătea să înghită Cehoslovacia. Schimbase numele organizației lui din „Garda de Fier" în partidul „Totul pentru Țară". Ajutat cu generoase sume de bani din Germania — o dată primi chiar suma de patruzeci de milioane

de lei, echivalentul a 40.000 lire sterline, de la Legația germană din București — el reușise să recruteze două milioane de membri. În discursurile către aceștia, Codreanu declara dechis că în termen de 48 de ore după preluarea puterii va anunța că România devenea un stat fascist, gata să intre în alințe militare cu Italia și Germania.

După o nouă criză economică și o altă cădere de guvern. partidul lui Codreanu cîștigă șaizeci și șase de locuri la alegerile din 1937, devenind ca putere a doua grupare politică din țară.

Imediat după anunțarea rezultatului alegerilor, Elena Lupescu îl avertiză pe rege că dacă nu lua pe loc măsuri risca să se trezească fie expulzat din țară fie, în cel mai bun caz, un rege — marionetă, asemenea regelui Italiei. Carol ținu cont de sfatul ei, dar politica lui aduse dezastrul țării deși, o vreme, îi salvă propria poziție. În dorința de a nu-i acorda lui Codreanu influență sau putere în noul guvern, el îl alese personal ca prim ministru pe Octavian Goga.

Acest om, poet și terotician politic, avea vederi atît de extremiste încît mulți îl considerau nebun. Era prieten personal cu Hitler și avusese multe discuții cu Dr. Goebbels și cu Hermann Goering. Ura atît de tare evreii, încît în mai multe discursuri și articole ceruse exterminarea a cel puțin jumătate de milion de evrei din România ca primă măsură pentru revenirea la prosperiate a țării.

Partidul Național Creștin, pe care-l formase, cuprindea elemente infractoare de pe întreg teritoriul țării fiind, timp de cîteva luni, una din organizațiile urmărite cel mai îndeaproape de poliția secretă a lui Carol.

Întreaga Europă democratică era consternată văzînd acțiunea lui Carol de a-l numi pe acest om ca prim ministru al României. Metodele acestuia făcură obiectul unor ample discuții. În Occident se considera că regele României devenise un fascist extremist. În Germania nazistă existau serioase îndoieli, căci marioneta Berlinului fusese deja aleasă cu grijă și antrenată în persoana lui Codreanu. Hitler n-avea nici un interes să aibă ca discipol un semi-lunatic. Dar, atît dictaturile cît și democrațiile erau de acord asupra unui aspect: în persoana lui Goga, regele Carol avea un servitor care, cel puțin, era dispus la orice pentru a sprjini tronul. Cu toții greșeau.

Atitudinea lui Carol în acel moment de criză era aceea a unui tigru încolțit rău, furios, dar hotărît să cîștige. Degeaba îi explică însă Elenei — în persoana căreia se concentraseră speranțele liberalilor și ale elementelor evreiești din România — că mișcarea lui urmărea să-l păcălească pe Codreanu și că de fapt el aplica vechiul și încercatul principiu politic al lipsirii adversarului de propra lui armă.

— Mai vedem noi, spuse scurt Elena — și, pentru prima și singura dată în viața lor comună, îl lăsă singur. Gestul ei îl înfurie, dar îl și intimidă pe Carol.

Fără îndoială, profunda credință în destinul lui de conducător al României îl determinase să-și asume riscul fantastic de a dezlănțui forțele fasciste din țară, cu convingerea că el însuși îi putea da ordin șefului acestora să facă propriul lui joc. Avea să afle însă foarte repede că Goga nu intenționa deloc nici să-și țină sub control acoliții și nici să se supună regescului lui stăpîn.

Singuraticul rege stătea la biroul său mare, din secolul al optsprezecelea, pretinzînd că el era cel care conducea țara. Creioane colorate ascuțite, carnete de notițe și lucrări de referință dădeau impresia unui om de acțiune. Fotografii ale lui, ale Elenei și ale lui Mihai, fiecare în cîte o ramă grea de argint, spuneau multe despre dorința sa de a iubi și de a fi iubit. Frecvent, pe tot parcursul zilei, aghiotanți intrau și-i puneau pe birou rapoarte. Le citea cuvînt cu cuvînt, fumînd în lanț țigări englezești puse într-un țigaret lung, negru, făcînd nenumărate adnotări pe margine cu creioanele colorate. Petrecerea la acest birou zece-paisprezece ore pe zi, pretinzînd față de sine și față de ceilalți că era omul momentului.

Nici prezicerile Elenei nu-l convinseră, măcar pentru o clipă, că era un simplu spectator al unei tragedii la care el însuși ridicase cortina. Trecură zile interminabile de singurătate și frustrare. Prietenii și dușmanii deopotrivă remarcară absența Elenei din apartamentele regale.

Cînd servitorii raportară încetarea vizitelor discrete, care se terminau întotdeauna la șase dimineața, pentru ca amanta regelui să se poată întoarce acasă înainte de apariția personalului palatului, dușmanii Elenei se străduiră să introducă tot felul de fete frumoase la palat, în speranța de a-i trezi vreo nouă pasiune lui Carol.

El se arătă politicos cu aceste sirene neinvitate. Dacă însă ele nu erau în stare să i răspundă precis ce voiau, le

sfătuia zîmbind să plece înainte ca prezența lor să dea naștere unor neînțelegeri sau situații stînjenitoare. La patruzeci și patru de ani, regele părea să fie la fel de impenetrabil la farmecele feminine pe cît fusese de atras acestea în tinerețe. Nu avea pe nimeni pe care să conteze, în care să aibă încredere.

Permanent îngrozit de singurătatea sufletească ce-l apăsa de cînd era copil, el primi cea mai grea lovitură în ianuarie 1938.

Elena, pentru care despărțirea era la fel de grea ca și pentru Carol, deși era hotărîtă să se mențină pe poziții pentru binele regelui, părăsi țara fără să-i dea de veste. Trenul o duse pînă la Basel, la frontiera elvețiană, de unde călători cu mașina, pe o vreme cumplită, pînă la Paris. Efortul călătoriei și faptul că, în ciuda speranțelor ei, el nu lăsase totul pentru a o urma, o făcu să ajungă aproape într-o stare de isterie la întîlnirea cu funcționarii Legației române de la Paris. Aceștia se grăbiră să-i aranjeze o ședere care să corespundă cu ceea ce credeau ei că ar fi dorit regele. Dar ea le spuse că nu era nevoie.

— Considerați-mă doar ca pe un cetățean român, persoană particulară, le spuse, cu ochii înotînd în lacrimi și pierzîndu-și calmul caracteristic. Am rupt-o definitiv cu Maiestatea Sa.

Chiar cînd această declarație ajunse textual la București, fiind transmisă imediat regelui, el nu făcu nici un efort de a o contacta personal. Dădu doar simple instrucțiuni conform cărora își asuma personal, prin intermediul Legației, responsabilitatea pentru situația și siguranța financiară a doamnei Lupescu. Funcționarii de la Curte fură uimiți de sîngele rece al regelui, pentru care această mare nefericire personală venea să se acumuleze tuturor celorlalte necazuri.

Mulți considerară că venise momentul să părăsească pînă și fidelitatea formală față de monarhie și să se agațe cît mai repede de partida cîștigătoare a lui Goga. Aflară însă, în februarie 1938, cît de mult se înșelaseră în aprecierea acestui rege blînd și tăcut.

Carol se arătase ciudat de răbdător cu guvernul Goga. Nici măcar nu protestase cînd acesta celebră victoria lui Mussolini în Abisinia. Își pusese cu creionul cel roșu semnătura de aprobare atunci cînd Ion Antonescu, omul pe care el însuși îl dăduse afară a fost din nou desemnat ministru de [illegible]. Nu opuse nici un veto legilor antisemite ale lui Goga, care îi

scoteau pe evrei din numeroase profesii și meserii. Anexă însă proiectului de document ce îi fusese prezentat o tăietură din ziarul britanic *Financial Times*. Se anunța spectaculoasa cădere a împrumuturilor românești la toate bursele occidentale.

În sfîrșit, tîrziu într-o seară, Carol acționă. Îl chemă la palat pe demagogul megaloman Goga Cu spatele la bătrîn. Carol declară că, începînd de la miezul nopții, Goga înceta să mai fie premier iar guvernul lui era demis.

Goga stătu cîteva clipe pînă să-și dea seama ce se întîmplase. Apoi dădu buzna pe coridor strigînd :

— Israel a triumfat !

Făcu însă prea mult zgomot pentru a mai auzi remarca lui Carol în urma lui : „Eu sînt stăpîn în țara mea. E guvernul meu. Dacă nu sînt mulțumit de modul în care lucrează îl schimb"

A doua zi, într-un discurs radiodifuzat urmat de o conferință de presă, regele împărtăși națiunii planurile sale Constituția din 1923 rămînea în continuare abolită. Noul prim ministru urma să fie patriarhul României, Miron Cristea Miniștrii, aleși personal de rege, urmau să reprezinte toate partidele Aceștia trebuia să fie români de cel puțin trei generații și să nu aibă legături cu nici o organizație comunistă ori fascistă

Garda de Fier deveni, cu începere de la miezul nopții, o organizație ilegală, iar lichidarea ei imediată urma să înceapă prin predarea armelor pînă în zori la posturile militare înființate în toate orșele și principalele sate ale țării, ora fiind stabilită prin edict regal.

La Paris, Elena Lupescu se entuziasmă la aflarea știrii Ea telefonă la București, într-un torent de iubitoare scuze, spunînd cît de rău îi părea că a crezut, chiar și o clipă, că regele pierduse de sub control situația. Carol nu-i reproșă nimic Spuse doar : „Am nevoie de tine". În treizeci și șase de ore. Elena era din nou lîngă el.

Acțiunea lui Carol a fost aprobată în Marea Britanie. Desi guvernul lui de uniune națională nu era altceva decît o dictatură reglă, *Foreign Office*-ul își dădu clar seama că actiunea regelui era de fapt o curajoasă sfidare a forței Germaniei naziste, care aproape stăpînea România

După cîtva timp, veni și o invitație oficială de la Buckingham ca regele României să efectueze o vizită de stat la Londra, în cursul acelui an. Carol rîse din plin de plăcere cînd o primi dar și reamintindu-și de expulzarea lui de către Scotland Yard.

Veselia avea să fie de scurtă durată. Invitația era prea importantă pentru a reacționa altfel decît cu recunoștință.

Gestul Marii Britanii era inspirat de convingerea iminenței războiului european. Invitația era trimisă chiar în momentele în care Hitler pregătea invadarea Austriei. Cînd sosea răspunsul lui Carol, tancurile naziste treceau prin Viena și se află că pe aeroporturile de la granițele de est ale Germaniei fuseseră masate avioane. Dacă ținta acestora urma să fie Cehoslovacia ori întreaga zonă balcanică, aceasta o știa doar Führerul.

În vara anului 1938, cînd se succeda criză după criză, în timp ce întreaga Europă tremura de teamă iar mulți ambasadori străini se înghesuiau în jurul ministerului de externe de la Berlin, Carol al doilea al României își trăia clipa de măreție.

Cu mult curaj, în ciuda avertismentelor date de grangurii Legației germane, al cărei sediu îl putea vedea de la fereastrele palatului, el declară că fascismul era echivalent cu o trădare. Elaboră personal un plan pentru armată vizînd arestarea fiecărui membru al Gărzii de Fier cunoscut că primise fonduri de la naziști. Codreanu, omul care fusese partener de discuții al regelui, se afla printre cele cîteva sute de oameni arestați. Alte cîteva sute fugiră peste graniță în Ungaria și de acolo în Germania.

Preocupările lui Carol pentru politică, povara luptei pe care o ducea cu criza economică practic de nerezolvat și pregătirile de război îl îmbătrîniră mult în acea perioadă. Din *Playboy*-ul de pe Riviera anilor '20 nu mai rămăsese aproape nimic, cu excepția năravului de a bea prea mult. Împăcarea lui cu Elena fusese reală și profund liniștitoare pentru amîndoi, dar latura pasională a legăturii lor aproape că dispăruse. În fond, erau îndrăgostiți unul de altul de peste optsprezece ani și trăiseră împreună — cu despărțiri doar de cîteva săptămîni — șaisprezece. Puternicei dorințe sexuale a primilor ani îi luă locul o frumoasă și încîntătoare tovărășie de care erau amîndoi profund dependenți.

Odinioară, Elena smulgea cu lăcomie pînă și cel mai mărunt cadou pe care-l putea scoate de la Carol. Fusese la fel de lipsită de scrupule ca și oricare din oamenii avizi de putere de la care acceptase ceea ce ei numeau, cu un eufemism, cadouri. Găsise o plăcere în a distruge oameni cinstiți și cumsecade numai fiindcă nu-i acordaseră respectul datorat unei regine. Surprinzător, se transformă într-o prietenă înțeleaptă și retrasă.

Într-adevăr, aranjase ca numeroșii ei vechi prieteni să-și păstreze ori să capete putere politică — dar aceasta din principiul „mai bine un dușman cunoscut decît un prieten necunoscut".

La fel de adevărat este și că era foarte pesimistă cu privire la viitor, încurajîndu-l permanent pe Carol să se asigure împotriva nenorocirilor personale, transferîndu-și banii dincolo de limitele Europei. În același timp, ea îl împiedică pe Carol să comită numeroase excese nerecomandabile, insistînd, de exemplu, că executarea lui Codreanu ar putea declanșa un război civil și în mod sigur ar provoca furie la Roma și Berchtesgaden. Ca rezultat, spre ușurarea tuturor, conducătorul Gărzii de Fier scăpă cu o sentință relativ ușoară, de zece ani închisoare pentru trădare.

Elena refuză pur și simplu să-l însoțească pe Carol la Londra în vizita de stat. Îi ascultă planurile copilărești pe care le urzise pentru a o introduce în Anglia și a o instala într-un apartament în apropiere de palatul Buckingham. Știa că ideile lui, ca ea să folosească un pașaport pe alt nume, să călătorească pe un drum ocolit prin Europe și celelalte subterfugii asemănătoare ar fi fost imediat dezvăluite, prin surse dintre dușmanii tronului. Era de asemenea sigură că întreaga presă mondială ar fi fost pe urmele ei.

— Nu merg cu tine, spuse ea hotărîtă. Te pot sluji mai bine aici.

Carol se arătă recunoscător pentru acest gest de sacrificiu și bun simț. Era pur și simplu îngrozit că vidita, atît de importantă pentru viitorul României, ar putea fi afectată de atît de familiarele calomnii și insulte și de reacția implicită a *Whitehall*-ului.

Dar, chiar dacă Elena îl putea conduce cu înțelepciune pe iubitul ei prin mlaștina crizelor și intrigilor politice, era neputincioasă atunci cînd era vorba de a-l împiedica să facă gesturi meschine, nerecomandabile, dictate de ură în viața lui personală.

Ostilitatea lui Carol față de maică-sa sporise, deși din 1936 sănătatea reginei Maria începuse să se deterioreze. Ea nu reușise să treacă niciodată peste gestul lipsit de amabilitate al fiului ei de a interzice organizației femeilor române să aranjeze o celebrare națională cînd împlinise șaizeci de ani, în 1935. De atunci, regina mamă locuia într-un exil autoimpus la vila ei de la Balcic, pe malul Mării Negre. Era un fort turceso

transformat, construit pe stînci aproape deasupra mării. Avea șase terase săpate în stîncă, fiecare purtînd numele unuia dintre copiii ei. Vara, toate erau acoperite din belșug cu flori englezești — trandafiri urcători, irișI și dalii. Terasa cea mai de sus, pe care stătea casa, se numea Terasa Carol. Era singura ce rămase neîngrijită după ce ea împlini șaizeci de ani.

În vara anului 1938, doctorii reginei Maria îl informară pe Carol că boala mamei lui nu putea fi tratată în România Ei recomandară trimiterea acesteia la o renumită clinică din Dresda.

Zile întregi el refuză să-i aprobe plecarea din țară, iar cînd în sfîrșit acceptă nu făcu nici un gest de a o vedea, deși fusese avizat că s-ar putea ca ea să nu mai aibă mult de trăit Se supără și mai tare aflînd că, la sosirea la Dresda, regina mamă acceptase flori de la Hitler, chiar dacă acestea fuseseră trimise automat de funcționarii Cancelariei, ca un gest protocolar obișnuit față de vizitatorii de marcă.

Totuși, prietenia ei cu *frau* Goebbels era mai greu de explicat. Faptul că ar fi putut fi doar încercarea unei femei singure, aflate în pragul morții, de a avea o cît de mică simpatie și companie omenească nu era acceptat nici o clipă de Carol Mereu suspicios, el se gîndea la cine știe ce complot ticălos urzit de maică-sa, care se aliase cu dușmanii lui.

Dîndu-și seama din instinct că sfîrșitul îi era aproape, regina făcu dificila și epuizanta călătorie spre casă. Ajunse la Pelișor, într-o stare de semicomă. Muri a doua zi, la 18 iulie.

Aflînd că era într-adevăr pe moarte, Carol dădu fuga la Pelișor de cu noapte Era apăsat de remușcări sperînd cu disperare ca maică-sa să-și revină pentru a-i putea spune cîteva vorbe. Ea nu mai deschise ochii, dar în poșeta pe care o avusese cu ea în ultima călătorie de la Dresda era un bilețel. Cu litere slabe, aproape indescifrabile, regina scrisese :

„Îngropați-mi inima la Balcic"

Carol fu copleșit citind mesajul. Știa că această cerere nu era doar un ordin sentimental, ci și un îndemn la curaj și înțelepciune. Balcicul făcea parte din teritoriul bulgar anexat cînd se formase România Mare. Ar fi fost unul din primele locuri care ar fi căzut în mîinile unui dușman în caz de război.

Intenția ei era ca acea inimă curajoasă, ce inspirase atît de puternic țara ce-o adoptase, în patruzeci de ani de tulburări

și orize, să se transforme, dincolo de moarte, într-un bastion al României.

Trupul fu îngropat în cavourile regale de la mănăstirea Curtea de Argeș. În biserica din încîntătorul oraș de pe țărmul Mării Negre, cu moschei și fîntîni, inima ei avea să rămînă într-o raclă pînă la războiul care, după cum se temuse regina Maria, rupse Balcicul de sub suveranitatea României.

Înainte însă de aceasta, Carol ordonă municipalității Bucureștiului să cumpere casa și terenul reginei pentru a le transforma în proprietate publică. El fixă prețul. Și puse banii în propriul său buzunar.

CAPITOLUL 12
1938 - 1939

Vizita de stat a lui Carol în Anglia avea o uriașă importanță pentru el. Aranjă toate detaliile cu cea mai mare grijă. Prințul Mihai, care tocmai primise titlul de Mare Voievod de Alba Iulia, îl însoțea.

La insistențele Elenei, și în ciuda unor oarecare proteste bombănite de Carol, Urdăreanu se afla și el în impunătoarea suită. El își luase titlul de mareșal al palatului.

Sosirea lui Carol la Londra, la 15 noiembrie 1938, era însă cam prea spectaculoasă. În trenul ce-l aducea de la Dover își pusese o uniformă de operetă, un coif de bronz cu panaș și o mantie de mătase albă. Însă vădita plăcere cu care strînse mîna regelui George al VI-lea contribui la influențarea poporului în favoarea lui. Ca urmare, el beneficie de o primire ca-

racteristic londoneză, căci aducea o strălucire teatrală acelei zile ceţoase de iarnă.

Majoritatea discuţiilor se desfăşurară în particular, dar se află destul de repede că nu avusese prea mare succes nici în obţinerea unui împrumut şi nici în îmbunătăţirea relaţiilor comerciale dintre cele două ţări. Carol petrecu trei zile în Anglia, dar din nefericire acestea nu-i folosiră practic deloc, nici cauzei ţării şi nici lui personal.

În cea de-a doua zi a vizitei, se alarmă de rapoartele privind izbucnirea violenţelor în România, cu atacuri împotriva evreilor pe întreg teritoriul ţării. Tentativa de răscoală era bineînţeles opera Gărzii de Fier şi se descoperi uşor că era inspirată de la Berlin.

Carol era cu atît mai tulburat cu cît rapoartele ce se succedau atestau că ţinta tuturor atacurilor era Elena Lupescu. Crude caricaturi ale acesteia fuseseră pictate pe steaguri, iar peste tot se auzea lozinca : „Moarte jidancei Lupescu".

Era atît de îngrijorat de soarta ei încît dădu telefon la Bucureşti şi vorbi cu ea mai mult de o jumătate de oră. Încercă s-o convingă să se retragă la vreo ascunzătoare secretă ori, măcar pentru un timp, să plece din ţară. Ea însă rîse de temerile lui şi-l asigură că era în perfectă siguranţă.

Pe ansamblu, presa britanică îi fusese extrem de favorabilă lui Carol. Dîndu-şi seama că România ar fi putut fi un aliat de o considerabilă importanţă în Europa de est, foarte puţine ziare se referiră cît de cît la trecuta lui imagine de „rege *play-boy*" ori la amanta sa. Din păcate, în rubricile mondene apăru o poveste ce ilustra cum nu se poate mai evident partea crudă şi lipsită de generozitate a caracterului său.

Prinţesa Elena se stabilise la Londra cu cîteva săptămîni înainte de venirea lui Carol. Şeful legaţiei primi ordin să se ducă la ea pentru a o informa că trebuie să părăsească Anglia înainte de începerea vizitei. Elena, care sperase că va putea petrece o oră sau două cu fiul ei, rugă să i se permită să treacă frontiera Angliei, în Scoţia. I se răspunse însă că aceasta n-ar fi fost considerată o respectare a ordinelor regelui. Plecă atunci la Florenţa cu cîteva zile înainte de venirea lui Carol.

Cîteva paragrafe ale unor articole menţionară acest incident, autorii întrebînd de ce i se conferise regelui Carol în timpul vizitei Ordinul Jartierei — o distincţie rezervată în mod obişnuit doar oamenilor de cea mai mare integritate şi, mai ales, de o mare puritate morală şi cavalerească.

Vremea fusese foarte proastă în timpul întregii vizite a lui Carol la Londra, așa că el plecă spre România într-o stare depresivă dar binevoitor. Pe drum, se opri la Paris unde încercă, timp de cinci zile, să obțină împrumuturi și concesii de genul celor pe care Marea Britanie nu estimase oportun să le acorde. Și aici avu același insucces. Cu inima grea, merse mai departe, de data aceasta pentru a trata cu cel mai mare dușman al său, Adolf Hitler.

La vremea respectivă, Führerul stătea la Berchtesgaden, și în această impunătoare fortăreață regele României se întîlni cu conducătorul german.

Avea să fie insultat încă din clipa sosirii.

Înalt, avînd o înfățișare cu adevărat regească atunci cînd dorea, Carol fu obligat să stea la baza treptelor ce duceau la imensa intrare în clădire. Hitler îi întinse mîna cu condescendență, stînd cu cîteva trepte mai sus decît el. Fotografii agenției de presă naziste se aflau postați încă și mai jos, astfel că Hitler îl domina pe omul măruntel din fața lui.

Cînd Führerul îi conduse pe Carol și pe Mihai în uriașa sală de primire, cu ferestre imense ce dădeau spre vîrfurile munților, intră și Hermann Goering. Mareșalul ridică brațul într-un ostentativ salut nazist pe care regele îl ignoră, întinzîndu-i mîna pentru un salut normal.

Apoi se servi ceaiul, timp în care Hitler îi ținu lui Carol o lungă predică despre destinul Germaniei. Regele suportă totul cu stoicism, apoi își scoase din buzunar tabachera.

— Vă deranjează dacă fumez ? întrebă el, știind prea bine că puțini erau cei ce îndrăzneau să fumeze în prezența lui Hitler. Își puse o țigară în țigaretul lung, rezemîndu-se confortabil în fotoliu.

Führerul, scos total din fire de acest gest, începu să umble prin sală și, totodată, să-i țină o nouă predică. Aceasta consta în amenințări abia deghizate, ce-i dădeau lui Carol posibilitatea alegerii între a fi distrus de Rusia Sovietică, despre care Hitler spuse că va acționa inevitabil împotriva tuturor țărilor est-europene care nu erau direct protejate de Germania nazistă, și, respectiv, de a deveni un satelit al celui de-al treilea Reich. Treptat, Hitler se calmă și, într-o încercare de a-l determina pe Carol să treacă de partea lui, începu să-și folosească întreaga putere de convingere, în privința căreia era maestru. Germania avea mare nevoie atît de petrolul României, cît și de produsele sale agricole.

Cu inteligența lui înnăscută, Hitler estimase corect, în scurtul răstimp pe care Carol îl petrecuse în prezența lui, că regele României nu era un adversar neglijabil, și abia la sfîrșitul discuției introduse adevăratul subiect. El îi spuse lui Carol că măsurile lui împotriva Gărzii de Fier erau nu numai brutale, ci și nerecomandabile. Se referi mai ales la securitatea lui Codreanu, despre care declară că, după cum credea, suferea tare mult în închisoare.

— Din considerente umanitare și pentru binele țării dumneavoastră, vă recomand insistent să-l eliberați, sfîrși Führerul.

Carol răspunse că personal se considera în măsură să-și conducă țara în propriul său interes, la care Hitler se ridică și dădu de înțeles că discuția se sfîrșise.

Nu avu loc nici una din acțiunile protocolare, politicoase, normale cu ocazia vizitei unui șef de stat — nici banchet, nici întîlniri cu alți miniștri ai Germaniei naziste. Carol își luă rămas bun și plecă, împreună cu prințul Mihai, pe drumul spre casă

Trecură prin Elveția, unde Carol avea unele vagi speranțe că va putea obține, așa cum se mai întîmplase, un ajutor financiar din România Tulburările deveneau din ce în ce mai grave

Garda de Fier nu numai că era preocupată să pună la cale tulburări în toate provinciile, și în special în Transilvania, ci, în plus, existau și indicii privind iminența unor răzvrătiri în unități ale armatei În loc să petreacă cîteva zile odihnindu-se la vila Elenei de la Vitznau, pe malul lacului Lausanne, așa cum intenționase, Carol plecă imediat spre România.

La frontieră îl întîmpină Armand Călinescu, un prieten bun și devotat pe care-l numise ministru de interne. Ceea ce acesta avea de spus era însă și mai grav decît se aștepta Carol după ce citise rapoartele trimise la Londra și în Elveția. Poliția română rămăsese în majoritate loială, însă încerca să pună capăt tulburărilor prin cele mai nemilóase măsuri. Sute de oameni fuseseră împușcați, iar închisorile erau pline.

Carol asculta în tăcere, în timp ce trenul continua drumul spre București. Cînd ajunse, în seara de 28 noiembrie, convocă imediat Consiliul de Coroană. La miezul nopții, hotărîrile începură să fie aplicate.

O serie de înalți ofițeri din armată au fost scoși din paturi și duși la închisoare. Patrule înarmate ale poliției percheziționară depozite și case particulare, confiscînd numeroase documente și mari cantități de literatură propagandistică. Mai mulți

membri ai Gărzii de Fier au fost arestați și, întrucît în închisori nu mai era loc pentru ei, închiși în barăci ale armatei.

A doua zi, Carol nu-și mai părăsi biroul nici măcar pentru a merge la masă. Elena Lupescu îi aduse sandvișuri și cafea, rămînînd tot timpul în apropierea lui. Spre sfîrșitul după-amiezei, el insistă însă să fie lăsat singur, căci trebuia să ia unele măsuri speciale pentru care dorea să-și asume singur răspunderea în caz că ceva n-ar fi ieșit bine.

Cîțiva ofițeri de încredere ai poliției secrete și doi militari din propriul său regiment au fost convocați la palat, cu ordinul de a intra pe poarta de serviciu. Carol ținu cu ei o ședință timp de peste o oră. Apoi plecară separat, la fel de discret precum veniseră.

Tîrziu în noapte, un camion militar ajunse la poarta închisorii unde se aflau deținuți Codreanu și treisprezece conducători ai Gărzii de Fier, inclusiv autorii din anul trecut ai asasinării primului ministru. Guvernatorului închisorii i se prezentă un ordin semnat de Carol prin care i se cerea să dea drumul prizonierilor pentru a fi transferați la închisoarea Jilava, aflată în afara orașului București.

În camion se aflau paisprezece militari, fiecăruia fiindu-i încredințat cîte un deținut. În spatele primului camion se afla un altul, plin cu soldați înarmați cu automate. Urma un al treilea vehicul, avînd doar un șofer. Încărcătura acestuia era ascunsă sub mai multe prelate grele.

Convoiul plecă imediat, pe străzile înguste și își urmă încet traseul spre Jilava, evitînd drumul direct pentru ca nu cumva cineva din închisoare să-i fi avertizat pe legionari despre șansa pe care o aveau de a-i scăpa pe conducătorul lor și pe principalii colaboratori ai acestuia. Ore în șir, camioanele se învîrtiră pe drum pînă ajunseră la vreo patruzeci de kilometri de București. Trecuseră de satul Tîncăbești și ajunseră într-o zonă împădurită. Aici camioanele trebuiră să încetinească, întrucît șoseaua era îngrozitoare. Dintre copaci se auzi o rafală de mitralieră.

Ca la comandă, camioanele se opriră. Deținuții, deși legați, crezură că ai lor veniseră să-i scape și începură să strige după ajutor. Imediat, fiecare paznic își folosi cureaua de piele ce i se dăduse la începutul drumului și-și strangulă deținutul pe care-l păzea. Soldații din al doilea camion săriră jos și începură să tragă sporadic în toate direcțiile, pentru a da impresia localnicilor că avusese loc o ambuscadă. Apoi camioanele își

continuară drumul şi ajunseră în zori, cu încărcătura lor de cadavre, la închisoarea Jilava.

Acolo săpară o groapă comună, pe un teren de exerciţiu din perimetrul închişorii. Aruncară cadavrele înăuntru iar peste ele se turnă acid. Din al treilea camion descărcară saci cu ciment, al căror conţinut îl turnară peste cadavre. Acoperiră totul cu apă. După o jumătate de oră, pămîntul şi iarba erau puse la loc, acţiunea luînd sfîrşit.

Carol dăduse ordin biroului său de propagandă să ia măsuri pentru ca ziarele bucureştene să-şi amîne cu două ore apariţia. În redacţii, reporterii aşteptau importantele ştiri ce li se promiseseră.

Pe la jumătatea dimineţii apărură ediţiile speciale anunţînd că Codreanu şi alţi triesprezece criminali din Garda de Fier fuseseră împuşcaţi în timp ce încercaseră să evadeze. Ţara fu consternată de această veste. Puţini credeau că motivul acestui masacru era cel anunţat oficial. Existau prea multe cazuri de prizonieri seceraţi sub pretextul că încercaseră să evadeze pentru ca acest motiv să mai fie crezut.

Ştirea avu însă evident efectul dorit, respectiv încetarea imediată a tuturor tulburărilor din ţară. Pentru a arăta că lichidarea lui Codreanu nu era un gest izolat, poliţia primi un ordin de zi special, avînd următorul conţinut : „Cu data prezentului ordin veţi lua cele mai hotărîte măsuri împotriva persoanelor vinovate de violenţe. Teroriştii vor fi atacaţi pe loc, fără a se ţine seama de regulile normale de avertizare înaintea tragerii. Nu se va da dovadă de nici o milă în măsurile de menţinere a ordinii. Nici un ofiţer de poliţie nu trebuie să aibă nici cea mai mică ezitare ori slăbiciune în îndeplinirea acestui ordin. Să fie un punct de onoare pentru fiecare ofiţer lichidarea drastică a oricărei tentative de violenţă."

În numai două săptămîni, Carol se autoinstaură dictator al României. El anunţă crearea unui nou partid denumit Partidul Renaşterii Naţionale. Nu mai permise nici un fel de opoziţie, iar la alegeri noul guvern beneficie după cum era de aşteptat, de o zdrobitoare majoritate. Noul prim ministru era Armand Călinescu.

Oricîtă stimă ar fi cîştigat regele în Occident pentru curajoasa lui rezistenţă în faţa agresiunii naziste, măsurile drastice întreprinse şi formarea unui stat ce urma îndeaproape modelul italian nu-i spori deloc prestigiul personal în acel moment al istoriei în care întreaga lume se diviza în două tabere. Duşman sau nu al lui Hitler, Carol nu-şi făcea lui însuşi nici un bine

impunîndu-și dictatura asupra țării. Totuși, patrulele puternic întărîte și înarmate ale poliției reușiră să mențină un calm precar pe întreg teritoriul regatului. Puțini însă dintre cei ce gîndeau, în interior și în exteriorul României, credeau cu adevărat că regele avea să cîștige această luptă.

În martie 1939, cînd Hitler anexă Cehoslovacia, situația deveni dintr-o dată gravă. Numeroase divizii germane fură masate la mică distanță de frontiera României. În Ungaria și Bulgaria, trupe echipate cu armament german și în mare parte asistate de ofițeri germani erau gata să treacă la recîștigarea teritoriilor despre care presa lor scria zi de zi că fuseseră furate de România. Carol nu mai avea nici o alternativă la acceptarea acordului comercial care-i era impus de la Berlin. Petrolul, grîul, porumbul și soia urmau să fie date în schimbul a ceea ce binevoia Germania să trimită — cu deosebire obiecte casnice de prost gust și jucării, precum și camioane întregi cu aspirină. Bancul național se referea la durerile de cap ale lui Carol pe care nu le puteau vindeca nici măcar transporturile masive de medicamente primite de la Hitler.

O oarecare ușurare apăru la 13 aprilie 1939, cînd primul ministru Neville Chamberlain declară în Camera Comunelor că Marea Britanie va garanta independența României împotriva oricărui agresor. Primul ministru englez mai anunță că o delegație economică va pleca imediat la București.

Desigur, oferta unei alianțe politice în cazul unui război nu era decît un simplu gest de sprijin. În realitate, nu se putea face nimic pentru Carol. Ajutorul economic pe care-l sperase regele era de asemenea foarte vag. Trimișii lui încă mai negociau viitoare livrări de arme și avioane în momentul declarării războiului, în septembrie 1939.

În lunile ce precedaseră izbucnirea războiului, Carol lucrase atît de mult încît era epuizat fizic și psihic. La insistențele Elenei, el acceptă, în iulie, să plece cu ea într-o croazieră în ciuda convingerii lui că nu era bine, cedă rugăminților ei și plecară spre Constanța, unde se afla iahtul lui, *Luceafărul*. Era un vas care devenise celebru sub numele de *Nahlin*, căci fusese folosit de prințul de Wales [1] în vacanța petrecută pe Marea Egee în compania doamnei Simpson. Carol îi cumpărase fiindcă Elena era foarte atrasă de idila ducelui de Windsor. Ea îi spusese lui Carol că acest iaht, care le fusese atît de bine amin-

1) Moștenitor al tronului [illegible] renunțat la prerogativele sale pentru a se putea căsători cu o actriță americană.

ților princiari engiezi, avea sa fie și pentru ei un refugiu ideal Deși Carol avea *Luceafărul* de doi ani, nu găsise niciodată timp să plece cu iahtul pe mare. Abia acum, el și Elena avură parte de o frumoasă vacanță pe marea Egee, apoi în insula Creta.

Adesea, în întunecatele și tragicele zile ce urmară, el își amintea de fericitele săptămîni petrecute departe de grijile statului.

„Călătoria aceea a fost cea mai fericită perioadă petrecută în timpul cîn am domnit", obișnuia el să spună.

La trei săptămîni după terminarea vacanței, izbucni războiul în Europa. Carol nu mai putea face nimic și nici nu avea nici un motiv să facă vreun nefolositor gest de sfidare. Se anunță că România intenționa să păstreze neutralitatea. În același timp, Carol începu mari lucrări de apărare a zonelor vulnerabile ale frontierei României.

În dimineața zilei de 2 septembrie 1939, el avu o ședință cu primul ministru Armand Călinescu la palatul Cotroceni. Discuțiile lor a fost folositoare, căci țara părea să fie calmă iar lucrările de apărare mergeau bine.

— Vezi, prietene, spuse Carol, ce bine am făcut că am scăpat de Codreanu și am tăiat ghearele Gărzii de Fier ! Cel puțin dinspre partea asta n-o să mai avem necazuri.

Călinescu murmură o aprobare și părăsi palatul. În următoarele zece minute era mort.

În timp ce mașina lui trecea prin centrul Bucureștiului, o căruță se puse de-a curmezișul, blocînd strada. Șoferul lui Călinescu opri brusc și în aceeași clipă un violent foc de mitraliere ciurui trupul primului ministru. În următorul sfert de oră, un grup de oameni dădu buzna în studiourile de radio și intră, amenințînd cu armele, în camera de emisie unde se difuza un program muzical. Unul din ei înșfăcă microfonul și anunță : „Moartea lui Călinescu s-a realizat. Codreanu și Legiunea sînt răzbunați".

Carol se pierdu cu firea. Deși reuși să evite alte noi incidente, țara era îngrozită de cruzimea măsurilor luate de el Oricine era suspectat de complicitate la această crimă ori că era membru activ al Gărzii de Fier era arestat, judecat de o Curte Marțială și împușcat imediat. Presupușii asasini ai primului ministru au fost duși pe strada unde avusese loc asasinarea acestuia si executați în același loc. Din ordinul strict al lui Carol, trupurile lor au fost lăsate în stradă timp de douăzeci i patru de ore.

Funeraliile lui Călinescu constituiră pretextul unei masive

desfășurări de forțe. Prințul Mihai și toți membrii de frunte ai guvernului, armatei și bisericii participară la cortegiul funerar. Carol însă nu îndrăzni să facă acest lucru. Trimise o trăsură goală să-l reprezinte.

CAPITOLUL 13

1939 - 1940

După cum era și firesc la momentul respectiv, Carol ajunsese aproape de nesuportat. Elena își luă mai degrabă rolul unei servitoare devotate și mai puțin cel de amantă. Se învîrtea discretă în jurul lui îngrijindu-se să mănînce la timp și încercnd să-l facă să nu se consume prea mult.

În mod paradoxal, stimulentul folosit din ce în ce mai mult de Carol pentru a-i păcăli pe naziști era tocmai medicamentul german *Pervitin,* ce conținea enorme cantități de vitamina B1.

La rîndul lui, reuși să găsească timp pentru a se dezlipi de grelele obligații de stat pentru a se îngriji de situația Elenei. Avea și motive, căci campania de calomnii și insulte împotriva „jidancei Lupescu" atinsese proporții înfricoșătoare. Din Germania și din statele aliate acesteia se scurgea un val de noroi ce dezvăluia pretinsele păcate ale amantei regelui. Reviste și pamflete erau răspîndite pe ascuns în întreaga Românie, în care toate relele îndurate de toți oamenii din țară erau atribuite mașinațiilor perfidei amante a regelui.

Doctorul Goebbels scotocise toate lagărele de concentrare ale lui Himmler pentru a găsi o evreică ale cărei trăsături să semene cît de cît cu ale doamnei Lupescu. Femeia aleasă servi

drept model pentru fotografii reproduse în milioane de exemplare.

Cum puțini erau românii care o cunoșteau din vedere pe Elena Lupescu, iar regele, fără a se gîndi, interzisese presei române să publice chiar și puținele fotografii pe care le avea, majoritatea oamnilor obișnuiți luară drept autentice fotografiile propagandei naziste. Istoriile înfricoșătoare despre extravagantele ei și puterea hipnotică pe care o exercita asupra regelui și a acoliților lui își atinseră în cele din urmă scopul. Elena Lupescu deveni cauza tuturor relelor din România.

Regele obișnuit să reziste calomniilor ce-l aveau pe el ca obiect se arătă profund afectat de atacurile la adresa amantei lui și încercă din nou s-o convingă să plece din țară. Ca de obicei, Elena insistă că locul ei era lîngă el.

Dacă e să spunem adevărul, Carol nu avea în realitate în acel monent o linie politică bine definitivă, oscilînd între o idee și alta într-un efort disperat de a păstra independența țării. În timp ce campania nazistă sporea în intensitate, el trecu practic, printr-o bruscă întoarcere în loc, în tabăra germană.

În martie 1940, el declară o amnistie totală pentru deținuții din Garda de Fier. Cu condiția să jure credință Coroanei, li se asigurau, în întreaga țară, depline drepturi legale și politice. Mii de bărbați și femei au fost eliberați și mai multe sute și-au recăpătat posturile din guvern și armată. Carol se vîndise, trup și suflet, Germaniei naziste.

Spera, la rîndul lui, într-un gest de prietenie al Berlinului, încetarea campaniei împotriva Elenei. Pentru o vreme, cel puțin, așa se și întîmplă. Presa germană își mai atenuă revelațiile despre viața particulară a regelui, încetînd și introducerea clandestină în România a propagandei anti-Lupescu. Țara se liniști, ba chiar intră într-o aparentă prosperitate, căci războiul făcu să crească prețul marilor cantități de alimente și petrol ce se scurgeau către Germania.

Carol se simțea chiar deosebit de fericit în dimineața de 10 mai 1940, cînd se pregătea să-și treacă în revistă trupele, în fața palatului Cotroceni. Avea aceeași uniformă de comedie muzicală pe care o arborase și pentru mulțimea din gara londoneză Victoria, în iarna anului 1938. Se preumbla încoace și încolo prin fața Elenei, căzută în admirație, cînd un servitor intră cu un raport pregătit în grabă de Ministerul de Externe.

Se anunța că în zorii zilei armatele naziste invadaseră Olanda și Belgia, fiind în curs de a avansa spre vest, în Franța.

Carol încercă să se autoconvingă că sfîrșitul „războiului fals" din Occident era profitabil pentru România. Timpul în care mașina de război nazistă era folosită împotriva Franței și Marii Britanii era un timp cîștigat de România.

Ieși din palat, încălecă pe calul lui cel alb și, avîndu-l lîngă el pe prințul Mihai, merse la cîmpul de paradă. Acolo primi, timp de mai multe ore, onorul armatei pe care el însuși o crease. În timp ce prin fața lui defilau trupele relativ bine echipate și disciplinate, Carol își spunea că existau prea puține șanse pentru ca acestea să fie trimise vreodată la luptă. Neutralitatea era politica lui și considera că o va putea continua pînă la terminarea războiului.

Cît despre victoria finală a democrațiilor occidentale, în ciuda alianței dintre cei doi vecini ai României, Germania Mare și Uniunea Sovietică, nu avea nici o îndoială.

În numai șase săptămîni după aceea, Carol își schimba brusc părerile. Hitler distrusese Belgia și Olanda. Avea în puterea lui Norvegia. Cea mai mare parte a Franței era o colonie germană, iar Anglia se pregătea să se apere împotriva invaziei.

În același stil pripit ce-l caracteriza atît de bine, Carol își schimbă brusc politica. El anunță, la 21 iulie, ceea ce era de fapt o predare necondiționată a României către Hitler.

El proclamă crearea unui nou partid, „Partidul Națiunii", care de fapt nu era altceva decît Garda de Fier. Noul om forte din spatele tronului era ministrul culturii, Horia Sima, liderul legionarilor. Acesta, pe atunci în vîrstă de 34 de ani, fusese educat la așa numitul Colegiu nazist pentru supraoameni din Germania. Era suficient de inteligent pentru a nu se sinchisi de originea non-ariană a Elenei Lupescu și se împrieteni cu ea.

Cu ajutorul ei, el il convinse pe Carol să denunțe tratatul dintre România și Anglia și să-i expulzeze pe inginerii englezi care lucraseră timp de douăzeci de ani la cîmpurile petrolifere din Ploiești.

Horia Sima elaboră legi noi, mult mai stricte, împotriva evreilor, prin care-i excludea de la orice funcție în presă, teatru și comerț. Și totuși, nu Horia Sima era conducătorul României.

Adevărații lui stăpîni se aflau la Legația Germaniei și în clădirea Comisiei Economice Germane de la București. La Legație, Horia Sima avea discuții zilnice cu Conradi, șeful secretului partid nazist din România. Paralizat de la brîu în jos,

avea un cap enorm pe un trup minuscul. Grotesc și sinistru, el se lăuda că era fără milă, fără îndurare și fără credință.

Șeful Comisiei Economice Germane, care se afla într-o clădire vizavi de Ministerul Culturii, în strada Wilson, era Dr. Neubacher. Acesta fusese primar al Vienei și era un neamț blond, arătos, la vreo 45 de ani. Carol îl plăcea și-l invita adesea la cină, mai ales că, după cum se spunea, soția Dr. Neubacher era o foarte frumoasă vieneză, iar fiica lor era chiar și mai frumoasă. Cînd veneau ei la palat, Elena Lupescu avea întotdeauna scuza unui alt program.

In timp ce Carol era ocpuat cu deschiderea către Germania nazistă, pentru a evita violarea țării sale, Moscova își clocea propriul său complot. Tîrziu, în seara zilei de 26 iunie, Molotov îi dădu un ultimatum ministrului de externe român, în care se afirma că Uniunea Sovietică dorea să rezolve problema revenirii Basarabiei în granițele sovietice, precum și cea a viitorului Bucovinei de nord. Guvernului României i se dădeau 24 de ore pentru a răspunde

Carol rămase treaz toată noaptea discutînd situația, însă era obligat inevitabil să sugereze măcar un acord parțial, cerînd mai mult timp pentru organizarea unor tratative prietenești. Ca răspuns, Moscova insistă ca România să accepte imediat transferarea teritoriului în termen de patru zile. Carol nu putu face nimic altceva decît să anunțe că acceptă aceste condiții pentru a evita serioasele consecințe pe care le-ar fi suportat populația.

Intreaga țară se revoltă de furie și necaz că regele cedase atît de ușor. Poporul n-avea de unde să știe că acesta îi telefonase urgent lui Hitler, implorînd un gest al Führerului cu care să poată măcar să demonstreze un minimum de rezistență la pretentiile sovietice.

Legătura s-a realizat destul de dificil căci în acel moment Hitler se afla la un cartier general secret din Franța, plănuind Bătălia Angliei. Chir cînd se reuși realizarea legăturii, Führerul refuză să discute cu Carol. După patru ore în care acesta nu-și părăsi biroul, veni un mesaj, cu puține minute înainte de miezul nopții, momentul în care expira ultimatumul rusesc.

Mesajul spunea : „Führerul ordonă guvernului român să cedeze Basarabia și Bucovina fără luptă“ Nici nu se punea problema unei sugestii ori a unui sfat. Era un ordin de la dictatorul Germniei către omul pe care-l considera un lacheu al lui, regele României.

În teritoriile disputate, refugiații începuseră să treacă granița încă din momentul anunțării ultimatumului sovietic. Erau cum nu se poate mai conștienți de ceea ce urma să se întîmple. Numeroși dintre moșierii bogați erau de origine germană, mulți conți sau prinți de rang mai mic, care fuseseră informați în particular de către Legația Germană din București că ar fi preferabil pentru ei să plece, căci Führerul avea să insiste ca România să cedeze acele teritorii Rusiei.

Acești oameni, refugiați doar cu numele, căci veneau în mașini scumpe urmate de convoaie de camioane ce le transportau averile, făcură mult mai multă agitație decît sărmanii țărani ce se tîrau în mizerie de-a lungul șoselei. Carol nu se îndoia că Germania va avea grijă de ei.

Situația era cu atît mai gravă cu cît, după cum bine știa, prin pierderea acestor teritorii România era lipsită de aproape un sfert din cereale, o treime din sfecla de zahăr, de cele mai bune turme de oi și de cea mai mare parte a recoltei de soia. România Mare, născută din primul război mondial, pierdea peste 3.000 de kilometri pătrați de suprafață și trei milioane și jumătate de locuitori care cădeau în mîinile comuniștilor.

În după-amiaza zilei de 28 iunie, regele convocă o întrunire a Consiliului de coroană. Avea să-și amintească mult timp de aceasta.

Ziua era caldă și însorită. În palat totul era calm, iar servitorii în uniforme albe îi însoțeau pe miniștri la liftul care-i ducea la marea sală de ședințe de la etajul întîi. Carol era așezat în capul mesei, iar la dreapta lui stătea Urdăreanu. Primul care veni era patriarhul, îmbrăcat pentru solemna ocazie, cu anteriul aurit peste rasa neagră. Al doilea sosi Maniu, la vremea aceea avînd 67 de ani și slăbit după o îndelungată boală. Era prima oară cînd se revedeau după multe luni, iar Carol, fuse emoționat de strîngerea de mînă călduroasă și liniștitoare a bătrînului lider țărănist. Cu lacrimi în ochi, ei discutară despre situația creată.

Tătărescu, la vremea aceea prim ministru în exercițiu, sosi al treilea. Urmară imediat ceilalți miniștri și consilieri militari ai lui Carol, toți, aproape fără excepție, dispuși să colaboreze cu Germania. Carol le prezentă sincer și corect ceea ce făcuse și ceea ce nu reușise să facă.

Măcar de data aceasta toți cei din jurul mesei erau perfect uniți, căci în acel moment de criză toate geloziile mărunte și intrigile pentru și împotriva lui Carol erau date uitării. Nici unul dintre membrii Consiliului nu era atît de lipsit de politețe pentru a-i spune regelui ceea ce gîndeau cu toții — că acesta căzuse pradă unor forțe pe care le scăpase total de sub control. Chiar și cei al căror patriotism era deformat de admirația pe care o nutreau față de „Noua Ordine" a lui Hitler erau cuprinși de remușcări în fața dezastrului ce copleșea țara. Și în orice caz, nu-l puteau critica pe Carol pentru acesta. Căci era evident — chiar dacă temporar se trecea cu vederea peste tratatul dintre Hitler și Stalin — că în ultimele săptămîni nimeni nu făcuse mai mult decît Carol pentru a-l îmblînzi pe dictatorul german.

La sfîrșitul acestei ședințe, convocată mai mult sau mai puțin fără nici un rost, cînd Ion Gigurtu — care făcea parte din lungul șir de prim miniștri numiți recent de Carol — anunță că după părerea lui singura politică de viitor posibilă pentru țară ar fi să se încredințeze pe deplin Germaniei, se iscară surprinzător de puține proteste. Chiar și Carol, care înainte avea mare grijă ca marile sugestii politice să-i aparțină numai lui, abia dacă murmură o aprobare.

În realitate, aceasta avea să fie ziua abdicării lui Carol, deși gestul formal urma să fie făcut abia mai tîrziu.

După plecarea membrilor Consiliului, Carol se duse în biroul lui. Elena îl aștepta, uitîndu-se îngrozită la umerii căzuți și la mersul lui tîrșîit. Carol era un om învins

Il conduse la o canapea de lîngă fereastra deschisă și acolo, în răcoarea adierii de seară, încercă să-l aline, mîngîindu-i părul și spunîndu-i că orice s-ar fi întîmplat, ei rămîneau împreună. Vorbele ei, venind de la o femeie de aproape patruzeci și cinci de ani, erau aproape patetice prin naivitatea și nefirescul optimism tineresc că totul urma să se termine cu bine. Compasiunea ei avu efectul dorit asupra lui Carol. El își recăpătă optimismul, ba chiar reuși să mănînce o cină bună.

În timpul acestei cine, Urdăreanu intră și anunță că generalul Ion Antonescu cerea o audiență.

Elena nu uitase și nici nu iertase insulta primită de la soția generalului, iar Carol avea ideea fixă că Antonescu era principalul răspunzător pentru toate tulburările politice cu care era hărțuit în interiorul țării. Urdăreanu, gelos pe oricine

ar fi putut să-l influenţeze pe Carol, luîndu-i propriul lui loc de personalitate importantă a anturajului regelui, îşi sfătui stăpînul că nu era recomandabil să acorde această audienţă. La aceasta, Carol consimţi cu cea mai mare plăcere.

Cu un rînjet de triumf, Urdăreanu ieşi din sufragerie şi se duse în holul de la intrare pentru a transmite mesajul regelui la un mod cît mai insultător cu putinţă. Antonescu umbla nerăbdător încoace şi încolo. Nu se gîndise nici o clipă că, oricare ar fi fost în trecut diferenţele de opinie dintre el şi rege, într-un asemenea moment cumplit oferta lui de ajutor ar putea fi respinsă.

Cînd Urdăreanu îi transmise mesajul protestă, cerînd să afle motivul. Urdăreanu îi spuse că el însuşi hotărîse în numele regelui că nu se va acorda nici o audienţă. Ca răspuns, generalul enervat îi trase lui Urdăreanu una peste obraz cu dosul palmei. Acesta îl pălmui la rîndul lui pe Antonescu, iar în clipa următoare se luară amîndoi la bătaie ca doi ţărani.

Nici unul dintre servitorii palatului aflaţi prin preajmă nu îndrăzni să-i despartă. Generalul îl bătu pe politician pînă-l lăsă lat după care plecă, satisfăcut de gestul lui de sfidare.

Cînd Carol şi Elena aflară despre bătaie, aceasta din urmă ceru să fie luate imediat măsuri de sancţionare, dar Carol refuză ferm să facă ceva. De fapt, se săturase de Urdăreanu, dacă nu din alt motiv măcar pentru influenţa aproape hipnotică pe care o avea asupra lui.

A doua zi, Carol îl convocă la el pe Antonescu. Generalul veni îmbrăcat în civil, pentru a arăta că vorbea în calitate de cetăţean român şi nu ca militar.

— Maiestate, spuse el cu glas întretăiat, România se prăbuşeşte în ruine. Scenele din regiunile regatului nostru pe care le-aţi cedat armatelor sovietice sînt de o zguduitoare tragedie. Funcţionarii civili care au încerat cu credinţă să vă execute ordinele au fost abandonaţi, iar militarilor cu care odinioară aţi luptat cot la cot li s-au smuls gradele şi li s-au luat armele. Capturarea acestor bogate teritorii s-a făcut înainte de strîngerea recoltei, iar o mare parte din hrana necesară pentru trupele şi poporul nostru la iarna viitoare s-a pierdut. Poate că era inevitabil, dar simultan autorităţile ruseşti au împiedicat în mod premeditat trenurile şi convoaiele de camioane deja încărcate cu produse ale fabricilor noastre să

treacă granița în ceea ce a mai rămas din teritoriul românesc. Este o datorie și un privilegiu pentru mine de a vă spune, Sire, că poporul de dincolo de teritoriul anexat de Rusia este acum total lipsit de orice încredere în membrii guvernului vostru. Chiar în acest oraș, în București, ura împotriva celor vinovați de a vă fi sfătuit greșit și de a fi făcut acest lucru mișelesc crește cu fiecare clipă.

Carol rămase tăcut. Făcu doar un gest obosit spre general să continue.

— Am încercat să-i avertizez pe miniștri despre toate acestea și, ca urmare, am fost considerat rebel, continuă Antonescu supărat. Apoi își reveni și se apropie de rege. Nu caut să mă răzbun pentru asta, adăugă el mai calm, ci vreau doar să salvez ceea ce se mai poate salva din coroana Maiestății Voastre, din țara și granițele noastre.

Niciodată n-am fost dușmanul Maiestății Voastre. Am fost dintotdeauna un slujitor devotat al națiunii române. Vă implor, Maiestate, să mă ascultați în această clipă îngrozitoare a istoriei noastre. În trecut, cariera mea a fost distrusă de intrigi. Nu lăsați intrigile să distrugă și viața Maiestății Voastre. Vă implor să nu-i mai ascultați pe cei a căror credință a fost cumpărată de politicieni de dincolo de granițele României. Aceasta îmi este ultima rugăminte.

Timp de două minute, Carol nu spuse nimic și nu făcu nici o mișcare. Apoi, ațintindu-și ochii albaștri, strălucind de inteligență și înțelegere spre general, spuse :

— Vă admir curajul de a veni să-mi spuneți toate acestea. N-am să vă uit cuvintele.

Douăzeci și patru de ore după aceea, membrii gărzii personale a regelui Carol se duseră acasă la Antonescu și-l arestară. Fu zvîrlit în închisoare fără a fi judecat.

În aceeași săptămînă, Carol proclamă aderarea oficială a României la axa Roma-Berlin. Anunță că România devenise o țară-satelit a celui de-al treilea Reich. Mai făcu un urît și inutil gest de sfidare, declarînd că de la 10 iulie România înceta să mai fie membră a muribundei Ligi a Națiunilor.

Dacă crezuse cumva că prin aceste slugarnice gesturi de stimă față de Hitler și Mussolini își va salva regatul de la dezastru, avea să afle curînd cît de mult se înșelase.

La ordinele Berlinului, Ungaria ceru României retrocedarea Transilvaniei. După ce ungurii făcură cîtva timp zgomote războinice, Ministerul de Externe de la Berlin anunță

că va asista cele două state aflate în dispută să ajungă la un acord rezonabil. O conferință se convocă la Viena, la 30 august.

Premierul și ministrul de externe român merseră la palatul Belvedere unde, împreună cu omologii lor din Ungaria, aflați de cealaltă parte a mesei, așteptară cu răbdare sosirea reprezentantului Germaniei mai mult de o oră.

Cînd ușa se deschise, intră înăuntru însuși Ribbentrop. În spatele lui se afla contele Ciano, reprezentul Italiei. Ribbentrop se uită la ceas, ca și cum ar fi avut de rezolvat probleme mult mai importante decît un mărunțiș de acest gen, și scoase din servietă o foaie de hîrtie pe care începu s-o citească.

„Din ordinul Führerului meu, Adolf Hitler", spuse el, „națiunea germană vă oferă două alternative — fie acceptați frontiera desenată pe harta ce vă va fi dată spre studiu, fie trupele celui de-al treilea Reich vor pătrunde, împreună cu camarazii lor de arme din regimentele ungare, pe teritoriul României".

Ribbentrop dădu formal din cap în semn de rămas bun către delegații uimiți și părăsi încăperea.

CAPITOLUL 14

1940

Știrile de la Viena, în dimineața zilei de 31 august 1940, îi confirmară lui Carol ceea ce, în sinea lui, știa deja de mai multă vreme : că domnia lui se apropia de sfîrșit.

Era însă un jucător pasionat și, cu optimismul jucătorului pasionat, încă mai credea în miracole. Încerca să se auto-

convingă că războiul va realiza imposibilul. Cînd delegația română reveni de la Viena, în aceeași seară el convocă Consiliul de Coroană.

Insistă el însuși pentru respingerea ultimatumului lui Hitler chiar în acea ultimă clipă. Ofițerii români, care cunoșteau prea bine situația forțelor de apărare ale țării, îl avertizară pe rege că, dacă făcea așa ceva, înfrîngerea ar fi fost rapidă și deplină. Înainte ca ședința să ia sfîrșit, Carol dădea semne de încordare. Părul îi era răvășit iar barba nerasă. În față avea o sticlă de whisky pe care aproape o golise.

Aproape bîlbîindu-se, el își afirmă optimismul că totul se va sfîrși cu bine dacă toți vor acționa ca niște români adevărați, pentru ca imediat să dea de înțeles că intenționa să se sinucidă. Consilierii nu dădură atenție vorbelor lui ; de fapt, singurul care-i ținu partea era bătrînul patriarh, care continuă să-l roage pe rege să nu semneze nici un document care să facă vreun rău regelui ori României. În ultima clipă, privind în jurul mesei la chipurile hotărîte și critice ale oamenilor cărora le încredințase guvernarea țării, Carol se ridică brusc și fugi în biroul său. Uimiți, consilierii mai așteptară o jumătate de oră, întrebîndu-se ce se mai întîmplase.

În cealaltă cameră, Carol îi telefona ambasadorului său la Moscova, în încercarea de a obține o alianță militară cu Uniunea Sovietică. Desigur, era un gest melodramatic, în legătură cu care probabil ambasadorul român nu făcu nici un demers. În orice caz, regele reveni la ședința Consiliului, se prăbuși în fotoliu, făcu un gest de resemnare și anunță că era gata să asculte rezultatul votării.

Își ridică privirea doar atunci cînd patriarhul, cu lacrimile curgîndu-i pe obrajii de pergament, spuse că votul era în favoarea acceptării imediate.

Delegații părăsiră apoi camera, lăsîndu-l pe Carol pradă gîndurilor. Nici Elena, nici Urdăreanu nu îndrăzniră să se apropie de el în acele cripe de conflict psihic și emoțional.

Regele se duse la ferestrele larg deschise, căci seara era fierbinte și apăsătoare, iar greutatea furtunii se simțea în aer. Afară, dincolo de arbori, în timp ce stătea într-o parte a geamului evitînd să fie văzut, Carol vedea Piața Regală împodobită cu gladiole, la vremea aceea în plină floare. Într-o parte se afla o statuie de bronz a lui Carol I. Fusese dintotdeauna speranța secretă a regelui că, înainte de moartea sa, poporul va cere ca o statuie asemănătoare să fie ridicată de

cealaltă parte a pieței. Carol se îmbăta de acest peisaj al Capitalei, cu setea unui om care voia să-și treacă în revistă toate amintirile înainte de a fi prea tîrziu. Făcuse mult pentru a schimba centrul Bucureștiului de la urcarea lui pe tron. De trei ori dărîmase fațada palatului și pusese să fie reconstruită după capriciile lui.

În acea seară de septembrie, cînd toate speranțele și ambițiile i se prăbușeau în ruine, putea vedea schelele, materialele de construcție și barăcile muncitorilor care le părăsiseră brusc, pentru a merge să întărească fortificațiile de apărare de la frontierele țării.

Plecă de la fereastră și se așeză din nou pe locul său la masa pustie unde se ținuse ședința. Termină dintr-o sorbitură sticla de whisky și se duse în biroul lui. Deși trecuseră abia cincisprezece—douăzeci de minute de la plecarea consilierilor, radioul, pe care-l aprinse, își întrerupsese emisiunea pentru a difuza comunicatul triumfător dat cu numai cîteva clipe înainte de posturile de radio german și ungar. Apoi, zgomotul radioului fu acoperit de cel al strigătelor și al unui mare tumult.

Ferestrele biroului dădeau spre grădinile din spatele palatului și, pentru a vedea ce se întîmplă, Carol se întoarse din nou în Camera Consiliului. Mase de oameni se adunau din toate direcțiile în Piața Regală, strigînd și țipînd. Zgomotul mulțimii era profund și amenințător — ca o mîrîială umană după sînge. Carol văzu că unii din ei duceau pancarte cu caricaturi înfățișîndu-i pe Elena Lupescu și Ernest Urdăreanu. Numele lor, urlate de mulțime, erau cele care se detașau din zgomotul infernal. Carol observă preocupat că pe nici o pancartă nu era zugrăvit chipul lui și nici numele nu i se afla printre cele condamnate prin strigăte.

Zgomotul creștea. Sub ochii lui, mulțimea începu să se împrăștie în toate direcțiile. Pe Calea Victoriei și pe unele dintre străzile învecinate veneau în plină viteză tancurile. De pe fiecare tanc, tunuri cu apă lansară puternice jeturi în toate direcțiile. În cinci minute, totul se terminase. Tancurile mai rămaseră o vreme în piața pustie, apoi plecară huruind. Nimeni nu veni să-i spună lui Carol ce se întîmplase. Plecă din Camera de Consiliu ; era un om slăbit și bolnav.

Ignorîndu-i pe lacheii ce stăteau impasibili pe coridoare, își urmă drumul spre tunelul construit în apropiere de bucătăria palatului, ce ducea la mica vilă în care locuia de doi-

trei ani. Vila se numea Casa Nouă și aici ajungea și primul tunel, care Carol îl construise pînă la casa Elenei Lupescu.

La vilă o găsi pe Elena care-l aștepta. Gătise o cină pentru el, — o cină simplă, ca acelea de care se bucurase cu ani în urmă la Iași. Încercă să mănînce ceva, dar se opri cînd radioul, mereu deschis, anunța o comunicare importantă a ministrului de externe Manoilescu. Rar, cu vorbe solemne, cu glasul întretăiat de emoție, Manoilescu vorbi despre tragedia care se petrecuse. Nu minimaliză dimensiunile dezastrului, prezentind în detaliu teritoriile și populația smulse regatului României.

Înainte ca îngrozitoarea listă să fie teminată, Carol opri radioul și rămase ca un om în transă, privind drept în față, fără a băga în seamă gesturile de alinare și șoaptele de simpatie ale Elenei.

Următoarele două zile se petrecură mai degrabă sub semnul consternării, situația fiind relativ calmă. Încet-încet însă, mînia poporului se accentuă, atîțată bineînțeles de Garda de Fier. Se votară rezoluții care cereau abdicarea regelui. În mai multe orașe de provinciie și în zonele industriale ale Bucureștiului avură loc ciocniri sporadice, iar pe timpul nopții se auziră focuri de armă.

Postul de radio București își încetă brusc emisiunea ca urmare a intrării abuzive a unui grup de legionari Aceștia fură respinși ușor de grupele de santinele, iar după numai două minute emisiunea reîncepu. Publicul, însă, unoștea adevărata semnificație a acestei întreruperi.

Cu toate acestea. Carol nu primi practic nici o informație despre ceea ce se petrecea, nu numai fiindcă el nu mai însemna mare lucru, ci și datorită panicii absolute în care intrase guvernul Gigurtu. Acesta era pur și simplu terorizat de Garda de Fier, dorind din suflet ca această organizație să preia conducerea țării.

În seara zilei de 3 septembrie. Carol își reveni și trecu la acțiune. Îl chemă la el pe șeful poliției și-i ordonă personal să meargă și să-l elibereze pe Antonescu din închisoare.

Curînd după aceea, telefoanele palatului erau scoase din funcțiune. Garda de Fier ocupase toate centralele telefonice din țară. Totuși, situația rămînea relativ calmă. Abia dacă mai trecea cîte o mașină prin Piața Regală, unde nu se putea vedea, în slaba lumină a înserării, decît chipurile polițiștilor și soldaților înarmați care patrulau cu pași rari. România aștepta.

A doua zi, cabinetul Gigurtu demisionă, iar Carol trimise cîțiva emisari de încredere acasă la Antonescu, cerîndu-i să vină la el. Era ultimul lui efort disperat de a-și păstra tronul și de a recîștiga măcar o aparență de control asupra țării.

Antonescu nu uitase ceea ce i se întîmplase după ultima lui audiență la rege, și-l insultă pe acesta cu un mesaj prin care-i transmitea că nu consideră oportun să vină la palat decît a doua zi la amiază. Carol reuși să-și păstreze cumpătul. În aceeași seară, insistă ca Urdăreanu să demisioneze din funcția de mareșal al palatului.

— Ar fi înțelept din partea dumitale, spuse el sec. Doar pe mine mă urăsc mai mult decît pe dumneata.

Morocănos, Urdăreanu acceptă și se grăbi să ia măsuri pentru a-și pune pielea la adăpost. Îi dispăruse pînă și ultima aparență de devotament față de România.

Carol își puse uniforma de mareșal și toate insemnele de comandant șef al armatei. Antonescu sosi într-o mașină care rula cu viteză mică, astfel încît să poată fi însoțită de gloata care striga, cerînd abdicarea regelui.

Intră triumfător în biroul regelui și-i spuse că acceptă doar funcția de prim ministru, cu condiția să aibă deplină autoritate pentru a da și retrage privilegii conform voinței națiunii. Dădu clar de înțeles că era pe punctul de a cere abdicarea regelui.

Întrucît Carol rămase tăcut, Antonescu îi prezentă niște documente, pe care, spuse el, era de datoria lui să-i ceară regelui să le semneze.

— Acestea anulează Constituția din 1938, Maiestate, explică el.

Sensul era evident. Prin Constituția din 1938 Carol își arogase puteri autocratice. Acum acestea îi erau retrase. El își ieși din fire și se ridică în picioare, cu pumnii strînși și chipul schimonosit de furie.

— Vorbele dumitale constituie înaltă trădare, îl avertiză el pe general.

— Pînă în prezent doar unul dintre cei doi oameni prezenți aici a comis o înaltă trădare, Maiestate, răspunse calm generalul. Și aceasta în timp de război.

Antonescu îl atacase premeditat pe Carol în unul din punctele cele mai sensibile ale memoriei lui, momentele cînd fugise în Rusia pentru a se căsători cu Zizi.

Carol bîlbîi cîteva vorbe fără șir. Îndreptă brațul spre ușă. Într-un sfîrșit, reuși să articuleze ceea ce dorea :

— Ieși afară ! țipă.

Gura lui Antonescu se crispă într-un zîmbet disprețuitor. Făcu din călcîie, se întoarse în loc și ieși milităreste din încăpere. Abia plecase, cînd Elena, care ascultase la cealaltă ușă, dădu buzna și-l rugă în genunchi pe Carol să-l cheme înapoi pe Antonescu. Supus, Carol acceptă.

— Sînt gata să semnez, spuse el.

Atitudinea lui Antonescu se schimbă imediat.

— E o veste excelentă, Maiestate ! spuse el cu mare respect. Sînt onorat de încrederea pe care o acordați capacității mele de a menține țara unită. Desigur, mă voi consulta cu reprezentanții tuturor partidelor politice, precum și cu principalii conducători ai armatei. Evident, va fi nevoie să dăm funcții guvernamentale și conducătorilor Gărzii de Fier. Sînt sigur că și ei sînt la fel de preocupați ca și mine de a menține actuala poziție a Maiestății Voastre.

Cei doi își strînseră mîinile și se despărțiră într-un mod aproape prietenesc. Carol revenise la starea lui normală, iar în timpul prînzului, încercă s-o convingă pe Elena, singura prezentă, că, în ciuda presimțirilor ei, totul avea să fie bine.

Pe la jumătatea după-amiezei, Antonescu reveni la palat și discută din nou cu regele. De data aceasta, generalul speculă din plin avantajele pe care le cîștigase.

El insinuă că discuțiile pe care le avusese după întrevederea de dimineață sugerau că situația din țară era mai periculoasă decît consideraseră ei amîndoi. În practică, el ceru să i se încredințeze puteri dictatoriale.

Discuția ținu o oră, dar Carol își pierduse dorința de a lupta, iar Antonescu putu părăsi palatul cu un Decret Regal ce-i dădea depline puteri pentru a guverna România. Carol rămînea rege, dar numai cu numele. Mai avea doar dreptul să dea grațieri și amnistii, iar semnătura lui trebuia să apară pe tratate. Cînd dorea, putea de asemenea să acorde ordine și medalii. În afara acestor atribuții formale, puterea lui era de acum inexistentă.

Antonescu învățase bine tehnicile de negociere ale lui Adolf Hitler. Fiecare concesie a adversarului era urmată de noi cereri. Imediat ce plecă de la rege cu decretul semnat, el începu să organizeze tulburări care să-i permită să revină pentru a cere noi concesii. Legionarii primiră ordin să facă agitație prin București, iar dacă nu reușeau, măcar să vină în preajma palatului și să tragă cîteva focuri de armă. Aceasta urma să atîțe

patriotismul oamenilor, care urmau să se adune la palat pentru a protesta împotriva celui vinovat. Pe 5 septembrie, la ora nouă seara, agitația se desfășura din plin, conform planului, pe străzile Bucureștiului.

Jumătate de oră mai tîrziu, Antonescu, în uniformă de general, se prezentă la palat cerînd să fie primit imediat de Carol.

O mulțime uriașă se adunase în Piața Regală. Pe bulevardul Elisabeta, legionarii veneau ca la paradă, cîntînd marșul lor revoluționar, „Căpitanul". Gloata începu să scandeze : „Vrem pe rege ! Vrem pe Lupeasca ! Nu-i lăsați să fugă !"

Cînd Antonescu intră în biroul lui Carol, se duse mai întîi la fereastră și o deschise, pentru ca zgomotul să fie bine auzit. Apoi se întoarse spre rege și-i spuse : „Moartea e la colțul străzii, Sire !"

Regele nu binevoi să-i răspundă, făcîndu-i doar semn să stea jos

— Care este motivul acestei vizite ? întrebă.

— Nu mai am altă cale decît să vă cer abdicarea, răspunse Antonescu. Apoi continuă să prezinte toate nenorocirile pe care regele le adusese în ultimii zece ani asupra României. Nu făcu nici un atac la adresa vieții personale a regelui, dar dădu cu isteține de înțeles că toate necazurile economice și politice ale României se datorau lipsei de înțelepciune a regelui.

Acuzația cumplită, de fapt nedreaptă dar părînd adevărată cu toată cantitatea de dovezi de circumstanță, îl copleși pe Carol. Obosit și descurajat, aproape credea tot ceea ce-i spunea Antonescu. Doar din cînd în cînd își recăpăta vioiciunea și respingea unele din acuzațiile cele mai aspre. Carol își concentră apărarea pe baza afirmației că România, asemenea atîtor alte țări europene, fusese distrusă de o Coloană a Cincea.

— Mai sînt și oameni printre noi, generale, spuse el, pentru care patriotismul este un cuvînt simplu cu un singur înțeles.

Era adevărat că în întreaga lui carieră, Antonescu fusese un adevărat român, și dorul setea lui de putere îl influențase să-și încalce jurămîntul de ofițer și de supus al regelui.

Acuzația de trădare avu efectul scontat, iar acesta se ridică, spunînd că era mai bine să-l lase pe rege să reflecteze singur la aceste probleme.

— N-am să părăsesc palatul spuse el, dar pentru moment cred că ar fi mai rezonabil să amînăm amîndoi argumentațiile.

În momentul cînd Antonescu ieșea pe ușă, intră prințul Mihai. Tînărul era palid la față și îngrijorat. Fără a spune o vorbă, privi spre general, vrînd să afle ce se petrecuse.

Rușinat, Antonescu se scuză că nu trecuse și pe la prinț, invocînd faptul că fusese foarte ocupat.

— Alteța voastră nu trebuie să fiți îngrijorat ; vă pot asigura că sînt gata să-mi dau viața pentru România, bîigui el.

După ce plecă, Mihai se întoarse spre tatăl lui. Carol se trîntise într-un fotoliu, aprinzîndu-și o țigară cu mîna tremurîndă. Mihai luă telefonul interior și o chemă pe Elena. Aceasta veni cu sandvișuri și o sticlă cu șampanie. Carol le spuse ce se întîmplase și amîndoi îl asigurară că orice s-ar întîmpla, vor rămîne alături de el. Carol luă recunoscător și afectuos mîna Elenei, dar lui Mihai îi spuse că datoria îi cerea să se despartă de el. Dacă va veni clipa să aleagă, era clar pe ce drum trebuia să se îndrepte.

Prefăcîndu-se optimist, Carol spuse că era sigur că dacă el va refuza să semneze actul de abdicare, Antonescu nu va îndrăzni să treacă la fapte. Loialitatea poporului român față de casa regală era prea bine cunoscută.

Totodată, el trecu cu amănuntul în revistă propria sa situație financiară, pentru eventualitatea cea mai rea. Mereu practică, Elena îi prezentă o dare de seamă precisă privind ceea ce ea însăși reușise să pună de-o parte tocmai în vederea unei asemenea eventualități.

Pe la ora patru dimineață, în ziua de 6 septembrie, un emisar al generalului Antonescu aduse o scrisoare. Era un ultimatum în care se cerea regelui să abdice pînă la ora șase. Elena trimise pe tăcute după un servitor de încredere care plecă la fel de tăcut să-l aducă pe Urdăreanu și pe alți cîțiva din prietenii lor intimi. Aceștia îi dădură curaj lui Carol să semneze un act de abdicare din care să reiasă că fusese obligat la aceasta împotriva voinței lui.

Apoi se retrase într-o mică antecameră, folosită de obicei de aghiotantul lui, și ceru să fie lăsat singur. Acolo scrise ultimul său mesaj regal către poporul român :

„Către poporul meu. Vremuri de mare restriște și îngrijorare trec peste iubita mea țară. Timp de zece ani, de cînd mi-am asumat înalta datorie de rege al patriei mele, n-am încetat să lupt zi și noapte. Am muncit, cu profundă dragoste, făcînd tot ceea ce-mi cerea conștiința pentru binele României Mari.

Acum, zile grele copleșesc țara, amenințată de mari primejdii. Din marea dragoste pe care o port țării în care m-am născut și am crescut, doresc să evit aceste primejdii, trecînd asupra fiului meu, prințul moștenitor Mihai, care știu că vă este scump, greaua povară a domniei. Făcînd acest scrificiu pentru patrie, mă rog lui Dumnezeu ca el să nu fie zadarnic.

Lăsîndu-mi fiul iubit în seama poporului, cer tuturor românilor să-l înconjoare cu toată dragostea și credința, pentru ca el să afle tot sprijinul de care va avea atîta nevoie în îndeplinirea grelei datorii ce va apăsa de acum înainte pe tinerii lui umeri.

Mă rog ca țara mea să fie apărată de Dumnezeul strămoșilor noștri, care să-i hărăzească un viitor de glorie. Trăiască România ! Carol Rex".

Cînd documentul îi fu înmînat lui Antonescu, un suspin de ușurare se auzi de ambele părți. Acum, că totul se terminase, generalul și regele puteau vorbi de la om la om

— Nu trebuie să fiți îngrijorat, Sire, nu vi se va aduce nici o insultă personală, și nu va fi nici o dificultate în organizarea plecării dumneavoastră din țară, spuse Antonescu. Dacă doriți vă putem conduce chiar la iahtul dumneavoastră.

Se întoarse spre Elena Lupescu :

— În cazul dumneavoastră, doamnă, trebuie să mărturisesc că atitudinea poporului implică anumite primejdii. Asta e valabil și în cazul lui Urdăreanu, adăugă el, fără a-i da acestuia titlul și evitînd să-l privească. Totuși, nu cred să fie vreo dificultate în a vă aranja transportul la palatul Cotroceni, unde vă pot garanta personal siguranța pînă vi se va putea organiza scoaterea din țară pe calea aerului ori cu trenul.

Carol insistă imediat ca Elena și Urdăreanu să vină cu el.

Prințul Mihai îi luă mîna lui Antonescu și-l imploră să-l lase să plece cu tatăl său. Ochii îi erau înlăcrimați. Antonescu îl privi cu simpatie, părînd a fi pe punctul de a accepta, în parte fiindcă avea respectul caracteristic al românilor pentru legăturile dintre părinți și copii, dar poate și fiindcă își dădea seama că aceasta ar fi fost încă o cale de a-și spori propriul lui prestigiu.

Însă din vorbele lui, șoptite mai mult pentru sine decît pentru cei de față, se dezvălui care era adevăratul stăpîn al României :

— **Führerul a zis că băiatul rămîne pe loc.**

Elena observă licărul de speranţă ce se aprinse în ochii lui Carol cînd Mihai dovedise cît de mare îi era dragostea faţă de tatăl lui. Ea declară bruse că atît ea, cît şi fostul rege vor pleca din România împreună cu Mihai ori nu vor pleca deloc. Prinţul se îndreptă spre ea recunoscător, îi luă mîna şi o puse pe umerii lui.

Elena era foarte ataşată de Mihai, iar el o iubea. Îl înţelegea şi-i fusese dintotdeauna bună prietenă. Acum, cu intuiţia ei feminină, ea îşi dădu seama care era cea mai bună variantă pentru el.

— Nu te îngrijora, îi spuse ea, acum mama ta se va putea întoarce să stea cu tine. Îi aruncă lui Antonescu o privire întrebătoare, la care acesta dădu din cap.

Carol nu arătă că ar fi auzit o clipă mai tîrziu, cînd Antonescu îşi scoase chipiul şi se adresă oficial noului rege:

— Cred că aveţi nevoie de odihnă, Maiestate. Mă voi întoarce peste cîteva ore, cînd veţi depune jurămîntul de credinţă faţă de ţară.

Carol şi Elena se retraseră să se odihnească. Formaţiuni puternice fuseseră amplasate în jurul palatului şi în jurul vilei ei. Străzile învecinate fuseseră golite de oameni. Nimeni nu-i obiectă nimic lui Carol cînd, înainte de masă, începu să se ocupe de bagaje. Erau deja o sută de containere. În ele se aflau tablourile de El Greco achiziţionate de tatăl său, multe dintre ediţiile *princeps* foarte valoroase, marea lui colecţie de timbre, cutiile cu fluturi şi plante pe care le colecţionase în copilărie şi toate lucrurile de valoare pe care le putea lua cu el.

Un mesaj scurt şi formal al lui Antonescu îl anunţă pe fostul rege că un tren special cu trei vagoane îl aştepta, după apus pe o linie a depoului de mărfuri din apropierea gării Bucureşti. La zece, un ofiţer inferior veni cu două camioane militare şi un pluton de soldaţi pentru a însoţi suita regală şi bagajele la gară.

Un automobil urma să vină la ieşirea din spate a palatului la trei noaptea, iar generalul Antonescu rugă ca fostul rege şi prietenii pe care dorea să-i ia cu el să fie gata la ora respectivă.

La zece noaptea, Carol merse prin tunel la Casa Nouă, unde-şi luă rămas bun de la fiul lui. Cînd se întoarse la palat, o găsi pe Elena care-l aştepta, împreună cu Urdăreanu...

Nici unul din ei nu avea nimic de spus, aşteptînd cu toţii ora plecării într-o cameră abia luminată. Puţin după miezul nopţii începu să plouă tare. Fix la ora două şi jumătate, se auzi o bătaie în uşă iar un servitor anunţă că maşina venise. Plecă cu mare viteză prin oraş, dar pe un drum ocolit.

Cînd se opri, derapînd prin noroiul de lîngă rampele de încărcare unde se aflau vagoanele, o gardă de onoare prezentă armele. Carol coborî ultimul şi merse cu paşi grei spre cel de-al doilea vagon. Era îmbrăcat în civil şi-şi ridicase gulerul pardesiului. Ţinea capul între umerii căzuţi şi nu băgă în seamă onorul trupelor. Imediat ce se urcă în tren, un ofiţer merse la mecanic şi după două minute trenul porni pe lungul drum ce traversa România.

Trebuie spus, în favoarea generalului Antonescu, că luase toate precauţiunile pentru a asigura deplasarea fără incidente a trenului.

În prima parte a călătoriei, toţi cei trei pasageri dormiră epuizaţi de oboseală. Cînd se treziră, Elena şi Urdăreanu începură să se certe în timpul micului dejun. Urdăreanu insinuă că toate necazurile erau din cauza ei. Carol suportă cît putu, apoi izbucni furios, în prezenţa chelnerului :

— Las-o în pace, pentru Dumnezeu ! Tot ce-a făcut ori n-a făcut, a fost de dragul meu.

Tot restul zilei, Carol insistă să fie lăsat singur, şi merse în primul vagon pentru a privi de la fereastră panorama ţării lui ce-i trecea pentru ultima oară prin faţa ochilor. La căderea nopţii, erau deja la frontiera cu Iugoslavia. Ultimul peisaj al regatului său pe care-l privi era vastul grînar al Banatului, aurit de ultimele raze ale soarelui. Cînd nu se mai văzu nimic, iar însoţitorii trenului traseră obloanele pentru a putea aprinde luminile, Elena veni şi se aşeză lîngă el. El îi luă mîinile.

Trenul încetini o vreme trecînd printre joncţiunile dinaintea gării Timişoara. Prin gară trecu cu vreo cincisprezece kilometri pe oră. Dincolo de peroane, viteza crescu — intrau pe o porţiune în care terasamentul era adîncit. Se auzi un foc de armă şi un glonţ lovi acoperişul trenului. Urmară alte focuri, iar Carol o luă pe Elena de mînă şi o trase după el pînă la capătul vagonului unde se afla o baie. O împinse cu forţa înăuntru şi, aplecîndu-se o protejă fără a se sinchisi de propria lui siguranţă. Trenul se zgîlţîia într-o parte şi în alta, căci mecanicul sporise viteza pentru a scăpa din ambus-

cadă. Nimeni nu a fost atins și nu s-a stricat nimic. Treizeci de minute mai tîrziu, trenul se opri.

Carol părăsise teritoriul român și se afla în siguranță la punctul vamal iugoslav de la Kikinda.

CAPITOLUL 15

1940 - 1941

Carol nu fusese atît de lipsit de înțelepciune încît să plece în exil fără a obține asigurări cît mai bune că atît el cît și cei doi prieteni al lui vor fi feriți de relele și mai mari ce puteau veni de la Hitler. Mai precis, de la secția specială a Gestapoului care se specializase în lichidarea unor personalități ce le făceau necazuri.

Antonescu le dăduse garanții, întărite de Ministerul de Externe nazist, că exilatul regal și suita sa vor avea trecerea liberă pînă la frontierele Portugaliei neutre. Era adevărat însă și că ruta era atît de strict planificată iar etapele atît de rigide, încît documentul respectiv arăta mai mult ca listă de reguli ce trebuiau respectate de prizonierii aflați în tranzit. Trenul ocoli pe linii secundare, pentru a evita trecerea prin Ungaria, ajunse la Zagreb pe la jumătatea după-amiezei și trecu în Italia pe la Trieste la venirea serii.

Așteptară mult timp, pe linii de garare, pentru ca trenurile italiene cu trupe și armament să treacă pe liniile principale, și abia a doua zi de dimineață Carol ajunse în siguranța Elveției neutre.

Autoritățile elvețiene erau nevoite să trateze problema cu maximum de discreție. Odată cu intrarea Italiei în război

și cu ocuparea practic a întregii Europe de către axa Roma—Berlin, neutralitatea țării era deja pusă sub semnul întrebării. Elvețienii întîmpinară însă grupul regal cu toată politețea lor tradițională. Li se dădu de înțeles că, deși aranjamentele cu guvernele german și român împiedicau oferirea unui refugiu permanent, s-ar putea trece cu vederea peste reglementările privind timpul de ședere, pînă cînd Berlinul ori Bucureștiul vor face o plîngere oficială.

Fostul rege se comporta ca un automat. Era într-o stare de prostrație nervoasă și șoc, astfel încît Elena organiză totul. Avea mari rezerve de energie și, poate și pentru că se așteptase de mai multă vreme la această lovitură, nu era atît de afectată de nenorocire cum era regescul ei amant. Ea îl forță pe Carol să mănînce, să ia somnifere pentru a se putea odihni, și-l convinse să renunțe la obiceiul de a fuma tot timpul.

Nu încetă să-l îngrijească cu devotament, dar cînd văzu că sănătatea lui nu se îmbunătățește, începu să facă demersuri pentru obținerea unui aviz medical care să recomande rămînerea în Elveția pentru o odihnă prelungită. I se răspunse că orice astfel de plan ar putea determina o cerere de extrădare a lui Carol sub acuzația infracțiunii de „corupție și fraudă împotriva poporului român".

Depresiunea lui Carol nu era însă cauzată de mila față de sine și nici de teamă. Gîndurile lui din acele zile se îndreptau doar către fiul său. Era foarte atașat de Mihai, însă părea incapabil să realizeze că băiatul nu era, de fapt, dependent de el. Noul rege avea nouăsprezece ani, era înalt de peste un metru optzeci și binecuvîntat, la acea vîrstă, cu mult mai mult bun simț decît alții Carol căuta cu nerăbdare prin ziarele românești orice știri despre activitățile lui Mihai.

Mașinăria propagandei lucrase din plin pentru a ridica moralul național. Dar fotografiile nu erau trucate. Venirea lui Mihai la tron fusese fără îndoială bine primită de popor. El se dusese în uniformă la graniță pentru a o primi pe maică-sa, iar cînd trenul regal ajunse în gara București o uriașă mulțime se adunase să-l întîmpine — în primele rînduri, Carol observă cămășile verzi ale legionarilor.

Bucuria poporului, care umplusе străzile pe unde treceau Mihai și Maiestatea Sa Regina Mamă, cum i se spunea acum oficial, era adevărată. Caleașca deschisă, trasă de patru cai albi, fusese deseori oprită de oamenii doritori să-și manifeste bucuria.

— În timpul slujbei de mulțumire de la Mitropolie, mii de oameni îngenuncheară afară, în stradă, ascultînd ceremonialul la difuzoare.

— E multă vreme de cînd un rege român n-a mai îndrăznit să iasă în mijlocul poporului într-o caleașcă deschisă, comentă Carol plictisit, punînd de-o parte ziarele. Să dea Domnu ca Mihai să nu afle că poate fi și altfel.

Bagămintea lui n-avea să fie ascultată. Entuziasmul mulțimii a fost repede înăbușit de campania de suspiciuni lansată de Garda de Fier, care începuse să răspîndească zvonuri pe tema proverbului : „Așchia nu sare departe de trunchi".

In următoarea lună, trupele germane se aflau în țară. Cu sprijinul lor, Antonescu se autoproclamă *Conducător* al Românie — monarh, general și prim ministru, toate laolaltă. Mihai nu domnea decît fiindcă era tolerat.

In celelalte pagini ale ziarelor românești din zilele ce urmară exilării lui Carol, se puteau citi dezvăluiri dintre cele mai murdare despre greșelile fostului rege. Desigur, printre acestea nu se menționa și cedarea teritoriului, dată fiind contribuția adusă de naziști. În schimb, erau incluse aparente argumente conform cărora haosul din economia țării se datora exclusiv activității corupte a regelui, a lui Urdăreanu și a „jidancei Lupescu". Cît despre Carol, acesta era etichetat drept delapidator, pungaș și un „pervers epileptic".

Erau suficiente cîteva amănunte concrete de ordin financiar pentru a da un aer de veridicitate tuturor generalizărilor. Tonul atacurilor care îl îngrijora cel mai mult pe Carol era însă cel din virulenta campanie împotriva Elenei. Se sugera că onoarea națională și justiția internațională impuneau aducerea ei în țară sub stare de arest și trimiterea în fața justiției. Toate acestea îl scoaseră pe Carol din starea lui de letargie lipsită de speranțe. Începu să viseze la nobila reînviere a cauzei lui, la conducerea unui grup românesc liber. Credea că ar fi posibil să ajungă la Londra de unde, asemenea reginei Olandei, regelui Norvegiei și generalului De Gaulle, ar putea reuni în jurul lui forțele democratice, în îndelungata luptă pentru revenire.

Tipic pentru modul în care obișnuia să evite aspectele neplăcute, Carol trecea peste amănuntul că România nu era și nu fusese niciodată în război cu Germania ; că el însuși era bine-cunoscut pentru unele practici naziste, inclusiv antisemitismul ; și că practic nu exista nici un român din afara granițelor dispus să i se alăture.

La 12 septembrie, autoritățile elveției au fost nevoite să-i ceară lui Carol să-și continue drumul. Fără ca el să știe, în timp ce vagonul lui particular rătăcea prin Franța guvernului de la Vichy în coada unui tren obișnuit de pasageri, radio București anunță că aranjamentul prin care i se permitea fostului rege și suitei lui să se stabilească în Portugalia fusese anulat. Se dăduse autorizația pentru stabilirea lor în Spania.

Desigur, regele Mihai nu avea nici o legătură cu această trădătoare încălcare a unui angajament solemn. Antonescu nu se mai deranja de mult să-l consulte pe monarhul său în legătură cu astfel de probleme, iar tînărului rege nu i se trimise nici măcar din politețe vreun raport privind această acțiune a guvernului. La fel de adevărat este însă că nici Conducătorul n-ar fi dorit să-i interzică fostului rege să muncească tot restul vieții în Portugalia. Ordinul respectiv venise de de la Ribbentrop, la recomandarea lui Himmler.

Șeful Gestapoului, care avea de la Hitler ordinul de a ține pe Carol sub continuă supraveghere, avea serioase dificultăți în a îndeplini acest ordin în neutra Portugalie. În Spania, favorabilă Axei, organizarea lui era însă perfectă.

Trenul exilaților ajunse după două zile la frontiera Spaniei. Abia în ultimul oraș din Franța, Cerbere, la sud de Perpignan, Carol află despre noile aranjamente. Generalul Franco trimisese trei vagoane, splendid mobilate și decorate, ca o deferență acordată rangului regal nu disimula decizia ca, oricare ar fi intenționat Carol, destinația trenului să fie Barcelona, iar ușile să fie încuiate pînă la sosirea trenului. Cazarea pentru întregul grup fusese aranjată, de către guvernul spaniol, la un hotel din stațiunea marină Sitges, la douăzeci de mile distanță de Barcelona.

Serviciul secret spaniol le interzise oaspeților orice comunicare cu presa și-i împiedică să părăsească hotelul. Evident, erau prizonieri. Cînd venirea unei ierni friguroase făcu ridicolă rămînerea exilatului regal pe litoral, Carol fu invitat să se mute la hotelul *Andaluzia Palace*, la Sevilla. După o scurtă ședere la Madrid, el ajunse acolo în decembrie 1940. Pînă atunci, mai mulți români și străini pe care Carol și Elena îi cunoscuseră în timpul exilului lor în Franța reușiseră să li se alăture.

Unii dintre ei erau servitori care se atașaseră cu adevărat de vechii lor stăpîni ; cîțiva erau membrii „protipendadei internaționale", pentru care capitala Franței și Riviera fuseseră

locuri preferate de joacă încă din timpul primului război mondial. Aceştia fugiseră în Spania încă din vară, cînd începuse invazia germană. Ca urmare, incluzîndu-i pe prieteni şi pe servitori, grupul care spera să fie cazat ieftin de către guvernul spaniol la Sevilla ajunsese la 40 de oameni.

Aveau să fie dezamăgiţi. La hotel erau rezervate doar două camere. Cazarea în acest spaţiu restrîns ridica o problemă extrem de delicată. Carol îşi dădea seama că, dacă el şi Elena ar fi stat în acelaşi dormitor, Spania profund catolică ar fi fost indignată de o asemenea comportare imorală, dacă ar fi dormit separat, n-ar mai fi fost loc pentru Urdăreanu.

Fostului rege îi revenise pe deplin forma fizică, şi odată cu aceasta şi vechiul său temperament decis şi eficient în rezolvarea problemelor. Pentru Urdăreanu se găsi o cameră, mică şi austeră. Valetul lui Carol şi camerista Elenei îşi găsiră camere în apropierea hotelului, iar prietenii care mai considerau că merită să le rămînă credincioşi se cazară la alte hoteluri.

Trebuie spus, însă, că gradul de confort, apropiat de lux, la care ajunsese Carol în iarna 1940—1941 nu se datora întru totul influenţei personalităţii şi rangului său, şi nici generozităţii guvernului spaniol. Pur şi simplu cumpăra ceea ce-şi dorea.

Mulţumită în bună parte precauţiunilor Elenei, era un om bogat. Una dintre cele vreo sută de valize încărcate în trenul ce plecase din Bucureşti era plină cu bancnote, în vreo şase monede ale Europei. Acestea fuseră adunate, cu sîrguinţă timp de mai multe luni, de către Elena, în baza unei înţelegeri personale cu un director al Băncii Române. Cu francii elveţieni şi dolarii americani se putea cumpăra aproape tot ce voia Carol. Inclusiv legături în Franţa şi Portugalia.

Portugalia şi Gibraltarul se găseau la o distanţă de circa o sută de mile de Sevilla, ambele fiind considerate de el ca potenţiale refugii.

Dacă intermediarii care pretindeau că ajung la agenţii serviciului secret englez din Gibraltar spuneau adevărul ori fabricau pur şi simplu o poveste convingătoare, el nu putea şti. În orice caz, rezultatul era acelaşi. Nu părea să existe nici o şansă ca Morea Britanie să coperze pentru a-i facilita evadarea.

Cu mult mai bune erau posibilităţile portugheze. Mesaje demne de încredere de la membri ai serviciului diplomatic român, cunoscuţi personal de Carol, care se încredea în ei, îl

informară că modul strict în care Lisabona interpreta neutralitatea deplină i-ar fi putut garanta siguranța, dacă ar fi reușit să treacă frontiera.

Carol își regăsi pofta de viață cînd începu să plănuiască o intrigă melodramatică pentru a obține libertatea. Era de-a dreptul încîntat primind răspunsul pozitiv la solicitarea oficială pe care o trimisese generalului Franco pentru a-i aproba cumpărarea unei mașini și efectuarea de călătorii de plăcere în zonele învecinate. În aprobare se menționa obligația de a prezenta din timp itinerariul ales și de a accepta o escortă permanentă a unei mașini de poliție. Carol nu făcu nici o obiecție, iar excursiile deveniră o obișnuință zilnică.

La început, deplasările erau scurte, dar în februarie 1941 ceru și obținu aprobarea să plece cîte o zi întreagă. la distanțe de peste 150 de mile. În toate excursiile o lua pe Elena lîngă el și pe Urdăreanu pe bancheta din spate. Sarcina Elenei era să supravegheze mașina poliției din spatele lor, iar a lui Urdăreanu să rețină distanțele și pozițiile fiecărui drum principal și secundar pe care mergeau.

La începutul lunii martie, Carol dobîndise cunoștințe enciclopedice despre toate drumurile pînă la o sută de mile vest de Sevilla. Elena observase că polițiștii nu se mai oboseau să accelereze cînd el mărea viteza pentru a vedea cît de repede mergea mașina pe drum drept. După cîteva ocazii, ei văzuseră că întotdeauna încetinea și-i aștepta să-l ajungă din urmă.

Era gata să-și ia zborul către libertate chiar la momentul oportun. Prietenii spanioli îi spuseră lui Carol, la 2 martie, că apăruse o problemă foarte serioasă. Hitler exercita presiuni puternice asupra lui Franco pentru a intra în război de partea Axei. În amestecul de lingușeli și amenințări se număra și sugestia că cel de-al treilea Reich era dispus să-și asume responsabilitatea pentru cazarea lui Carol. Urma să fie tratat cu tot respectul datorat unei persone de sînge regal și i se putea asigura o viață comparabilă cu cea a regelui belgian Leopold. Existau chiar cîteva castele pe care guvernul nazist le considera potrivite pentru a-i servi drept reședință. S-ar fi putut chiar să stea într-un castel care fusese al unchiului său, Carol, înainte ca acesta să ajungă pe tronul României.

Carol își dădea prea bine seama de poziția Spaniei în noua Europă și știa că nu mai avea timp de pierdut. Cei trei conspiratori discutară pînă noaptea tîrziu diferite trasee și proprame. Hotărîră să facă aparent o excursie la Huelva și pe litoralul

din zonă unde să se oprească la plajă. Apoi, urmau să-i informeze pe paznici că voiau să vină înapoi pe malul de vest al fluviului, pe un drum ocolit ce le permitea să admire peisajul Sierrei Morena.

Se certară o vreme pe tema bagajelor și a bunurilor de valoare pe care le aveau. Carol insistă că valiza cu bani și cîteva valize cu lucruri pentru o noapte erau singurele ce trebuiau luate. Chiar și acestea erau greu de introdus în secret în garajul hotelului și de ascuns în portbagajul mașinii.

Elena îi dădu dreptate. Era liniștită pentru viitorul ei personal, gîndindu-se la cantitatea de bijuterii pe care le putea ascunde sub haina mare de blană ce avea s-o poarte. Urdăreanu nu era însă la fel de conciliant. Firea lui lacomă ezita la gîndul de a lăsa totul în urmă. Carol însă, a cărui intoleranță față de omul lui crescuse simțitor de cînd plecaseră din România, îi spuse aspru că avea de ales : ori venea doar cu hainele de pe el, ori rămînea să se bucure de ospitalitatea Führerului. Supărat, Urdăreanu se duse să se culce.

Dimineața următoare era rece dar însorită. Propunerea unei excursii de o zi întreagă, cu picnic la prînz, nu părea deloc absurdă ; iar ruta lui Carol o aprobară paznicii-detectivi. Coșurile cu merinde fură desfăcute pe drum, lîngă Huelva. Carol alesese cu grijă vinul, avînd la îndemînă și o sticlă de coniac pentru a alunga frigul.

Cei trei polițiști din mașina de pază băură cu plăcere în sănătatea fostului rege, ascultîndu-l cu admirație în timp ce povestea cum avea de gînd, după masă, să vadă ce performanțe putea scoate de la mașina lui. Adăugă că, dacă-l pierdeau din ochi, avea să-i aștepte în punctul în care șoseaua se intersecta cu drumul principal dintre frontiera spaniolă și Sevilla.

Ulterior, agenția de știri germană avea să anunțe că trecerea lui Carol în Portugalia se făcuse în portbagajul mașinii și că era atît de chinuit și speriat cînd vameșii portughezi ridicaseră capacul, încît trebuise să fie întins pe jos pentru a-și reveni. Nu era deloc așa. Carol era la volan cînd mașina ajunse la punctul de oprire după o cursă către libertate cu 100 kilometri pe oră. Grupul nerăbdător prezentă pașapoarte care, deși pe alte nume, erau perfect valabile. Bariera se ridică iar mașina trecu dincolo. Polițiștii spanioli nici nu se vedeau.

Aceștia se duseseră cuminți la punctul de întîlnire de pe șoseaua spre Sevilla. Abia după cîteva ore telefonară că obiectivul lor îi înșelase. La vremea aceea, Carol se îndrepta deja spre Lisabona și de acolo spre „cimitirul regalității" – Estoril.

CAPITOLUL 16

1941 - 1953

Fuga lui Carol în Portugalia neutră era mai mult decît o evadare spre libertate. Era o călătorie afară din istorie.

Agenții lui Hitler din Spania, după cîteva proteste de principiu la adresa slăbiciunii spaniole, scoaseră numele fostului rege de pe lista persoanelor ce reprezentau riscuri pentru Noua Ordine.

În România, Carol rămase țap ispășitor pentru toate relele trecute, prezente ori viitoare. „Jidanca Lupescu" apărea din cînd în cînd în caricaturile ziarelor, iar numele ei era urlat de legionari de cîte ori distrugeau cîte o prăvălie evreiască. Cîțiva adevărați patrioți își întipăriră în minte numele lui Urdăreanu, în speranța că se vor răzbuna într-o zi pe cel pe care-l considerau adevăratul distrugător din umbră al regimului lui Carol.

Marea Britanie, zguduită de întreaga forță a *blitzkriegului* german și adunîndu-și puterile pentru a ajuta Iugoslavia și Grecia, care îndurau atacurile diviziilor de tancuri și ale bombardierelor, nu avea nici ocazia și nici vreo înclinație să mai apare încă o cauză pierdută.

Carol și amanta lui începură o viață pustie, lipsită de speranțe, care avea să fie aceeași pînă cînd moartea avea să-i aducă singura rezolvare posibilă. Carol ura Estorilul. Pentru prima dată în agitația lui carieră, avea un rol de comic patetic. Frumoasa stațiune maritimă era plină de aristocrați de modă veche și de personaje regale în exil, fiecare cum nu se poate mai gelos pe toți ceilalți și avînd o sensibilitate ridicolă în ceea ce privea protocolul, chiar dacă abaterea respectivă era comisă de vreun portar ori chelner de cafenea.

Carol descoperi că pretendenții la inexistentele tronuri ale Franței și Rusiei, foștii arhiduci și prinți germani, bătrînele matroane și ducese erau profund impresionanți de faptul că el fusese un rege care domnise. Erau însă oripilați fiindcă își

trata metresa cu evidentă politețe și le cerea și celoralți să-i acorde toate onorurile cuvenite unei consoarte de rege. Ei bîrfeau cu dușmănie despre faptele lui triviale, ceea ce-i afecta atitudinea față de sine chiar mai mult decît întrega propagandă nazistă și pretinsele acuzații de crimă ale acesteia.

Ziarele povesteau într-o veselie cum plecase fără să plătească de la hotelul din Sevilla, cum omorîse cei patru cîini ai metresei lui după ce refuzase să-i ia în mașină cînd fugise, cum, din nevoia de a fàce economii pentru viitor ajunsese să-și facă singur pantofii. Supărat și frustrat, Carol începu demersuri pentru a ajunge în Statele Unite. Și aceasta nu numai pentru a găsi condiții mai bune de trai.

Era convins că acolo ar putea obține o parte din considerabilele sume provenind din aurul românesc deținut de băncile americane și, în orice caz, fiindcă acțiunile pe care Elena le cumpărase în vreo șase state latino-americane nu aveau nici o valoare dacă nu trecea Atlanticul.

Oficial, Statele Unite nu doreau să-l primească, nici cu și nici fără Elena. Cît despre Urdăreanu, era inclus definitiv pe lista indezirabililor. Carol se bucură de sprijinul lui Elliott Roosevelt, fiul președintelui, și al lui Cornelius Vanderbildt Jr., dar aceștia nu avură succes împotriva părerii Departamentului de Stat. Un expert în relații publice care încercă același lucru după aceea avu și el un răsunător eșec.

Însă nimic nu împiedica grupul lui Carol să facă o croazieră. Plecară la Madeira și de acolo în insulele Bermude, unde ajunseră la jumătatea lunii mai. Acolo, Carol reuși să obțină de la o bancă mexicană o parte din banii de care avea atîta nevoie, și-și recăpătă o parte din vechiul lui stil de *playboy*. Începu să fie văzut împreună cu Elena în restaurantele la modă, atrăgîndu-și un mare număr de prieteni americani din rîndul celor ce se simțeau fericiți în compania unui personaj regesc, fie că acesta avea sau nu un tron.

Elena, al cărei celebru păr roșcat începuse să încărunțească, își cumpără doi pekinezi pe care-i lua peste tot cu ea. Se spunea că aceștia erau cu ceva mai mari în rang decît Ernest Urdăreanu, care de abicei era văzut mergînd cu un pas în urma lor.

La sfîrșitul lunii, Carol și Elena își rezervă locuri pe un vas de croazieră ce făcea turul insulelor caraibiene. Vasul se

numea *America*, iar majoritatea pasagerilor se îmbarcară la New York. La vremea respectivă, la Washington se primeau tot mai multe rapoarte privind iminența unui atac asupra Uniunii Sovietice din partea Germaniei, iar guvernul S.U.A. se pregătea să facă față oricărei acțiuni, inclusiv războiului. Forțe importante trebuiau transferate în Islanda, iar pentru aceasta, precum și pentru alte acțiuni, era nevoie de capacități de transport. Carol și metresa lui tocmai se îmbarcaseră, cînd marina S.U.A. rechiziționară America iar pasagerii fură debarcați.

Anularea croazierei îl dezamăgi profund pe Carol, care plănuise să rămînă la bordul vasului pînă la New York. Era încredințat că, chiar dacă exista un refuz formal ca el să fie primit în S.U.A., problema lui ar fi putut fi mai degrabă rezolvată decît să provoace un incident de natură să prezinte negativ „ospitalitatea S.U.A. față de refugiații de război".

Subestimase însă fermitatea hotărîrii guvernului S.U.A. de a nu-l primi. Chiar și mai tîrziu, cînd Elena solicită o viză temporară, menționînd în cerere că urma să facă o operație estetică la un cunoscut chirurg, răspunsul a fost același : „nu" categoric.

Următorea lor reședință a fost Ciudad de Mexico. Acolo cei trei băură din plin, se certară frecvent și-i necăjiră pe mai mulți proprietari din cauza notelor rămase neplătite. Problemele financiare se agravară, căci fondurile lor erau blocate în Elveția și în Spania, fapt pentru care cei trei formară o companie și deschiseră un local de noapte. Acesta dădu faliment cînd clienții, care dăduseră buzna în speranța de a vedea un fost rege și o celebră amantă regală, trebuiră să se mulțumească cu mărunțelul Urdăreanu. Cei trei se mutară în Brazilia. În majoritatea timpului, locuiău la Rio de Janeiro, fiind prea puțin importanți în marele număr de refugiați bogați din Europa.

Carol dispărea din scena politică prin forța împrejurărilor. O lume în război nu mai avea nici timp, nici interes pentru un fost rege și povestea lui de dragoste. El urmărea cum țara lui iubită cădea în prăpastia distrugerii, în timp ce Antonescu ignora încăpățînat apelurile guvernelor britanic și american de a-și îndrepta greșelile și de a se elibera din alianța cu Hitler. Citi despre violarea regatului lui de către rușii intrați să-l „elibereze", în timp ce bombele germane demolau centrul

Bucureștiului, distrugînd Casa Nouă de la palat și, parțial, sala de ședințe unde-și expusese pentru ultima oară poziția în fața miniștrilor săi pro-naziști.

Carol nu se consolă deloc cu știrea că guvernul post-belic, dominat de comuniști, îi trimisese pe Antonescu și pe cei ce i se alăturaseră în fața unui Tribunal al poporului, după care îi împușcase. Se bucură și mai puțin aflînd că printre cei 200.000 de bărbați și femei închiși pe motive politice era și vechiul lui prieten care-l criticase, Maniu, mai mulți membri ai familiei Brătianu și toți funcționarii de la Curte și ofițerii care nu fugiseră ori nu ceruseră ei înșiși să fie „reeducați politic".

Carol vedea mai limpede decît fosta lui soție Elena și fiul lui Mihai că scurta eră a monarhiei românești se sfîrșea. Ultimul motiv care-l împiedicase în toți acești ani să se căsătorească legal cu Elena — faptul că el era vlăstarul unui lung și ilustru șir de regi iar ea o femeie din popor — nu mai era valabil. Începu să discute despre căsătorie.

„Ceremonia de pe patul de moarte" de la Rio de Janeiro, de la 7 iunie 1947, este cea mai misterioasă dintre toate acțiunile inexplicabile din viața acestui remarcabil cuplu. Fără să se fi anunțat dinainte nimic grav, se comunică simultan că Elena Lupescu suferea de o boală incurabilă și că imediat va avea loc căsătoria ei civilă. Nimeni nu părea să știe de ce boală suferea Elena. Chiar caracterul vag al anunțului sugera ceva foarte grav, căci inevitabil presa face aluzie la o anumită boală numai prin faptul că evită s-o numească.

Povestea era dramatică și romantică, tipică pentru viața lui Carol. În Marea Britanie și în restul lumii însă, ca nu provocă nici măcar o senzație de scurtă durată, căci la numai două zile după aceea apăru o poveste de dragoste mult mai interesantă, cea a logodnei dintre prințesa Elisabeta și locotenentul Philip Mountbatten.[1)]

Fotografia cam neclară ce o înfățișa pe Elena în pat, avînd la căpătîiul ei pe mirele îngrijorat, în timpul oficierii căsătoriei conform legilor braziliene, părea a fi doar o tragică prefață a necroloagelor ce aveau să urmeze.

[1)] Viitoarea regină Elisabeta a II-a a Angliei și prințul consort Philip de Edinburgh.

Poate că doctorul, asemenea multor de toți, o mai clasa un diagnostic. Poate că Elena, pe atunci în vîrstă de cincizeci de ani, trecea printr-o criză fiziologică tipic feminină, pe cît de alarmantă pe atît de scurtă. Oricare ar fi fost baza senzaționalei știri despre sănătatea ei, urmată de și mai senzaționalul gest al amantului ei, timpul avea să dovedească că totul era bine. Prințesa Elena — așa anunțase soțul că va fi numele ei oficial — putu să se îmbarce și să profite de călătoria înapoi la Estoril și la vila pe care o cumpărase acolo Carol. Ultimii ani ai vieții acestuia trecură liniștiți și lipsiți de evenimente.

Îi trecuseră ambițiile de a și face un nume pentru el prin realizări personale ; îi trecuse și sensibilitatea față de originea lui regală, deși rămăsese critic și devenea ostil de cîte ori cineva era nepoliticos față de Elena ori uita să respecte rigidele norme ale etichetei. Bineînțeles, reglementarea statutului lor matrimonial înlăturase orice motiv ca vecinii să refuze s-o invite pe Elena ori să nu accepte invitațiile acasă la fostul rege. Chiar monotonă, viața era plăcută. Cel mai bun prieten al lui era arhiducele Franz Josef al Austriei. După cum se spunea, Carol contribuise chiar cu bani la educarea celor doi copii ai acestuia.

Casei mari, albe, dînd spre mare, i se spunea „Mar y Sol" (Mare și Soare). Avea o grădină magnifică, pe care Carol și Elena o îngrijeau singuri, cu ajutorul unui om ori doi la muncile mai grele. Elena cultiva acolo azalee roz, așa cum făcuse și la vila din București, iar în amintirea nostalgică a Pieței Regale din capitală, Carol plantă sute de gladiole.

Într-o manieră mai degrabă naivă, se încercă organizarea casei după modelul unei Curți în miniatură. Personalul de serviciu, necorespunzător ca număr, purta uniforme sărăcăcioase și era adesea surprins deschizînd ușa vizitatorilor cu livrelele și halatele pătate de pe urma treburilor mărunte ale bucătăriei.

În fața șemineului de marmură, unde iarna lui Carol îi plăcea să aibă „un adevărat foc englezesc de bușteni", se afla o masă rotundă, unde trona o carte mare, gravată în auriu cu o coroană și monogramele înlănțuite C și E. Vizitatorul era poftit să ia loc, în timp ce servitorul se grăbea să-l anunțe pe Marele Șambelan, după care era salutat de un bătrînel cu o barbă căruntă.

Ernest Urdăreanu arăta mai bine ca bătrîn. Respingătoarea și unsuroasa lui politețe din trecut mereu amestecată cu un

grăunte de dispreț ori de prudență — fusese înlocuită cu o sfiiciune recunoscătoare care fie încînta, fie amuza. El deschidea cartea, îi prezenta vizitatorului un stilou de aur și-l invita să semneze.

Solemnitatea ceremoniei putea fi stricată de intrarea intempestivă a lui Carol în cămașă de sport și pantaloni de flanelă, cu un prosop în mînă, doritor să aibă cu cine vorbi, ori de Elena, care venea din bucătărie cu fața plină de făină. Căci începuse din nou să gătească așa cum îi plăcea atît de mult lui Carol.

Cei doi erau rareori văzuți separat, cu excepția partidelor de golf ale lui Carol. Elenei nu-i plăcea sportul, nici ca spectacol și nici ca exercițiu. Se duceau în fiecare săptămînă la cinema, unde aveau mai multe locuri rezervate. Și aici era evidentă dorința de a părea altceva. Dacă veneau și alți prieteni, atunci mergeau cu ei. Dacă, după cum se întîmpla de obicei, nu voia nimeni să meargă cu ei, o făcea Urdăreanu, aducînd cu el vreun contabil, avocat ori pe altcineva dintre cei cu care colabora pentru afacerile lui Carol. Fostului rege îi plăcea ca sosirea lui să fie marcată de o mică ceremonie. Iar directorii cinematografului erau de acord cu ideea.

La primirea telefonului lui Urdăreanu, care anunța ora sosirii grupului regal, clienții obișnuiți erau reținuți cîteva clipe, Elenei i se prezenta un buchet de flori iar luminile rămîneau aprinse pînă cînd oaspeții își ocupau locurile. Odată avu loc chiar un serios incident, căci Carol nu veni la ora anunțată iar proiecția începu fără el. Fu informat clar că punctul de vedere al majorității avea prioritate față de protocolul regal, dacă acesta însemna întîrziere și deranj. Carol amenință că-și retrage patronajul și că va cere tuturor prietenilor lui să facă la fel, dar se observă că după aceea ajungea în foaier cu tradiționala punctualitate a prinților.

Serile și le petrecea adesea în fața colecției de timbre. De cînd se exilase, pasiunea din tinerețe se transformase într-o valoroasă sursă de venituri. În timpul crizei, începuse să cumpere timbre rare pentru a-și investi banii. Elena îl încurajase, în cadrul precauțiilor ei vizînd siguranța în eventualitatea unei nenorociri. În scurta lor ședere în Elveția și în tot timpul războiului, în Spania, Portugalia și Mexic, Carol descoperise că negoțul cu timbre, ușor de trecut peste granițe și mai greu

de supus controlului asupra importurilor și exporturilor, era o folositoare resursă financiară. Profundele cunoștințe de filatelie, precum și colecția de bază ce constituia capitalul cu care lucra, îl transformară într-o adevărată autoritate admirată în domeniu. Cei mai mari negustori din Londra, Paris și Zürich îl cunoșteau ca pe un vînător încăpățînat și un cumpărător viclean. Interesul față de filatelie îl scoase din bîrlogul lui în mai 1950, cînd vizită o expoziție la Grosvenor House, la Londra.

Carol avea ceea ce psihologii ar numi o teamă amestecată cu dorință, și anume că cete de ziariști îi vor pune tradiționalele întrebări jenante. Nu se întîmpla însă nimic. *Foreign Office* nu luă nici un fel de măsură specială, considerîndu-l o simplă persoană particulară. Redactorii îi apreciară corect valoarea publicitară redusă, căci nu era decît un fost rege de mică importanță, înlăturat de evenimentele celui de-al doilea război mondial. Fotografii aflați la expoziție se concentrară în jurul lor în mod firesc, căci Elena și cu el formau cuplul cel mai fotogenic la plictisitorul eveniment la care fuseseră trimiși.

Carol, mai plin la trup și mai tras la față decît ultima oară cînd atrăsese obiectivele fotografilor — la „ceremonia de pe patul de moarte" — arăta totuși mai tînăr decît cei cincizeci și șapte de ani pe care-i avea. Elena era categoric grasă, nici măcar costisitorul corset nepufînd ascunde acest lucru. Fața rotundă era încărcată de machiaj. Sprîncenele desenate cu creionul accentuau strălucirea ochilor ei, mereu magnetici și surprinzător de veseli. Din faimosul ei păr roșcat rămăsese doar legenda. Acum îl ținea strîns într-un coc la spate și ascuns de o pălărie cu voaletă ce-i degaja fruntea amplă, fină. Se putea vedea cu ușurință că, chiar dacă nu mai era perla frumuseților ieșene ale anilor '20, personalitatea și inteligența ei o făceau o tovarășă de neprețuit pentru un om în vîrstă.

Se spunea însă, cu cruzime, că Elena se străduise cu disperare să fie vedeta expoziției. La plecare, ea alunecă pe treptele mochetate și căzu... Rămase la capătul treptelor, gemînd încet. Carol se repezi s-o ajute. O duse într-o cameră alăturată în așteptarea unui doctor. Accidentul era însă real. Elena era cu mult mai scundă decît s-ar fi putut vedea din pușinele ei fotografii, sau decît ar fi putut ghici cine o vedea în persoană. Nu era însă genul de femeie căreia să-i placă rolul unei Eve modeste adorîndu-l pe Adam ce-o domina, iar Carol era înalt

de peste un metru optzeci. Ca urmare, ea purta mereu tocuri înalte, chiar și în budoar. În vizita la expoziție, tocurile pantofilor ei erau de peste zece centimetri, și din cauza lor căzuse.

Prietenilor, care-i sugerară lui Carol să vadă cum se schimbase viața de noapte a Londrei de la ultima lui vizită din 1938, el le spuse :

— Uitați că sînt un om bătrîn, cu părul cărunt, ba chiar pentru a doua oară bunic.

O spuse cu mîndrie, căci dragostea pentru fiul lui rămăsese puternică și dezinteresată. Chiar dacă împrejurările împiedicaseră crearea unor legături mai strînse între ei, el urmărea cu plăcere și satisfacție tot ceea ce făcea Mihai. Nepoata lui, Margareta, se născuse în martie 1949 și al doilea copil era așteptat în noiembrie. Nu dorea însă să provoace nici un incident ori vreun conflict, căci la vremea aceea Carol era convins că regimul comunist din România nu va avea zile multe.

„Într-o bună zi" le spunea el tuturor celor ce-i cereau părerea despre evenimentele politice, „Mihai o să coboare din cer pentru a-și relua tronul, așa cum am făcut și eu".

Vizita la Londra a fost scurtă. Elena și el își reluară viața monotonă de la Estoril. La 3 aprilie 1953, după cină, se plînse de o indigestie. Nu era nimic neobișnuit. Lui Carol îi plăcuse dintotdeauna să mănînce și să bea bine, și făcuse firescul păcat al oamenilor trecuți de vîrsta mijlocie, de a nu-și modifica regimul alimentar corespunzător cu reducerea activității fizice. Mînca în continuare prea mult, iar doctorul îl avertizase deja că depășise greutatea normală.

De data aceasta însă durerile erau grave. Puțin înainte de miezul nopții, chiar după ce Elena se retrăsese să se culce, fu doborît de un atac de inimă. Rămase conștient pînă la sfîrșit, dar nu mai putu vorbi coerent.

Văzîndu-l prăbușit, Elena îl luă în brațe. Părea să fi avut presimțirea morții. Doar cu trei săptămîni înainte, fusese răscolit de vestea morții la Paris, a lui Zizi Lambrino. Fosta lui soție nu trăia în mizerie dar era foarte săracă. În dormitorul ei nu a fost găsit nimic care să amintească de scurta ei viață de soție a unui prinț, cu excepția certificatului de căsătorie. Scrisul șters, aproape indescifrabil, în rusește, dovedea fără putință de tăgadă că acea căsătorie fusese legală și confirmată

de autoritățile religioase și civile ale Odesei, pe un timbru de 100 de kopeici. Aflînd vestea, Carol se izolă de Elena timp de mai multe ore.

Cînd socoti că nu mai era cazul să și facă gînduri negre din cauza trecutului și intră tăcută în cameră, așezîndu-se lîngă el, acesta o privi și-i spuse : „Totul se termină ; moartea ne dă acum toate știrile".

Ca și cum ar fi dorit să-și pună ordine în afaceri, în aceeași seară îi scrise avocatului lui de la Paris și i ceru să negocieze vînzarea castelului său de la Bellême, pe valea Loarei. Era o investiție inutilă, pe care o avea de douăzeci de ani. Din cînd în cînd îi mai propusese Elenei să se mute acolo, dar nu făcuseră nimic. Deși era un negociator abil, dispus să aștepte pentru a obține pentru orice prețul pe care-l dorea, de data aceasta Carol era nerăbdător să vadă tîrgul încheiat. Nu obținu decît șapte mii de lire sterline.

Iar la ceea ce avea să fie ultima lui apariție în public, la slujba în memoria reginei Mary, din biserica St. George din Lisabona, la 26 martie, avea să fie din nou puternic afectat de prezența morții. Fața îi era albă complet, iar cînd încercă să prezinte condoleanțe unui diplomat britanic, își pierdu glasul, nereușind să fie coerent.

N-ar fi corect să se spună că emoția lui se datora vreunui sentiment de afecțiune față de regina care murise după o viață întreagă petrecută îndeplinindu-și datoria. Dintotdeauna fusese supărat auzind că, după primul război mondial, regele George al V-lea îl calificase drept „un ticălos". Chiar dacă luase ceaiul cu ea în 1938, în timpul vizitei la Londra, nu-și făcea iluzii cu privire la atitudinea ei față de un om care-și părăsise soția de dragul amantei și, după părerea ei, tîrîse mantia regalității în mlaștina imoralității și a intrigilor. Nu moarta, ci moartea îl afectase atît de profund în acea strălucitoare dimineață de primăvară.

Carol al II-lea al României Mari a fost îngropat în Panteonul regal al bisericii Sf. Vincent din Lisabona, unde se odihnesc regii Portugaliei. În seara dinaintea înmormîntării, era depus într-un sicriu deschis, îmbrăcat în frac, cu o cruce ortodoxă în mîini. Tîrziu noaptea, Elena, îmbrăcată în mare doliu, intră în biserica slab luminată. Scoase din haină o forfecuță și tăie o șuviță din părul de pe frunte, pe care-l aranjă apoi așa

cum obișnuia dintotdeauna. Se despărți de el spunînd, în franțuzește, „*Adieu, amour de ma vie*“.

Apoi se ridică și se trase înapoi. Prințul Andrei al Iugoslaviei, nepotul lui Carol, o prinse cînd leșină. Fratele lui Carol, Nicolae, care venise să-l vegheze, îl ajută s-o scoată afară.

A doua zi, ceremonia înmormîntării a fost simplă, dar ținută cu toată deferența datorată unui rege. Jerba de pe mormîntul lui Carol era toată din trandafiri roșii, legați cu panglică albă. Pe cartea de vizită erau gravate cuvintele de rămas bun ale Elenei : „Soțului meu, profund iubit și neuitat“.